

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"צ שליט"א

פרשת
בא
כ"ט טבת – ו' שבט תשפ"ז

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלִּמּוּד:
לִמּוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהִיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְכִי מַהֲדַר לֵיהּ לַקּוֹמֶץ לְדוּכְתֵּיהּ תִּקְדּוּשׁ וְלִפְסוֹל! אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, זֹאת אוֹמֶרֶת: כְּלֵי שָׁרֵת אֵין מְקַדְּשִׁין אֶלָּא מְדַעַת. - הָא מְדַעַת מְקַדְּשִׁין? וְהָא בְּעָא מִינֵּיהּ רֵישׁ לָקִישׁ מֵרַבִּי יוֹחָנָן: כְּלֵי שָׁרֵת מַהוּ שֶׁיְּקַדְּשׁוּ פְּסוּלִין לְכַתְּחִילָּה לְיקָרֵב? וַאֲמַר לֵיהּ: אֵין מְקַדְּשִׁין! - אֲמַר לֵיהּ: אֵין מְקַדְּשִׁין לְיקָרֵב, אֲבָל מְקַדְּשִׁין לִיפָּסֵל. רַב עַמְרָם אָמַר: כְּגוֹן שֶׁהֶחֱזִירוֹ לְבֵיסָא גְּדוֹשָׁה. - וּמִכָּמָץ הֵיכִי קָמַץ? - אֶלָּא, כְּגוֹן שֶׁהֶחֱזִירוֹ לְבֵיסָא טְפוּפָה. - וְכֵיוָן דְּקָמַץ לֵיהּ עֲבַד לֵיהּ גּוּמְא, כִּי מַהֲדַר - לְגַוֵּויהּ דְּמָנָא קָא מַהֲדַר לֵיהּ! - מִכִּי מַהֲדַר לֵיהּ מַנַּח לֵיהּ אַהַדְּפָנָא דְּמָנָא, וּמְנִיד לֵיהּ וְנָפֵל מִמֵּילָא, דְּנַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁהֶחֱזִירוֹ הַקּוֹף. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי זֵירָא: וְלוֹקְמָהּ כְּגוֹן שֶׁהֶחֱזִירוֹ לִכְלִי הַמּוּנָּח עַל גַּבֵּי קַרְקַע! אֶלָּא שְׁמַע מִינָּהּ: קוֹמְצִין מִכְּלִי שֶׁעַל גַּבֵּי קַרְקַע? אֲמַר לֵיהּ: קָא נָגְעַתְּ בְּבָעְיָא דְּאִיבַּעְיָא לָן, דְּרַבִּי אֲבִימִי תָּנֵי מְנָחוֹת בֵּי רַב חִסְדָּא. - וַאֲבִימִי בֵּי רַב חִסְדָּא תָּנֵי? וְהָאֲמַר רַב חִסְדָּא, קוֹלְפֵי טָאבִי בְּלֵעֵי מֵאֲבִימִי עֲלָהּ דְּהָא שְׁמַעְתָּא: בָּא לְהַכְרִיז רְצוּפִין - שְׁלֹשִׁים יוֹם, שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי - שִׁשִּׁים יוֹמִי! - אֲבִימִי מַסְכְּתָא אִיתְעֲקָרָא אִיתְעֲקַר לֵיהּ, וַאֲתָא קַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא לְאַדְכּוֹרֵי גְּמָרֵיהּ. - וְלִישְׁלַח לֵיהּ וְלֵיתֵי לְגַבֵּיהּ! - סָבַר: הָכִי מִסְתַּיְיעָא מִילְתָא טְפֵי. פְּגַע בֵּיהּ רַב נַחְמָן, אֲמַר לֵיהּ: כֵּיצַד קוֹמְצִין? אֲמַר לֵיהּ: מִכְּלִי זֶה. אֲמַר לֵיהּ: וְכִי קוֹמְצִין מִכְּלִי שֶׁעַל גַּבֵּי קַרְקַע? אֲמַר לֵיהּ: דְּמַגְבֵּהּ לֵיהּ כֹּהֵן. - כֵּיצַד מְקַדְּשִׁין אֶת הַמְּנָחוֹת? אֲמַר לֵיהּ: נוֹתְנָהּ לִכְלִי זֶה. - וְכִי מְקַדְּשִׁין בִּכְלִי שֶׁעַל גַּבֵּי קַרְקַע? אֲמַר לֵיהּ: דְּמַגְבֵּהּ לֵיהּ כֹּהֵן. אָמַר לֵיהּ: אִם כֵּן, הוֹצְרַכְתָּה שְׁלֹשָׁה כֹּהֲנִים! אֲמַר לֵיהּ: וְתֵיהֲא צְרִיכָה שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, כְּתָמִיד. אֵיתֵיהּ, זֶה הַכְּלָל: כָּל הַקּוֹמֵץ וְנוֹתֵן בִּכְלִי, הַמּוֹלִיךְ וְהַמַּקְטִיר לְאֶכּוֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְאֶכּוֹל וכו׳, וְאֵילּוּ מַגְבִּיהַּ לָא קָתָנֵי! - תַּנָּא סֵדֶר עֲבוֹדוֹת נָקִיט, וְלָא סֵדֶר כֹּהֲנִים. בָּעוּ מִינֵּיהּ מִדְּרַב שֵׁשֶׁת: מַהוּ לְקַמּוֹץ מִכְּלִי שֶׁעַל גַּבֵּי קַרְקַע? אֲמַר לֵיהּ, פּוֹק חֲזֵי מָה עָבְדִין לְנַאוֹ: אַרְבָּעָה כֹּהֲנִים נִכְנָסִין, שְׁנַיִם בִּידָם שְׁנֵי סְדָרִים וּשְׁנַיִם בִּידָם שְׁנֵי בְזִיכִין, וְאַרְבָּעָה מַקְדִּימִין לִפְנֵיהֶם, שְׁנַיִם לִיטּוֹל שְׁנֵי סְדָרִים וּשְׁנַיִם לִיטּוֹל שְׁנֵי בְזִיכִין; ואילו

וכי מהדר ליה לקומץ לדוכתיה ליקדוש — ואף על פי ששירים מפסיקין בין קומץ לכלי, מין במינו אינו חוצץ. **אמר** רב יוחנן זאת אומרת כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת — והא דפליגי חזקיה ורבי יוחנן לקמן בפרק "התודה" (עח, ב) (גבי תודה) ששחטה על שמונים חלות, וקאמר רבא דכולי עלמא כלי שרת מקדשין שלא מדעת — שאני התם, דמתוך שמקדש מדעת — מקדש נמי שלא מדעת. והא דמשמע בסוף "לולב וערבה" (סוכה נ, א) דחזקיה סבר כלי שרת אין מקדשין שלא מדעת, גבי הא דתנן: במעשהו בחול כך מעשהו בשבת, ופריך בגמרא: ונייתי במקודשת! התם אין כל המים ראוין להתקדש, אבל ב"התודה" כיון דראוין לקדש — מקדש שלא מדעת. וצריך עיון, דכיון דאין שיעור למים — הרי כולם ראוין להתקדש! ונראה, דכיון דשלא בזמנו הוא, אף על גב דכלי שרת מקדשין שלא בזמנו כדמסקינן בסוף "שתי הלחם" (לקמן ק, א), שלא מדעת מיהא אין מקדשין, ואף על גב דלילה אין מחוסר זמן. **אין** מקדשים ליקרב — הקשה הרב רבינו פטר: דלפירוש הקונטרס בזבחים פרק "המזבח מקדש" (פז, ב) משמע שהשיבו רבי יוחנן דמקדשין לבתחילה ליקרב. דקאמר התם, בעי מיניה רבי שמעון בן לקיש מרבי יוחנן: מהו שיקדשו את הפסולין? ופירש שם בקונטרס דלענין פדיון קא בעי, דאי מקדש הכלי אין להם פדיון. אמר ליה תניתוה: כשם שמזבח והכבש מקדשין את הראוי להם כך כלי שרת מקדשין את הראוי להם. ואף על גב דמזבח וכבש איירי לענין דאם עלו לא ירדו, אייתי מינה ראיה לענין פדיון. אמר ליה: לבתחילה ליקרב קא מיבעיא לי. הא נמי תנינא: שקיבלו פסולין וזרקו את דמן, מאי לאו קבלו פסולין וזרקו פסולין? פירוש: הא זרקו כשרין — אף לבתחילה יעלו האברים. אלמא מקדשי לבתחילה ליקרב! ועוד קשה מהא דתנן התם [זבחים פד, ב]: ואלו אם עלו לא ירדו: הלן והיוצא והטמא והנשחט חוץ לזמנו חוץ לזמנו וחוץ למקומו. ובולהו איירי בשנזרק הדם כדמוכח בגמרא, דקאמר עולא: אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמים — לא ירדו, נעשו לחמו של מזבח. אמר רבי זירא, אף אנן נמי תנינא: שנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים. ומה התם דאם בא לזרוק אינו זורק אמרת אם עלו לא ירדו, הכא כו'. ומדלא מייתי מכל הני שמע מינה דאחר זריקה מיירי, ואפילו הכי לכתחילה לא יעלו, אלמא אין מקדשין לכתחילה ליקרב האברים! ומיהו יש לדחות, דאכולהו קאי "חוץ [פסולים] את דמם". ועוד קשה, דבכמה דוכתי (פסחים טז, ב) אמרינן: נטמא הדם לא יזרוק, ואם זרק הורצה. ולמה לא יזרוק? הא כלי שרת מקדשין לכתחילה ליקרב! ובפרק "שני שעירי" (יומא סב, א) אמרינן: נשפך הדם ימות המשתלח, מת המשתלח ישפך הדם. למה ישפך? וכן בדם פסולין ישפך לאמה [זבחים עח, א]. ובפרק "המנחות" (מנחות ק, ב) תנן: נטמאו משהוקדשו בכלי אין להם פדיון, דמשמע: הא מיקרב לא קרב! ויש לדחות: כל הני בשעירה אחר כך לכלי חול. והא דשמעתין נמי יש ליישב לפירוש הקונטרס, דהא דמשמע שהשיב לו אין מקדשין — היינו לפי שדוחה שם: לא, שקיבלו פסולים, אי נמי (וזורקן) [וזרקו] פסולין. ועוד קשה לפירוש הקונטרס, דמדקאמר: לבתחילה ליקרב קא מיבעיא ליה, משמע שגם רבי יוחנן היה יודע דליקרב קמיבעיא ליה, אלא שהיה סבור דמבעיא ליה בדיעבד ולא מיירי כלל לענין פדיון! ולפירוש רבינו תם, דמבעיא ליה אם מקדשין הפסולין לענין דאם עלו לא ירדו. דאף על גב דאי לאו כלי היה מזבח מקדשם, השתא דאיכא כלי — גרע שמפסיק בין הפסול למזבח. ומסיק דלכתחילה ליקרב מיבעיא ליה אם קידשו הקומץ פסול בכלי אם מעלידו, דדילמא כשם שהמזבח מקדש דלא ירד — כך כלי מקדש דיעלה. ופריך, דהא נמי תנינא: שקיבלו פסולים וזרקו, דמשמע זרקו — דיעבד, אבל לכתחילה לא יזרוקו. והא דקאמר: מאי לאו קיבלו פסולין וזרקו פסולין — לאו מלשון פסולין דייק, אלא המשנה קא מסיים, ופירושא דמתניתין כך הוא. תדע דהא רבי שמעון בן לקיש דדחי בפסולין נמי מוקי לה, מכלל שלא דקדק רבי יוחנן בפסולין. **אמר** ליה מכלי זה — למאי דמסיק דמגבה ליה כהן, יש לתמוה: מאי חידוש השיבו "מכלי זה"? ושמא אשמעינן אף על פי שלא נמשח, שעבודתו מחנכת. אי נמי, של עץ היה, כרבי יוסי ברבי יהודה דאמר בפרק "החלילי" (סוכה נ, ב) דעושין כלי שרת של עץ.

[שייך לעמוד הבא] **שבן** מצינו בסילוק בזיכין — הא מילתא דלא כרבי חנינא דאמר לקמן (ח, א): לא זו קדושה בלא זו, דאיהו לא יליף מילתא ממילתא.

מדם ילפינן לה — דקידוש קומץ כנגדו קבלת דם. **הדר** ביה רבא — מהך סברא, דקם רבא בשיטתא דרב נחמן רביה.

גמר מלהזות — משנה היא במסכת פרה (פ"ג מ"ט). **מקנח** ידו בגופה של פרה — שהרי פרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר, דכתיב: "ושרף את הפרה לעיניו", כך פירש רבינו שלמה. ונראה דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה "ואת דמה ישרוף" — אלמא דמה טעון שריפה, ולפיכך מקנח ידו בגוף הפרה. ופירוש הקונטרס מגומגם.

אלא אצבעו במאי מקנח — כאן פירש הקונטרס: לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד, ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר, והיאך היה יורד בין כל הזאה והזאה מהר המשחה לקנח בגוף הפרה? ובזבחים בפרק "דם חטאת" (צג, ב) פירש: שלא היה יכול לקנח אצבעו בגוף הפרה, שלא יתלכלך אצבעו בנימין, דהכי נמי חיישינן בנימין בפרק "כל כתבי" (שבת קטז, ב) גבי מפשיט את הפסח עד החזה. ולפירוש הקונטרס דהכא אין להקשות מהא דאמרינן בפרק בתרא דזבחים (קיג, א) דשחיטה והזאה כנגד פתחו של היכל. דבשביל כך לא היו במקום אחד, אלא שתיהן היו מכוונות כנגד פתחו של היכל. [שייך לדף ח, א]

ואם איתא לילף מדם — ואם תאמר: והא בדם ליבא "מתוך", והכא איבא "מתוך". ובשאר מנחות משמע דמודה רבי אלעזר דאין קדושה לחצאין כיון דלא קרבין לחצאין! ומיהו יש לפרש דדם נמי קרב לחצאין, שיש ארבע מתנות ושבע הזאות דפרה שכל אחת עבודה בפני עצמה. ושיעור טבילה דלעיל לאו למעוטי חצי הזאה, אלא שיהא בכלי שיעור שבע הזאות. והא דאמרינן (בסמוך) גבי הפריש חצי עשרון ודעתו להוסיף, דאמר רב אינו קדוש, [ופריך] ואי כרבי אלעזר סבירא ליה לילף מחביתין — מצינו לפרש דחשיב ליה דעתו להוסיף, כמו טעמא ד"מתוך" וקדוש לחצאין. ועוד, דאפילו ליבא "מתוך" בשאר מנחות, מכל מקום כיון דקדשי חביתין לחצאין מאיזה טעם שיהיה — ילפינן שאר מנחות מניידהו. אי נמי, הא דנקט רבי אלעזר טעמא ד"מתוך" — משום דרבי יוחנן נקטיה, דאפילו פלגיתו בשאר מנחות, בחביתין אודו לי מיהת מטעם "מתוך". מנחה

ואילו מגביה לא קתני – שיהא אחר מגביה השולחן בשעת סילוק הבזיכין, אלמא מכלי שעל קרקע היו סילוק בזיכין. ובזיכין מתירין את הלחם בקומץ שמתיר את המנחה, דקומץ מיקרי אזכרה ובזיכין נמי מיקרי אזכרה, דכתיב (ויקרא כד): "והיתה ללחם לאזכרה", וקומץ מתיר שירים לאכול דכתיב (שם ב): "והנותרת מן המנחה וגו' מאשי ה'". **סדר עבודות נקט** – והגבהה לאו מן העבודות חשובות היא. **מקדשין מנחה** – כשמביאה מביתו נותנה בכלי שעל גבי קרקע. **שכן מצינו בסידור בזיכין** – שמסדר (על) הלחם שהוא שירים, ובזיכין שהן קומץ, על השולחן שעל גבי קרקע. דהיינו דומיא דמנחה כשמביאה מביתו, דמעורבין יחד הקומץ והשירים. **קידוש קומץ מאי** – דלא אשכחן בבזיכין כשהוא מסלקן, דהיינו קמיצה, שיהא נותנו לשום כלי, אלא מיד מקטירו. הלכך ליכא למפשט קידוש קומץ מהתם. **מדם** – מקבלת [דם] דכתיב (ויקרא א): "והקריבו בני אהרן", ואמרינן בתורת כהנים: "והקריבו" – זו קבלת הדם. וקידוש קומץ כנגד ארבע עבודות של דם, קמיצה כנגד שחיטה, וקידוש קומץ כנגד קבלה, והולכה כי הולכה, והקטרה כנגד (ארבע עבודות של דם קמיצה כנגד שחיטה וקידוש כנגד) זריקה. **ומי אמר רבא הכי** – דמדם ילפינן. **לילף מדם** – ודם לא קידש לחצאין. אם קבל שיעור הזאות דדם אשם מצורע, או דם פרים ושעירים הנשרפין, בשני כלים – לא עשה כלום, כדאמרינן לקמן. **מההיא** – דודאי אינו קידוש, דמדם ילפינן. **קידש** – מי חטאת. **כדי הזאה** – כדי שיטבול ראשי גבעולין ויזה. **לא קידש** – ואף על פי שחזר ועירבו לאחר קידוש, נתינת מים על האפר. **בדם מאי** – אם קיבל מדם שעירים ופרים הנשרפים שטעונין הזייה, וקיבל שיעור שלש הזאות בכלי זה ושיעור ארבע הזאות בכלי זה, מהו? **אמר רבא תניא** – דבדם לא קידש. **וטבל בדם ולא מספג** – מקנח אצבעו בדופני הכלי. **בדם** – משמע [שיהא שיעור] דם מעיקרא. והזה מן הדם **שבענין** – לקמן מפרש מאי היא. **הזה אמינא אף על גב דלא קבל שיעור טבילות** – כל הזאות מעיקרו, ובלבד שיהא בשעת כל טבילה וטבילה כדי שיעור. **כתב רחמנא בדם** – דמשמע [שיהא שיעור] דם מעיקרא. **למעוטי שירים שבאצבע** – שצריך לטבול באצבעו בין כל הזאה והזאה. דהכי משמע: והזה מן הדם האמור בענין למעלה – "וטבל הכהן באצבעו בדם", מאותו דם שבכלי שטובל – בו יזה כל הזאות, ולא שבאצבע. **היה מזה** – מדם חטאת, כגון פרים ושעירים הנשרפין. **עד שלא הזה** – דאכתי חזי ההוא דם שנפל על הבגד להזאת פנים, חשיב דם. **ושעון הבגד כבוס** – כדכתיב: "ואשר יזה מדמה על הבגד" וגו' (ויקרא ו), ואם משהזה נפל לא חשיב דם. **מאי לאו עד שלא גמר** – כל שבע הזאות, קתני דטעון כיבוס, ואפילו לא נפל אלא משירי אצבע? אלמא כשרין להזאה. **עד שלא יצתה הזאה מידו** – על הפרוכת נפל על הבגד טעון כיבוס, דעיקר הזאה נפל עליו. אבל משיצתה הזאה מידו נפל על הבגד, דהיינו משירים שבאצבע – אין טעון כיבוס. **גמר מלהזות** – הזאת דם פרה אדומה בהר המשחה אל נכח פני אהל מועד. **לא גמר לא** – אלמא שיריים שבאצבע כשרים, ולא צריך קינוח! ומשני: **גמר מקנח כל ידו לא גמר מקנח אצבעו** – בין כל הזאה והזאה. **בשלמא גמר מקנח כל ידו בגופה של פרה** – שהרי פרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר, דכתיב (במדבר יט): "ושרף את הפרה לעיניו". **אלא אצבעו** – בין כל הזאה והזאה. **במאי מקנח** – וכי בין כל הזאה והזאה יורד מהר המשחה לקנח בגוף הפרה? **בשפת מזרק** – והיינו דקרי למזרקין "כפורי זהב" בספר עזרא – על שם שמקנח ידו בו, כדאמרינן במסכת גיטין (נו, א) גבי (נבוזר אדן) [נירון קיסר]: וכפר ידיה בההוא גברא. **ומי אמר רב אלעזר הכי** – אף בדם לא קידש לחצאין? **חביתי כהן גדול** – עשירית האיפה שמקריבין בכל יום. ועל שם מחבת קרי לה "חביתים", דכתיב (ויקרא ו): "על מחבת בשמן תעשה". **אינה לחצאין** – שאם נתן חצי עשרון בכלי זה וחציו בכלי זה – לא קידש, ויצאה לחולין. **שקריבה לחצאין** – מחציתה בבוקר ומחציתה בערב.

וְאִילּוּ מַגְבִּיהַּ אֶת הַשּׁוּלְחָן לָא קָתָנֵי! - לָאו אָמְרַתְּ הָתָם: סֵדֶר עֲבוֹדוֹת נָקֵט? הָכָא נַמִּי סֵדֶר עֲבוֹדוֹת נָקֵט. - מִי דָּמֵי? הָתָם לָא נָחֵית לְמִנַּיְינָא דְּכֹהֲנִים, הָכָא נָחֵית לְמִנַּיְינָא דְּכֹהֲנִים, אִם אִיתָא - לֵיתְנֵי מַגְבִּיהַּ! אֶלָּא שְׁמַע מִינָּהּ: קוֹמְצִין מִכְּלִי שֶׁעַל גַּבֵּי קַרְקַע, שְׁמַע מִינָּהּ. אֲמַר רָבָא: פְּשִׁיטָא לִי, קוֹמֵץ מִכְּלִי שֶׁעַל גַּבֵּי קַרְקַע - שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּסִילּוּק בָּזִיכִין, מְקַדְּשִׁין מִנְחָה בִּכְלִי שֶׁעַל גַּבֵּי קַרְקַע - שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּסִידּוּר בָּזִיכִין. בָּעֵי רָבָא: קִידּוּשׁ קוֹמֶץ מַאי? מִמְּנָחָה יָלְפִינַן לָהּ, אוֹ מִדָּם יָלְפִינַן לָהּ? הֲדַר פְּשָׁטָהּ: מִדָּם יָלְפִינַן לָהּ. וּמִי אֲמַר רָבָא הָכִי? וְהָא אִתְּמַר: קוֹמֶץ שֶׁחִלְּקוֹ בִּשְׁנֵי כֵלִים - רַב נַחְמָן אָמַר: אֵינוֹ קָדוֹשׁ, וְרָבָא אָמַר: קָדוֹשׁ; וְאִם אִיתָא, לֵילַף מִדָּם! - הֲדַר בֵּיהּ רָבָא מֵהַהִיא. וְדָם מְנָלַן דְּלָא קָדוֹשׁ לַחֲצָאִין? דְּתָנֵי רַב תַּחְלִיפָא בֶּן שָׁאוּל: קִידֵּשׁ פָּחוֹת מִכְּדֵי הַזָּאָה בִּכְלִי זֶה, וּפָחוֹת מִכְּדֵי הַזָּאָה בִּכְלִי זֶה - לֹא קִידֵּשׁ. וְאִיבַּעְיָא לְהוּ: בְּדָם מַאי? הִלְכְתָא הִיא, וּמֵהִלְכְתָא לָא לָילְפִינַן; אוֹ דִלְמָא הָתָם מַאי טַעְמָא - דִּכְתִיב: "וְטָבַל בַּמַּיִם", הָכָא נַמִּי הָכְתִיב: "וְטָבַל בַּדָּם"? וְאִיתְּמַר, אָמַר רַבִּי זְרִיקָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אַף בְּדָם לֹא קִידֵּשׁ. אָמַר רָבָא, תַּנְיָא נַמִּי הָכִי בִּפְנֵי כֹּהֵן מַנִּיחַ: "וְטָבַל" - וְלֹא מְסַפֵּיג, "בַּדָּם" - שֶׁיְּהֵא בַּדָּם שִׁיעוּר טְבִילָה מֵעִיקָּרוֹ, "מִן הַדָּם" - מִן הַדָּם שֶׁבָּעִנְיָן. וְאִיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב "וְטָבַל" וְאִיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב "בַּדָּם", דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "וְטָבַל", הָוָה אָמֵינָא אַף עַל גַּב דְּלָא קָיְבֵּל שִׁיעוּר טְבִילוֹת, דְּהַיְינוּ הַזָּאָה שֶׁבַע פְּעָמִים, מֵעִיקָּרוֹ - כְּתַב רַחֲמָנָא "בַּדָּם", וְאִי כָּתַב רַחֲמָנָא "בַּדָּם", הָוָה אָמֵינָא אֲפִילּוּ מְסַפֵּיג - כְּתַב רַחֲמָנָא "וְטָבַל". "מִן הַדָּם שֶׁבָּעִנְיָן" לְמַעוּטֵי מַאי? אָמַר רָבָא: לְמַעוּטֵי שִׁירַיִם שֶׁבָּאֶצְבַּע. מְסַיַּע לֵיהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר: שִׁירַיִם שֶׁבָּאֶצְבַּע - פְּסוּלִין. אָמַר לֵיהּ רָבִין בַּר רַב אַדָּא לְרָבָא: אָמְרִי תַּלְמִידֵךְ אָמַר רַב עַמְרָם, תַּנְיָא: הָיָה מַזֶּה וְנִתְזָה הַזָּאָה מִיָּדוֹ, אִם עַד שֶׁלֹּא הִזָּה - טָעוּן כִּיבּוּם, מִשֶּׁהִזָּה? שְׁמַע מִינָּהּ דְּשִׁירַיִם שֶׁבָּאֶצְבַּע - כְּשֵׁרִים! - לָא, עַד שֶׁלֹּא יָצְתָה מִיָּדוֹ הַזָּאָה - טָעוּן כִּיבּוּם, וּמְשֶׁיָּצְאָה הַזָּאָה מִיָּדוֹ וְנִתְזָה מִמַּה שֶׁנִּשְׁאַר - אֵין טָעוּן כִּיבּוּם. אִיתְּיבֵיהּ אַבָּיֵי: גָּמַר מִלְּהַזּוֹת, מְקַנֵּחַ יָדוֹ בְּגוּפָהּ שֶׁל פָּרָה; גָּמַר - אֵין, לֹא גָּמַר - לָא! אֲמַר לֵיהּ: גָּמַר - מְקַנֵּחַ יָדוֹ, לֹא גָּמַר - מְקַנֵּחַ אֶצְבָּעוֹ. בְּשְׁלָמָא גָּמַר מְקַנֵּחַ יָדוֹ בְּגוּפָהּ שֶׁל פָּרָה - דִּכְתִיב: "וְשָׂרַף אֶת הַפָּרָה לְעֵינָיו", אֶלָּא לֹא גָּמַר מְקַנֵּחַ אֶצְבָּעוֹ, בְּמַאי מְקַנֵּחַ? דְּאִי אָמְרַתְּ בְּגוּפָהּ שֶׁל פָּרָה, אִיבָּעֵי לֵיהּ לְמִיתְנֵי: מְקַנֵּחַ יָדוֹ וְאֶצְבָּעוֹ בְּגוּפָהּ שֶׁל פָּרָה; מִדְּלָא קָתָנֵי הָכִי, שְׁמַע מִינָּהּ דְּלָא בָּעֵי קִינּוּחַ. אֲמַר אַבָּיֵי: בִּשְׁפַּת מִזְרָק, כְּדִכְתִיב: "כַּפּוֹרֵי זָהָב" וגו'. וּמִי אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הָכִי? וְהָא אִיתְּמַר: חֲבִיתֵי כֹּהֵן גָּדוֹל - רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵינָהּ קְדוֹשָׁה לַחֲצָאִין, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: מִתּוֹךְ שֶׁקְּרֵבָה לַחֲצָאִין - קְדוֹשָׁה לַחֲצָאִין;

ואם

ואם איתא – דדם לא קידש לחצאין, לילף מנחה מדם! **שקמצה בהיכל כשרה** – ואף על גב דדינה בעזרה כשאר קרבנות. **שכן מצינו בסילוק בזיכין** – דהיא בהיכל. אלמא דאיכא קמיצה בהיכל, דסילוק היינו קמיצה. **עד שלא פרקה** – למערכת לחם הפנים בשבת. **הלחם פסול** – דהויא לה מנחה שחסרה קודם קמיצה, ואמרינן לקמן (ט, א): "מן המנחה" – פרט לשחסרה. ובלחם הפנים גופיה אמר לקמן (יב, ב): "[קדש קדשים] היא", שאם נפרסה אחת מחלותיה – כולן פסולות. **משפרקה נפרם לחמה הלחם פסול** – אף על גב דלאחר סילוק (מצה) נפרס – פסולה, דהוי שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה, ואמרינן לקמן (ט, ב) דאף על גב דמקטירין קומץ עליהו – שיריים אסורים באכילה. **ומקטיר עליו בזיכין** – [דלא] גמרינן ממנחה. **הגיע זמנה לפרק** – שעברו שש שעות, כדאמר בפרק "תמיד נשחט" (פסחים נח, א): מוספין בשש, בזיכין בשבע. **קודם קמיצה** – דהא עדיין לא פירקה, ומיפסל, דהא אמר לקמן: "מן המנחה" – פרט לכשחסרה מכשיעור. אלמא לא יליף מנחה ממנחה! **לעולם מנחה ממנחה יליף** – ולא דמי לחם הפנים לשאר מנחות, דמנחה לא בריר קומץ דידה, שהכל ביחד, הלכך קודם קמיצה ליכא למימר כמאן דקמצה דמיא, דהא מחוסר מעשה. **אבל לחם הפנים בריר קומץ דידהו** – דקאי בבזיכין באפי נפשיה. הלכך, משהגיע זמנה לפרוק – כמאן דקמצה דמיא. **ולא פלוגתא היא** – לקמן בשמעתין. **מנחה מחציתה** – "מנחה תמיד מחציתה בבקר" וגומר – הביא מנחה שלימה של עשרון, דאין מנחה פחותה מעשרון, ואחר כך חוציהו. **מחציתה** – משמע מחציתה של שלימה זו שלפניו. ומשני: כי מצריך קרא להביא שלם – למצוה בעלמא. ולעולם אם קדשה לחצאין – מקודש, ואינה יוצאה שוב לחולין. **והא חוקה כתיב בה** – "חק עולם לה'" וגו' (ויקרא ו), דמשמע: מתוך שלם! **אלא להביא עשרון שלם מביתו** – אבל לענין קידוש בכלי שרת, אם רצה מקדש לחצאין. **ורעתו להוסיף** – להשלים עשרון, כדאמרינן לקמן בפרק "המנחות והנסכים" (קג, א) דאין מנחה פחותה מעשרון, דהאומר "הרי עלי חצי עשרון" – מביא עשרון שלם. **ואם איתא** – דגבי חביתין אינו קדוש. **ושחטו** – בשלמים כתיב. **פתח אהל מועד** – בעזרה. וכיון שעזרה כשרה – כל שכן דהיכל (שלם) כשר, דלא תהא עזרה שהיא טפל, חמורה מן העיקר. אלמא יליף היכל מעזרה! **מלאים** – "שניהם מלאים סלת". **אין מלאים** – שהיו מלאים ממש המזרקים סלת, אלא מלאים – כל העשרונות שקדשו בתוכו שלמים היו. **ורב** – דאמר במפריש חצי עשרון שאינו קדוש. **מחציתן** – ולקדוש. **מילתא ממילתא לא יליף** – הילכך שאר מנחות לא אמר דליהוו כחביתין, דחביתין דין הוא דלקדשו לחצאין, אבל שאר מנחה לא. **מנחה קדושה בלא שמן** – אם נתן עשרון סולת בכלי שרת אף על פי שאין שם שמן. ולא יצא לחולין, וצריך להביא שמן ולהקריבה. **שכן מצינו בלחם הפנים** – שהיא מנחה ואין בה שמן, אבל לבונה יש בה כגון בזיכין. **מנחת נסכים** – הבאין עם כל הזבח, כדכתיב בתמיד (במדבר כח): "עשירית האיפה סלת למנחה בלולה בשמן" וגו', ואין בה לבונה.

על כרחך ברבי יוחנן סבירא ליה – בחביתין דלא קדשה, הלכך גמר שאר מנחות מחביתין. **האי בלא האי** – שמן בלא סלת ובלא לבונה, ולבונה בלא שמן וסלת – שכן מצינו בבזיכין שמקדשין את הלבונה בלא שמן וסלת. ואי קשיא: הא אתי לחם הפנים בהדייהו! לאו פירכא היא, שהרי אינו מתקדש עם הלבונה בבזיכין, ומיהו אשכחן דכלי שרת מקדשין לבונה שבתוכן בלא שמן וסולת.

**וְאִם אִיתָא, לֵילַף מִדָּם! וְכִי תֵּימָא, רַבִּי אֶלְעָזָר מִילְּתָא מִמִּילְּתָא לָא גָּמַר, וְהָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מִנְחָה שֶׁקְּמָצָהּ בַּהֵיכָל - כְּשֵׁרָה, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּסִילּוּק בְּזִיכִין! - מִנְחָה מִמִּנְחָה יָלֵיף, מִנְחָה מִדָּם לָא יָלֵיף. - וּמִנְחָה מִמִּנְחָה מִי יָלֵיף? וְהָתַנְיָא: עַד שֶׁלֹּא פֵּרְקָהּ נִפְרַם לַחְמָהּ - הַלֶּחֶם פָּסוּל וְאֵין מַקְטִיר עָלָיו אֶת הַבָּזִיכִין, מִשֶּׁפֵּרְקָהּ נִפְרַם לַחְמָהּ - הַלֶּחֶם פָּסוּל וּמַקְטִיר עָלָיו אֶת הַבָּזִיכִין; וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא פֵּרְקָהּ מַמָּשׁ, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּהּ לְפָרֵק, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פֵּרְקָהּ - כְּמִי שֶׁפֵּרְקָהּ דָּמְיָא; וְאַמַּאי? תֵּיהֱוֵי כְּמִנְחָה שֶׁחִסְּרָה קוֹדֶם קְמִיצָה! - הָא לָא קַשְׁיָא, מִנְחָה לָא בְּרִיר בְּרִירָה קוֹמֶץ דִּידֵיהּ, וְהָא בְּרִיר בְּרִירָה קוֹמֶץ דִּידָהּ, וְכֵיוָן שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּהּ לְפָרֵק - כְּמַאן דְּפֵרְקָהּ דָּמְיָא. - אֶלָּא מֵעַתָּה, תֵּיהֱוֵי כְּשִׁירַיִם שֶׁחִסְּרוּ בֵּין קְמִיצָה לְהַקְטָרָה, דְּאֵין מַקְטִירִין קוֹמֶץ עֲלֵיהֶן! - לָאו פְּלוּגְתָא נִינְהוּ? רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר סָבָר לָהּ כְּמַאן דְּאָמַר: שִׁירַיִם שֶׁחִסְּרוּ בֵּין קְמִיצָה לְהַקְטָרָה, מַקְטִיר קוֹמֶץ עֲלֵיהֶן. גּוּפָא: חֲבִיתֵי כֹּהֵן גָּדוֹל - רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵינָהּ קְדוּשָׁה לַחֲצָאִין, וְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: מִתּוֹךְ שֶׁקְּרָבָה לַחֲצָאִין קְדוּשָׁה לַחֲצָאִין. אָמַר רַבִּי אַחָא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן? אָמַר קְרָא: "מִנְחָה... מַחֲצִיתָהּ" - הָבִיא מִנְחָה וְאַחַר כָּךְ חוֹצֵיהוּ. מֵיתִיבִי: חֲבִיתֵי כֹּהֵן גָּדוֹל לֹא הָיוּ בָּאוֹת חֲצָאִין, אֶלָּא מֵבִיא עֶשָׂרוֹן שָׁלֵם וְחוֹצֵהוּ; וְתַנְיָא: אֵילּוּ נֶאֱמַר "מִנְחָה מַחֲצִית" הָיִיתִי אוֹמֵר: מֵבִיא חֲצִי עֶשָׂרוֹן מִבֵּיתוֹ שַׁחֲרִית וּמַקְרִיב, חֲצִי עֶשָׂרוֹן מִבֵּיתוֹ עַרְבִית וּמַקְרִיב - תַּלְמוּד לוֹמַר: "מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר", מֻחֲצָה מִשֶּׁלָּם הוּא מֵבִיא! - לְמִצְוָה. אֲמַר לֵיהּ רַב גְּבִיהָא מְבֵי כָּתִיל לְרַב אַשִׁי: וְהָא חוֹקָה כְּתִיב בָּהּ! אֲמַר לֵיהּ: לָא נִצְרְכָא אֶלָּא לְהַבִיאָהּ שָׁלֵם מִבֵּיתוֹ. וּמִי אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי? וְהָא אִיתְּמַר: הִפְרִישׁ חֲצִי עֶשָׂרוֹן וְרָעָתוֹ לְהוֹסִיף - רַב אָמַר: אֵינוֹ קָדוֹשׁ, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: קָדוֹשׁ; וְאִם אִיתָא, לֵילַף מֵחֲבִיתִין! וְכִי תֵּימָא, רַבִּי יוֹחָנָן מִילְּתָא מִמִּילְּתָא לָא יָלֵיף, וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלָמִים שֶׁשְּׁחָטָן בַּהֵיכָל - כְּשֵׁירִין, דִּכְתִיב: "וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד", שֶׁלֹּא יְהֵא טָפֵל חָמוּר מֵעִיקָּר! - דָּעָתוֹ לְהוֹסִיף שָׁאנֵי, דְּתַנְיָא: "מְלֵאִים" - אֵין מְלֵאִים אֶלָּא שְׁלֵמִים, כְּלוֹמַר, שֶׁאֵינוֹ קָדוֹשׁ עַד שֶׁיְּהֵא עֶשָׂרוֹן שָׁלֵם; וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֵימָתַי? בְּזְמַן שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ לְהוֹסִיף, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁדַּעְתּוֹ לְהוֹסִיף - רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן קָדוֹשׁ. וְרַב בַּחֲבִיתִין כְּמַאן סְבִירָא לֵיהּ? אִי כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, לֵילַף מֵחֲבִיתִין! וְכִי תֵּימָא, רַב מִילְּתָא מִמִּילְּתָא לָא יָלֵיף, וְהָאָמַר רַב: מִנְחָה קְדוֹשָׁה בְּלֹא שֶׁמֶן (וּבְלֹא לְבוֹנָה) - שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּלֶחֶם הַפָּנִים; בְּלֹא לְבוֹנָה - שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּמִנְחַת נְסָכִים; בְּלֹא שֶׁמֶן וּבְלֹא לְבוֹנָה - שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּמִנְחַת חוֹטֵא! עַל כָּרְחֵךְ רַב כְּרַבִּי יוֹחָנָן סְבִירָא לֵיהּ. גּוּפָא, אָמַר רַב: מִנְחָה קְדוֹשָׁה בְּלֹא שֶׁמֶן, וְאֵין דִּינָהּ כְּעִשָּׂרוֹן חָסֵר - שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּלֶחֶם הַפָּנִים, בְּלֹא לְבוֹנָה - שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּמִנְחַת נְסָכִים, בְּלֹא שֶׁמֶן וּבְלֹא לְבוֹנָה - שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּמִנְחַת חוֹטֵא. וְשֶׁמֶן וּלְבוֹנָה קָדְשֵׁי קָדָשִׁים הֵן! אַדְּרַבָּה, מִנְחָה שֶׁאֵין בָּהּ לְבוֹנָה אֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא עַל חֲטָאִים, וְחַטָּאת שֶׁאֵין בָּהּ לְבוֹנָה בָּאָה עַל חֲטָאִים, אֲבָל מִנְחָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לְבוֹנָה אֵינָהּ בָּאָה עַל חֲטָאִים. וְאִם אִיתָא, לֵילַף מֵחֲבִיתִין! וְכִי תֵּימָא, רַב מִילְּתָא מִמִּילְּתָא לָא יָלֵיף, וְהָאָמַר רַב: מִנְחָה קְדוֹשָׁה בְּלֹא שֶׁמֶן וּבְלֹא לְבוֹנָה - שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּמִנְחַת נְסָכִים; בְּלֹא לְבוֹנָה - שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּלֶחֶם הַפָּנִים;

לֹא זוֹ קְדוּשָׁה בְּלֹא זוֹ, וְלֹא זוֹ קְדוּשָׁה בְּלֹא זוֹ. וּלְרַבִּי חֲנִינָא, עֶשָׂרוֹן לָמָּה נִמְשַׁח? וַהֲלֹא אֵינוֹ עָשׂוּי אֶלָּא לְמִרְדֶּדֶת קֶמַח בִּלְבָד, וְהַקֶּמַח אֵינוֹ קָדוֹשׁ בְּלֹא שֶׁמֶן! - לְמִנְחַת חוֹטֵא. וְלוֹג לָמָּה נִמְשַׁח? - לְלוֹג שֶׁל מְצוֹרָע. וְאַף שְׁמוּאֵל סָבַר לָהּ לְהָא דְּרַב, דְּתָנֵן: כְּלֵי הַלַּח מְקַדְּשִׁין אֶת הַלַּח, וּמִדּוֹת הַיָּבֵשׁ מְקַדְּשִׁין אֶת הַיָּבֵשׁ, וְאֵין כְּלֵי הַלַּח מְקַדְּשִׁין אֶת הַיָּבֵשׁ, וְלֹא מִדּוֹת הַיָּבֵשׁ מְקַדְּשִׁין אֶת הַלַּח; וְאָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא מִדּוֹת, אֲבָל מִזְרָקוֹת שֶׁל דָּם מְקַדְּשׁוֹת אֶת הַיָּבֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר: "שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשֶּׁמֶן לְמִנְחָה". אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּפְתִּי לְרַבִינָא: מִנְחָה לַחָה הִיא! אָמַר לֵיהּ: לָא נִצְרְכָא אֶלָּא לַיָּבֵשׁ שֶׁבָּהּ, דְּהַיְינוּ לְבוֹנָה. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ קָסָבַר שְׁמוּאֵל אֵין מִנְחָה קְדוֹשָׁה עַד שֶׁיְּהוּ כּוּלָּן, יָבֵשׁ שֶׁבָּהּ הֵיכִי מַשְׁכַּחְתְּ לָהּ? וַהֲלֹא כּוּלָּן לַחִים הֵן, מִפְּנֵי הַשֶּׁמֶן! אֶלָּא שְׁמַע מִינָּהּ: קָסָבַר שְׁמוּאֵל הַאי בְּלֹא הַאי. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: מִנְחָה לְגַבֵּי דָּם כְּיָבֵשׁ דָּמְיָא. גּוּפָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מִנְחָה שֶׁקְּמָצָהּ בַּהֵיכָל - כְּשֵׁרָה, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּסִילּוּק בָּזִיכִין. מְתִיב רַבִּי יִרְמְיָה: "וְקָמַץ מִשָּׁם" - מִמָּקוֹם שֶׁרַגְלֵי הַזָּר עוֹמְדוֹת; בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: מְנַיִן שֶׁאִם קָמַץ בִּשְׂמֹאל שֶׁיַּחֲזִיר וְיִקְמוֹץ בְּיָמִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְקָמַץ מִשָּׁם" - מִמָּקוֹם שֶׁקָּמַץ כְּבָר! אִיכָּא דְּאָמְרִי: הוּא מוֹתִיב לָהּ וְהוּא מְפָרֵק לָהּ; אִיכָּא דְּאָמְרִי: אָמַר לֵיהּ רַבִּי יַעֲקֹב לְרַבִּי יִרְמְיָה בַּר תַּחֲלִיפָא: אַסְבְּרָא לָךְ, לָא נִצְרְכָא אֶלָּא לְהַכְשִׁיר אֶת כָּל עֲזָרָה כּוּלָּהּ, שֶׁלֹּא תֹּאמַר: הוֹאִיל וְעוֹלָה קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּמִנְחָה קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, מָה עוֹלָה טְעוּנָה צָפוֹן - אַף מִנְחָה טְעוּנָה צָפוֹן. - מַה לְעוֹלָה שֶׁכֵּן מְכַפֶּרֶת עַל חַיָּבֵי כָרֵיתוֹת! - מֵאָשָׁם. - מַה לְאָשָׁם שֶׁכֵּן מֵינֵי דָמִים! מִכּוּלְּהוּ נַמִי, שֶׁכֵּן מֵינֵי דָמִים! אֶלָּא אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא, הוֹאִיל וּכְתִיב: "וְהִקְרִיבָהּ אֶל הַכֹּהֵן וְהִגִּישָׁהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ וְקָמַץ", מַה הַגָּשָׁה בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית - אַף קְמִיצָה נַמִי בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית, קָא מַשְׁמַע לָן. גּוּפָא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלָמִים שֶׁשְּׁחָטָן בַּהֵיכָל - כְּשֵׁרִין, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד", וְלֹא יְהֵא טָפֵל חָמוּר מִן הָעִיקָּר. מֵיתִיבִי, רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: מְנַיִן שֶׁאִם הִקִּיפוּ גּוֹיִם אֶת הָעֲזָרָה, שֶׁהַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לַהֵיכָל וְאוֹכְלִין בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּשְׁיָרֵי מְנָחוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בקדש"

ובמחוק היו מודדין לחביתי כהן גדול, ועשרון המחוק (לא) [למה] נמשח לרבי חנינא? דאין מנחה קדושה בלא שמן! ויש לומר: פן יבא לטעות בשום פעם ולמדוד במחוק למנחת חוטא. אבל אין לתרץ דרבי מאיר סבר כרבי יוחנן דאמר בפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות נז, ב) גמרינן דחייב על לישתה, דמדת יבש לא נתקדשו. בפרק "שתי מדות" (שם צ, א) משמע דסבר רבי מאיר דנתקדשו, גבי הא דתנן התם: כל מדות שבמקדש היו גדושות, ומוקי לה כרבי מאיר. ואפילו עשרון גדוש אפשר דמקדש, דהא דאמר לעיל שהחזירן לביסא גדושה, ומיבעיא לן נמי בפרק "שתי מדות" (שם פז, ב) גבי שולחן אי מקדשי בגדוש או לא, משמע דשאר כלים לא מקדשי — ההוא גדוש לא צריך, אבל גדוש זה שהוא מדתו של כלי מקדש. וזה אין להקשות, לרבי אלעזר דאמר לעיל: מנחת חביתין קדושה לחצאין, עשרון מחוק לרבי מאיר למה נמשח? דבלאו טעמא דפרישית שלא יבא לטעות — מצוה לקדש שלימה. ולאו מקרא ד"מחציתה", דהדהוא אוקימנא לעיל להביא מביתו שלם ולעבב משום דחוקה כתיבא ביה. ואם תאמר: לרבי שמעון דאמר לקמן בפרק "שתי מדות" (פו, ב) דמדה יתירה היתה שם של לוג ומחצה שבה היה מודד לחביתי כהן גדול, לוג ומחצה בבוקר ולוג ומחצה בערב, למה נמשח? כיון דאין שמן קדוש בפני עצמו לרבי חנינא! ויש לומר: דתחילה מניחין שלשה לוגין שמן עם הסלת בביסא, וכדפרישית לעיל, שהיה גנאי להוציא מכלי שרת לכלי חול. **כלי** הלח מקדשין את הלח ומדות היבש כו' — מה שדקדק התנא, דקרי לשל לח "כלי" ולשל יבש "מדות" — משום דבשל יבש היו מדקדקין לעשות בענין זה שיהא גדוש תילתא, כדרך כל שאר מדות. מכל מקום גם על של לח שם מדה עליו, כדקאמר שמואל: לא שנא אלא מדות אבל מזרקות מקדשין, ובשל לח איירי. ובפרק "שתי מדות" (מנחות פז, ב) תנן: שבע מדות היו במקדש, וקא חשיב דלח. ובפרק "המזבח מקדש" (זבחים פח, א) פירש הקונטרס דכמה כלים היו מיוחדים ללח שאינם מדות, כגון מזרקות וקערות לדם ליין ולשמן, אבל ליבש לא היו מיוחדין אלא שתי מדות של יבש שהיו במקדש, עשרון וחצי עשרון. דבלים שנותנין בו מנחה — כלי לח היו, שמזרקות וקערות ראויין לכך.

אבל מזרקות מקדשין [כו'] שנאמר שניהם מלאים סולת — פירש בקונטרס: (דדייק) דאלמא מזרקות וקערות קידשו בלא שמן, וזהו תימה, דהכתיב "בלולה בשמן", ומנא ליה דמנחה קדושה בלא שמן? ופירש רבי שמואל: דדייק מדסבר (רישא) דמזרקות מקדשין שאינו ראוי לה, כמו מנחה, הואיל וראויה להתקדש בכלי אחר דהיינו ביסא — אף מנחת סלת מתקדשת בלא שמן ולבונה אף על פי שאינה ראויה לכלי זה, הואיל ומתקדשת בכלי אחר, כגון מנחת חוטא. ומלשון המשנה דקדק רבי שמואל, דקתני פרק "המזבח מקדש" (זבחים פו, א): כשם שהמזבח והכבש מקדשין את הראוי להם כך כלים מקדשים. ומדלא קתני "כלי שרת מקדשין את הראוי להם" שמע מינה דמקדשין אף על פי שאינו ראוי להם, כגון מזרקות של דם שמקדשין את המנחה. ועל חנם הוצרך רבי שמואל לדיוק זה. והא דלא ילפינן מינה מדות — משום דלא נראו מעולם אלא זו למדידת לח וזו למדידת יבש. ועוד יש לפרש, דדייק התלמוד מדאמר שמואל: אבל מזרקות מקדשין, ולא קאמר "מקדשין מנחות ונסכים" דכתיב בההוא קרא — שמע מינה דאפילו מנחת חוטא קאמר. דילפינן מלתא ממילתא, ומדמקדשין מזרק וקערה מה שאין ראוי להם, הואיל וראוי לכל אחד — כל שכן זה הכלי שמקדש מה שראוי להיות בתוכו. עוד יש לפרש, דדייק מדיליף שמואל דורות משעה מנשיאים, כל שכן דילפינן מילתא ממילתא כרב דמנחה קדושה בלא שמן, כמו שמצינו במנחת חוטא. ואף על גב דמוכח לקמן ב"הקומץ רבה" (יט, ב) דלא יליף שמואל דורות משעה אלא משום דתנא ביה קרא תריסר זימני, מכל מקום כיון דיליף דורות משעה בכל ענין שילמדו — הוא הדין מילתא ממילתא.

לא זו קדושה בלא זו – בכל המנחות הטעונות שמן ולבונה, אין כלי שרת מקדש אחד מהם, אלא אם כן שלשתן ביחד בכלי. **ולרבי חנינא עשרון** – שהיתה במקדש לצורך מנחות, כדאמר בפרק "שתי מדות" (מנחות פז, א). **למה נמשח** – בשמן המשחה כדי לקדש את הנתון בתוכו? הלא אינו מתקדש כלום לרבי חנינא, דאין מחזיק לא שמן ולא לבונה עם העשרון של סולת! ומשני: **לצורך מנחת חוטא** – נמשח, דסולת גרידתא הוא. **להא דרב** – דכלי שרת מקדש סולת גרידתא, אף על גב דלא חזי להקטיר בלא שמן. **דתנן** – במסכת זבחים בפרק "המזבח מקדש הראוי לו" [פח, א]. **מדות של יבש** – שתים היו, עשרון וחצי עשרון, בפרק "שתי מדות" (מנחות פז, א). **לא שנו** – דאין כלי הלח מקדשין יבש, אלא במדות לח – הין וחצי הין כו' בפרק "שתי מדות" (שם פז, א). דבכל מדה לא חזיא אלא למילתא למדוד, הלכך (לח) לא מיקדשין, דמדת לח לא חזיא למדוד יבש, דאין בלח עשרון וחצי עשרון. **אבל מזרקות (של דם)** – שהן כלי לח, מקדשין יבש. **שניהם מלאים סלת** – ובמנחת נסכים קמשתעי דטעונה שמן, וקאמר דמזרק וקערה קדשו סלת, אלמא אית ליה לשמואל דכלי שרת מקדשין סלת בלי שמן. ואם תאמר: לרבי חנינא קשיא מתניתין דקתני: מדות יבש מקדשין יבש! איהו מוקי לה בעשרון דמנחת חוטא. **מנחה לחה היא** – דבלולה בשמן, ומהאי קרא לא תיפוק דמזרקין מקדשין יבש! **לא נצרכא אלא ליבש שבה** – מנחה בלולה אי אפשר בלא קרטין סלת יבש שלא יגיע בהן השמן, ואפילו הכי מתקדשין במזרקין. וכי היכי דאותו יבש מתקדש, מסתברא נמי דסלת יבש נמי בלא (סלת) שמן מיקדשין. **ואיבעית אימא מנחה לגבי דם כיבש דמיא** – דדם הוא צלול ומנחה הויא בעיסה, ואפילו הכי מקדש לה מזרק שהוא כלי דם, הלכך יבשה גמורה נמי מקדש. **רגלי הזר עומדות** – אחת עשרה אמה בכניסת העזרה במזרח, מקום דריסת ישראל. אלמא עזרה בעינן! **בן בתירא** – לאו דוקא נקט, אלא סיומא דברייתא היא. **לא נצרכא** – האי "וקמץ משם" אלא להכשיר כל העזרה, ולאו למידק מינה: עזרה ולאו היכל, דלגופיה איצטריך קרא. בעולה ומנחה [נאמר] קדשי קדשים, ובעולה כתיב צפון, שנאמר (ויקרא א): "ושחט אותו על ירך המזבח צפונה". **עולה [כולה] כליל** – לגבוה, שנאמר: "וערכו בני אהרן את הנתחים" וגו' (שם). **מחטאת** – הוי גמרינן דמנחה טעונה צפון, להכי איצטריך "וקמץ" להכשיר כל העזרה. **על חייבי כריתות** – שוגגין. **מאשם** – [דאשם] אינו בא על ברת, אלא על שבועת שקר ומעילות ושפחה חרופה, וטעון צפון, דכתיב: "במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם" (שם ז). **מיני דמים** – חמורה כפרתן, דעיקר כפרה בדם כתיב: "כי הדם הוא בנפש יכפר" (שם יז), אבל תאמר במנחה שאינה מין הדם. **אלא איצטריך** – "וקמץ". **הנשה** – שמגיש כל המנחה קודם קמיצה, ומגיע הכלי בחודה של קרן דרומית מערבית בפרק שלישי (מנחות יט, ב). **קא משמע לן** – דאם רצה מחזירה אחר הגשה לכל מקום שירצה בעזרה וקומץ. **הקיפו גוים** – למלחמה, ואין כהנים יכולים לאכול בעזרה מפני רמחים וקשתות. **נכנסין להיכל** – ולא אמרינן דליפסלו קדשים בהך יציאה דיצאו מעזרה להיכל.

בקדש

רש"י

בקדש הקדשים וגו' – בפרשת "ויקח קרח", ולעיל מיניה כתיב: "לכל חטאתם ולכל אשמם וגו' בקדש הקדשים", דמשמע היכל, דאי עזרה – בהדיא כתיב (ויקרא ו): "בחצר אהל מועד". ואם איתא דילפינן מהאי טעמא דלא יהא טפל חמור מעיקר. **הא למה לי קרא** – לבן בתירא, לילף מאידך קרא (שם ו): "בחצר אהל מועד יאכלוהו" וכל שכן היכל, והאי "בקדש הקדשים" למה לי דכתיב רחמנא? ומשנה: האי דאיצטריך "בקדש הקדשים" לאו לאשמועינן דלא מיפסלי קדשים בבניסת היכל, אלא למישרי אכילה בהיכל, דלא נפקא מההוא דלא יהא טפל חמור מעיקר. **העבודה היא** – דדרך ארץ היא לעבוד בפני רבו, אמרינן: לא יהא טפל וכו'. אבל אכילה, אין דרך ארץ לאכול במקום רבו – לא אמרינן דכיון דעיקר הוא כל שכן דמצי אכיל בגוויה, אי לא אשמעינן קרא. **קמיצה קבעה לה** – דכל כמה דלא קמיץ לא מיקריא מנחה, ולא קרינא ביה "מן המנחה" – פרט לשחסרה, כדמפרש לקמן. כל לשון קביעות דאמור במנחות כלומר: זקוק זה לזה, ואין אתה יכול לשנות קצת ממנו להביא אחר תחתיו, לפי שהוקבעו יחד. **קדושת כלי קבעה לה** – בשם, וקרינא בה "מן המנחה" פרט לכשחסרה. **חסר הלוג** – שמן של מצורע, עד שלא יצק על כפו השמאלית – ימלאנה, ולא אמרינן דקבעה להו לוג שהוא כלי שרת. **כולי עלמא לא פליגי** – דמה היכא דאבדו שירים או נשרפו קמכשר רבי אליעזר לקמן להקטיר קומץ – כל שכן חסרו, דאיכא שיור במקצתה. **כמדת רבי אליעזר** – דאמר בפרק "ביצד צולין" (פסחים עז, א): "ועשית עולותיך הבשר והדם" – דם אף על פי שאין בשר (בשר אף על פי שאין דם). **כשרה** – להקטיר הקומץ, דקומץ בלא שירים דומיא דדם בלא בשר. **כמדת רבי יהושע** – דאמר: אם אין בשר אין דם, אם אין דם אין בשר, פסול להקטיר הקומץ. **כזית בשר או כזית חלב** – בפסחים נפקא לן ב"ביצד צולין" (עט, א) דמשום חלב נמי זריק, דכתיב (ויקרא יז): "וזרק הכהן את הדם וגו' והקטיר החלב", אלמא: חלב אף על פי שאין בשר. **כחצי זית חלב אין זורק** – שאין אכילת בשר ואכילת מזבח מצטרפין. זריקת דם אינה אלא להתיר אימורים למזבח ובשר לאדם, וכיון דאבדו שניהם זריקה למה. **ובעולה** – דבין בשר בין חלב כולהו למזבח סלקי, מצטרפים.

מנחה

"בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ". וְהָא לָמָּה לִי קְרָא? לֵימָא: "בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ", וְלֹא יְהֵא טָפֵל חָמוּר מִן הָעִיקָּר! - עֲבוֹדָה, דְּאָדָם עוֹבֵד בִּמְקוֹם רַבּוֹ - אָמְרִינַן שֶׁלֹּא יְהֵא טָפֵל חָמוּר מִן הָעִיקָּר; אֲכִילָה, שֶׁאֵין אָדָם אוֹכֵל בִּמְקוֹם רַבּוֹ, תַּעֲמֵא דִּכְתַב קְרָא, הָא לָא כָּתַב קְרָא - לֹא יְהֵא טָפֵל חָמוּר מִן הָעִיקָּר לָא אָמְרִינַן. אִיתְּמַר: בְּלָלָהּ חוּץ לְחוֹמַת עֲזָרָה - רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: פְּסוּלָה, רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כְּשֵׁרָה. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר כְּשֵׁרָה - דִּכְתִיב: "וְיָצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְנָתַן עָלֶיהָ לְבוֹנָה", וַהֲדַר: "וְהֵבִיאָהּ אֶל בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים וְקָמַץ" - מִקְמִיצָה וָאֵילָךְ מִצְוַת כְּהוּנָּה, לִימֵּד עַל יְצִיקָה וּבְלִילָה שֶׁכְּשֵׁרִין בְּזָר; וּמִדְּכְהוּנָּה לָא בָּעָיָא, פְּנִים נַמִּי לָא בָּעָיָא. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: פְּסוּלָה, דִּיָּן דַּעֲשִׂיָּתָהּ בִּכְלִי הוּא, נֶהְנֵי דִּכְהוּנָּה לָא בָּעָיָא, פְּנִים מִיהַת בָּעָיָא. תַּנָּיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: בְּלָלָהּ זָר - כְּשֵׁרָה, חוּץ לְחוֹמַת הָעֲזָרָה - פְּסוּלָה. אִיתְּמַר: מְנָחָה שֶׁחִסְּרָהּ קוֹדֶם קְמִיצָה - רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: יָבִיא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ וְיַמְלְאֶנָּה, רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: לֹא יָבִיא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ וְיַמְלְאֶנָּה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר מֵבִיא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ וְיַמְלְאֶנָּה - קְמִיצָה קָבְעָה לֵיהּ; רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר לֹא יָבִיא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ וְיַמְלְאֶנָּה - קְדוּשַׁת כְּלִי קָבְעָה לֵיהּ. אִיתִּיבֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: חָסַר הַלּוֹג, אִם עַד שֶׁלֹּא יָצַק - יַמְלְאֶנּוּ! תְּיוּבְתָּא. אִיתְּמַר: שִׁירַיִם שֶׁחִסְּרוּ בֵּין קְמִיצָה לְהַקְטָרָה - רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מַקְטִיר קוֹמֶץ עֲלֵיהֶן, וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: אֵין מַקְטִיר קוֹמֶץ עֲלֵיהֶן. אֲלִיבָּא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר כּוּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי, כִּי פְּלִיגִי - אֲלִיבָּא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. דְּתָנַן: נִטְמְאוּ שְׁיָרֶיהָ, נִשְׂרְפוּ שְׁיָרֶיהָ, אָבְדוּ שְׁיָרֶיהָ - בְּמִדַּת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כְּשֵׁרָה, בְּמִדַּת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פְּסוּלָה; מַאן דְּפָסַל - כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וּמַאן דְּמַכְשַׁר - עַד כָּאן לָא אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָתָם אֶלָּא דְּלָא אִישְׁתַּיֵּיר, אֲבָל הֵיכָא דְּאִישְׁתַּיֵּיר - אֲפִילּוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מוֹדֶה לֵיהּ. דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּשְׁתַּיֵּיר מֵהֶם כַּזַּיִת בָּשָׂר אוֹ כַּזַּיִת חֵלֶב - זוֹרֵק הַדָּם, כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר כַּחֲצִי זַיִת חֵלֶב - אֵינוֹ זוֹרֵק אֶת הַדָּם. וּבְעוֹלָה, אֲפִילּוּ כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר וְכַחֲצִי זַיִת חֵלֶב - זוֹרֵק אֶת הַדָּם, מִפְּנֵי שֶׁבָּעוֹלָה כּוּלָּהּ כָּלִיל. וּבְמִנְחָה, אַף עַל פִּי שֶׁכְּפוּלָה קַיֶּימֶת - לֹא יִזְרוֹק.

מנחה

תוספות

רבי יוחנן אמר פסולה — אף על גב דלא בלל כשרה, בלל חוץ לחומת העזרה גרע. ולא דמי לההיא דזבחים בפרק "קדשי קדשים" (סג, ב) דתלינן טעמא מיצה דמה בכל מקום במזבח כשרה — שאם היזה ולא מיצה כשרה, דהתם בפנים והכא בחוץ. **ריש** לקיש אמר כשרה — הכא משמע דאף על גב דקדושה היא לא מיפסלא ביוצא. ואפילו רבי יוחנן לא פליג אלא משום דעשה הבלילה בחוץ, אבל משום יוצא לא. וכן משמע בפרק "התכלת" (מנחות מז, א) דאמר רב ששת: הני תנאי כרבי סבירא להו, דאמר: שחיטה מקדשא (היא) איפסילא ביוצא. ובסוף שמעתא (שם מח, א) קאמר: הא דלא כרבי, כיון דאמר שחיטה מקדשא, דפריך להו היכא? אי אבראי — איפסילו להו ביוצא. משמע משום דשחיטה מקדשא הוא דאיפסיל ביוצא, הא לאו הכי — לא, דאף על גב דאית ליה תנור מקדש בפרק "רבי ישמעאל" (מנחות עב, ב). ומיהו יש לדחות, דבאין עם הזבח שאני, דהא נסכים הבאין עם הזבח לא מיפסלו בלינה אלא בשחיטת זבח, כדאמר זעירי לקמן בפרק "התודה" (עט, א), ואילו בפני עצמן תנן: קדשו בכלי — נפסלין בלינה. ויש עוד ראיה מהא דתנן בפרק שני דמעילה (ט, א) גבי מנחות ושתי הלחם: קרמו בתנור — הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובלינה, אבל יוצא לא קתני. ואף על גב דגבי עופות וזבחים הוה מצי למיתני (אגב אחרינא) לא תני אגב שתי הלחם ולחם הפנים ומנחות. והא דאמר בפרק "כל שעה" (פסחים לו, א) גבי לישה דמנחות: נהי דבזרזיז ליתא, במקום זריזין איתא — אורחא דמילתא נקט, שדרך לעשותה במקום זריזין. והא דאמרינן בפרק "המזבח מקדש" (זבחים פח, א): אין מקדשין ליקרב אבל מקדשין ליפסל — היינו בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובלינה, אבל לא ביוצא. ובקונטרס פירש לקמן בריש "שתי מדות" (פז, ב) גבי שולחן: אבל מקדשין ליפסל בלינה וביוצא. ובפרק "המזבח מקדש" (זבחים פח, א) פירש בקונטרס: אבל מקדשין ליפסל ביוצא אם יצא חוץ לקלעים או נגע בו טבול יום, ולא יתכן. ומה שפירש רבינו שלמה בפרק שני דזבחים (כ, ב) גבי יציאה מהו שתועיל בקידוש ידים ורגלים, כדרך כל הקדשים שקדשו בכלי הנפסלים ביוצא — אין הטעם תלוי בכך כלל, (ועוד) דהא קאמר התם: כיון דפריש אסותיר מסח דעתיה. והא דדייק בפרק "שתי הלחם" (מנחות צה, ב): אמרת לישתן ועריכתן בחוץ — אלמא מדת יבש לא נתקדשה, וכן בסוף "כל המנחות באות מצה" (שם סג, א) דדריש רבי שמעון "תנור" "תנור" שתי פעמים — שתהא אפייתן בתנור ושתהא הקדישן בתנור. ופריך, והתנן רבי שמעון אומר: לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה ובשרות אבי פאגי — לאו משום דנתקדשה הוי מיפסיל ביוצא, אלא משום דבעור הוא להוציא לחוץ לאחר שנתקדשה. ואם תאמר: וכיון דבקדושת כלי לא מיפסלא ביוצא, מנחת כהנים וחביתי כהן גדול דלית בה קמיצה אימא מיפסל ביוצא? ושמא באותם מועיל קידוש כלי, כדאמרינן (בזבחים מה, ב): שאין להם מתירין — משיקדש בכלי. **מקמיצה** ואילך מצות כהונה — הגשה ותנופה נמי בעו כהונה, שאין זר קרב אצל המזבח. אלא הכא בארבע עבודות שבמנחה איירי, שמתחילין משעת קמיצה. ומיהו בלאו הכי ניחא, דליכא תנופה אלא במנחת עומר וקנאות, כדתנן בפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות סא, א). ובמנחות קנאות אין יציקה ובלילה, דלית בה שמן. ובמנחת העומר, אף על גב דטעונה שמן לא כתיב בה "וקמץ הכהן". **ומדכהונה** לא בעיא פנים נמי לא בעיא — ואם תאמר: הרי שחיטה דלא בעיא כהונה ובעיא פנים, דכתיב (ויקרא א): "ושחט את בן הבקר לפני ה'" כדדרשינן בפרק "כל הפסולין" (זבחים לב, ב) דבעינן שיהא בן הבקר לפנים! ויש לומר: דשאני התם משום קבלה. אי נמי, שכן מיני דמים. **חסר** הלוג עד שלא יצק ימלאנו — משנה היא במסכת נגעים (פי"ד מ"י), ותימה שלא היה יודע רבי שמעון בן לקיש. וכהאי גוונא [קשה] בפרק "במה טומנין" (שבת נ, ב) דפריך ממתניתין דהטומן לפת וצנונות. **עד** שלא יצק ימלאנו — משמע: הא משיצק לא ימלאנו. ותימה, דלעיל (ה, א) תניא: הקדים מתן שמן למתן דם ימלאנו שמן בו', והיינו לאחר יציקה! ויש לומר: דההיא כרבי שמעון דפליג במסכת נגעים (פי"ד מ"י) ומייתי לה במסכת יומא, שאם חסר עד שלא נתן — שימלאנו, ואפילו לאחר יציקה. ואף על פי שכבר נתן קודם מתן דם, הואיל דבפסול נעשית — לא שמה מתנה, ומהאי טעם אתיא נמי כתנא קמא, דיציקה הנעשית בפסול לא שמה יציקה. **מאן** דפסיל כרבי יהושע — הא דאמר רבי יוסי בפרק "ביצד צולין" (פסחים עח, א) דמסתברא כי היכי דפליגי רבי אליעזר ורבי יהושע בזבחים הכי פליגי במנחות — לאו דוקא לרבי שמעון בן לקיש. אלא כי היכי דפליגי בזבחים בלא נשתייר — פליגי במנחות בחסרו שיריים. ואם תאמר: הא דקאמר התם דעיקר קראי כי כתיבי בזבחים כתיבי, והא במנחות נמי איכא קראי דדריש בסמוך, "המנחה"! ויש לומר: דהתם לרבי יוחנן קאמר, דלדידיה ליכא קראי היכא דחסרו שירים עד בזית, דמקטיר קומץ עליהם.

אותן שיריים אסורין באכילה — ואם תאמר: כיון דאסירי הרי הוא כאילו לא נשתייר כלום, והיאך מקטיר קומץ עליהם? הא בכל זבחים קאמר רב יהושע דהיכא דלא נשתייר כלום דאין זורק הדם! ויש לומר: כיון דילפינן מנחה מזבח תהא כזבח, דכיון דלא אבדו הוי כאילו הן בעין. וצריך לחלק בין זה לנטמא, דכיון דאין זבח נפסל על ידי חסרון, אף על גב דשיריים נפסלין — עבדינן ליה כזבח להקטיר קומץ עליהם. **אותן** שיריים מה הן באכילה — הוה מצי למיפשטה מהא דאם משנפרקה נפרס לחמה הלחם פסול. **אין** מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות — ואם תאמר: ולשתוק מתרוייהו! וכי האי גוונא מצי להקשות בכל מיעוט אחר מיעוט. **על** בהן ידו הימנית כו' — בין דעני בין דעשיר קא בעי, דכיון דכתיב "על דם האשם" ו"על מקום דם האשם" ממילא ידעינן בשמן. והוא הדין דמצי למיבעי מתנוך אוזן, ולפי שהתחיל לדרוש "בף" דמצורע קא מסיק על בהן מאי דרשת ביה בין דעני בין דעשיר.

על

מִנְחָה מַאי עֲבִידְתָּהּ? אֲמַר רַב פַּפָּא: מִנְחַת נְסָכִים; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא: הוֹאִיל וּבַהֲדֵי זֶבַח אָתְיָא - כִּי גּוּפֵיהּ דְּזֶבַח דָּמְיָא, קָא מַשְׁמַע לָן. - וּמַאן דְּפָסַל? שָׁאנֵי הָכָא, דְּאָמַר קְרָא: "וְהֵרִים הַכֹּהֵן מִן הַמִּנְחָה אֶת אַזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה", "הַמִּנְחָה" - עַד דְּאִיתָא לְכוּלָּהּ מִנְחָה לֹא יַקְטִיר. - וְאִידָךְ? "מִן הַמִּנְחָה" - מִנְחָה שֶׁהָיְתָה כְּבָר שְׁלֵימָה בִּשְׁעַת קְמִיצָה יַקְטִיר, אַף עַל גַּב דְּהָשְׁתָּא אֵינָהּ שְׁלֵימָה. אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרֵישׁ לָקִישׁ: עַד שֶׁלֹּא פֵּרְקָהּ נִפְרַם הַלֶּחֶם - פָּסוּל, וְאֵין מַקְטִיר עָלָיו אֶת הַבְּזִיכִין, וְאִם מִשֶּׁפֵּרְקָהּ נִפְרַם לַחְמָהּ - הַלֶּחֶם פָּסוּל וּמַקְטִיר עָלָיו אֶת הַבְּזִיכִין; וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא פֵּרְקָהּ מַמָּשׁ, אֶלָּא בֵּינַיִם שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּהּ לְפָרֵק וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פֵּירְקָהּ! אֲמַר לֵיהּ: הָא מַנִּי? רַבִּי אֶלְעָזָר הִיא. אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא אָמִינָא לָךְ מִשְּׁנָה שְׁלֵימָה, וְאָמְרַתְּ לִי אַתְּ רַבִּי אֶלְעָזָר? אִי רַבִּי אֶלְעָזָר, מַאי אִירְיָא נִפְרַם? אֲפִילּוּ שָׁרוּף וְאָבוּד נַמִּי מַכְשַׁר! אֵישְׁתִּיק. וְאַמַּאי שָׁתַק? לֵימָא לֵיהּ: צְבוּר שָׁאנֵי, הוֹאִיל וְאֵישְׁתֵּרֵי טוּמְאָה לְגַבֵּיהוֹ, אֵישְׁתֵּרֵי נַמִּי חֲסֵרוֹת! אֲמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, זֹאת אוֹמֶרֶת: הַחִסָּרוֹן כְּבָעַל מוּם דָּמֵי, וְאֵין בַּעַל מוּם בְּצִבּוּר. יָתֵיב רַב פַּפָּא וְקָאָמַר לְהָא שְׁמַעֲתָא. אֲמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף בַּר שְׁמַעְיָה לְרַב פַּפָּא: מִי לָא עָסְקִינַן דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ בְּמִנְחַת הָעוֹמֶר דְּצִיבּוּר הִיא? וּפְלִיגִי. אָמַר רַב מַלְכִּיוֹ, תָּנָא חֲדָא: "מִפָּלְתָהּ" - שֶׁאִם חָסְרָה כָּל שֶׁהוּא פְּסוּלָה, "מִשְּׁמָנָהּ" - שֶׁאִם חָסְרָה כָּל שֶׁהוּא פְּסוּל; וְתַנְיָא אִידָךְ: "וְהַנּוֹתֶרֶת מִן הַמִּנְחָה" - פָּרַט לְמִנְחָה שֶׁחָסְרָה הִיא וְשֶׁחָסַר קוֹמְצָהּ וְשֶׁלֹּא הִקְטִיר מִלְּבוֹנָתָהּ כְּלוּם; תְּרֵי קְרָאֵי בַּחֲסֵרוֹת לָמָּה לִי? לָאו חַד לְמִנְחָה שֶׁחָסְרָה קוֹדֶם קְמִיצָה, וְחַד לְשִׁירַיִם שֶׁחָסְרוּ בֵּין קְמִיצָה לְהַקְטָרָה? וּתְיוּבְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן בְּתַרְוַיְיהוּ! - לָא, חַד לְמִנְחָה שֶׁחָסְרָה קוֹדֶם קְמִיצָה, דְּאִי מֵבִיא מְבִיאתוֹ וַיְמַלְּאֶנָּה - אִין, וְאִי לָא - לָא; וְחַד לְשִׁירַיִם שֶׁחָסְרוּ בֵּין קְמִיצָה לְהַקְטָרָה, דְּאַף עַל גַּב דְּמַקְטִיר קוֹמֶץ עֲלֵיהֶן, אוֹתָן שִׁירַיִם אֲסוּרִים לַאֲכִילָה. דְּאִיבָּעֵיָא לְהוּ: לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר שִׁירַיִם שֶׁחָסְרוּ בֵּין קְמִיצָה לְהַקְטָרָה מַקְטִיר קוֹמֶץ עֲלֵיהֶן, אוֹתָן שִׁירַיִם מַה הֵן בַּאֲכִילָה? אֲמַר זְעִירִי, אָמַר קְרָא: "וְהַנּוֹתֶרֶת" - וְלֹא הַנּוֹתֶרֶת מִן הַנּוֹתֶרֶת; וְרַבִּי יַנַּאי אָמַר: "מִהַמִּנְחָה" - מִנְחָה שֶׁהָיְתָה כְּבָר. "קֶמַץ בְּשִׁמְאל". מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אֲמַר רַבִּי זֵירָא, דְּאָמַר קְרָא: "וַיַּקְרֵב אֶת הַמִּנְחָה וַיְמַלֵּא כַפּוֹ מִמֶּנָּה", כַּף זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ מַהוּ, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: "וְלָקַח הַכֹּהֵן מִלּוֹג הַשָּׁמֶן וְיָצַק עַל כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמְאלִית" - כָּאן שְׂמָאלִית, הָא כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר כַּף אֵינוֹ אֶלָּא יָמִין. - וְהָא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְגוּפֵיהּ! - שְׂמָאלִית אַחֲרִינָא כְּתִיב. - וְאֵימָא: אֵין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת! - שְׂמָאלִית אַחֲרִינָא כְּתִיב, כָּאן שְׂמָאלִית וְאֵין אַחֵר שְׂמָאלִית. - וְאֵימָא: אַדְּרַבָּה, מַה כָּאן שְׂמָאלִית - אַף בְּעָלְמָא נַמִּי שְׂמָאלִית! - אַרְבָּעָה שְׂמָאלִית כְּתִיבִי, תְּרֵי בְּעָנֵי וּתְרֵי בְּעָשִׁיר. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי זֵירָא: "עַל בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית" דִּכְתִיב בְּשֶׁמֶן דִּמְצוֹרָע עָשִׁיר לָמָּה לִי?

דהא

מנחה מאי עבידתה – מאי זריקה יש במנחה. **במנחת נסכים** – הבאים עם הזבח. אם אבד חלב ובשר של זבח ומנחה קיימת – לא יזרוק הדם. מן המנחה. **והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר המזבחה** – עד דאיתא לכולה קיימת, ואי לא – לא יקטיר את אזכרתה. **שהיתה כבר** – שהיתה כבר שלימה בשעת הקומץ, אף על גב דהשתא אינה שלימה, יקטיר. **ומקטיר בזיכין** – אלמא שירים שחסרו בין (סילוק) קמיצה להקטרה מקטירים עליהו הקומץ. **ואמר רבי אלעזר כו'** – לא איצטריך, אלא איידי דתנא לעיל תנא הכא. **משנה שלימה** – סתם משנה. **מישתרי טומאה לגבייהו** – דכתיב בתמיד (במדבר כח): "במועדו", ומשמע אפילו בשבת וטומאה. **זאת אומרת** – מדלא שני הכי, שמע מינה חסרון כבעל מום דמי, ואין בעל מום שרי בצבור טפי מביחיד. הלכך, חסרון דבין קמיצה להקטרה, אי הוי פסול ביחיד – הוה פסול נמי בצבור. הלכך אישתיק. **להא שמעתא** – דאישתיק, ולא שני ליה: צבור שאני. **מי לא עסקינן** – (דמשום) פלוגתא דלעיל, דבי נמי קאמר ריש לקיש אין מקטירין קומץ עליהם – במנחת צבור נמי אמר, כגון בזיכים דלחם הפנים. **סלת עשרון** – בעי לוג שמן, דאמר בפרק "שתי מדות" (מנחות פח, א): "למנחה ולוג שמן". **(מן המנחה) והנותרת מן המנחה פרט לשחסרה היא** – דמנחה שלימה משמע. **ושחסר קומצה** – דשירי מנחה העשויה כהלכתה משמע. וקומץ החסר נפקא לן ב"הקומץ רבה" (מנחות כז, א) דפסול מדכתיב "מלא קומצו" תרי זימני. **ושלא הקטיר מלבונתה כלום** – נפקא ב"הקומץ [רבה]" (מנחות כז, א) דהקטרת לבונה וקומץ מעכבות זו את זו. **מלבונתה כלום** – אבל אם הקטיר קצת נאבלים השירים, כדאמר לקמן בהאי פירקא (יב, א) דאם חסרה בשעת הקטרה כשרה. **תרי קראי** – "מסולת" ו"מן המנחה". אבל "משמנה" לא חשיב, דהאי לגופיה אתא לקודם קמיצה, אבל בסולת למה לי תרי קראי? **לאו** לקודם קמיצה – דלא יביא מתוך ביתו וימלאנה. **לשירים שחסרו** – דאין מקטירין קומץ עליהם. **אסורים באכילה** – דהאי קרא ד"מן המנחה" לא משתעי אלא בשירים. **נותרת מן הנותרת** – (כגון) דמתחילה היו כל השירים נותרות מן הקומץ, ובשחסרו שירים היו הנותרים שירי שירים. **שהיתה כבר** – בשעת הקומץ היתה שלימה, אף על פי שחסרה בין קמיצה להקטרה, קרינא ביה "והנותרת מן המנחה". ופליג רבי ינאי אדזעירי. לשון אחר: שהיתה כבר בשעת הקטרה. והכי משמע: והנותרת מן המנחה שהיתה שלימה כבר בשעה שנעשו אלו שירים – יאכלו אהרן ובניו, אבל לא יאכלו אותם שירים שנעשו שירים ממנחה חסירה. והיינו דזעירי, ומשמעות דורשין איכא ביניייהו. (בן בתירא אומר קומץ לתוך הכלי ויחזור ויקמוץ בימין). **לגופיה** – שמאלית ולא ימנית. **שמאלית אחרינא כתיב** – נמי לעשיר. **ואימא** – להכי אתא שמאל אחרינא – למיעוט אחר מיעוט, דמתרוייהו שמעינן: ימנית לא, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, דאפילו ימין דכהן בשרה בשמן דמצורע! **שמאלית אחרינא כתיב** – בעני, ואי משמע מיעוט אחר מיעוט, תלתא למה לי? **ארבע שמאלית כתיבי** – חד לגופיה [נוסח אחר: וחד לגלויי דכל מקום דנאמר כף אינו אלא ימין], וחד לגלויי עליהו דהנך תרתי דלאו למיעוט אחר מיעוט אתו, וחד שלא תאמר: האי דקמיה להכי אתא: מה כאן שמאלית אף בעלמא שמאלית, דאם כן האי בתרא למה לי. אלא מדכתיב האי בתרא הוי להו שני כתובים הבאין כאחד ואין מלמדין. לשון אחר: שמאלית תרי לגופייהו, חד בעני וחד לעשיר, שלא תאמר: הואיל ואשתני בעניות אישתני בימין. ותרי לאשמועינן: כאן שמאלית ולא אחר. דהוו להו שני כתובין, דאי כתיב חד הוה אמינא: מה כאן שמאלית אף בעלמא יד שמאלית. ואין מיעוט אחר מיעוט נמי ליכא לאקשויי, דהא מכולהו שמעינן מינה ימנית לא, ואם כן כל הני למה לי. הני לישני לא נהירא, דכל שני כתובין הבאין כאחד שבהתלמוד אין דומין לאלו, דכי אמרינן אין מלמדין – הני מילי בשגילה שני כתובין בשני דברים, דאמרינן דאי ניחא למילף מינייהו – נכתוב חד ונילף אידך מיניה. אבל הכא, דבחדא מילתא כתיבי – אינן שני דברים הבאין כאחד, אלא קראי יתירי נינהו. ונראה בעיני: דמדכתיב כל הנך יתירא ילפינן להו: כאן גילה לך שמאלית, אבל בעלמא כל כף הוה ימין. דאי למילף: מה כאן שמאלית אף בעלמא שמאלית, מכדי דאם אינו ענין כאן תנהו ענין לכל המקומות הוא, ואם כן בחדא יתירא סגי ונכתוב תלתא ונשתוק. חד לגופיה, וחד מה כאן שמאלית וכו', וחד שלא תאמר מיעוט אחר מיעוט הוא. **אמר ליה רבי ירמיה** – לרבי זירא: כיון דדרשת (כל השנוי בפרשת מצורע עני לדרשה) כל שמאלית דמצורע, דריש נמי "על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית", בין בשמן מצורע עשיר בין בעני. **למה לי** – כיון דכתיב על דם האשם יתן את השמן, אנא ידענא דעל ידו הימנית היא,

דהא

דהא כתב בהן יד ורגל בדם האשם לעיל מיניה! **חד** – "על בהן", בין דיד בין דרגל. **להכשיר צדדין** – של בהן, דדרשינן לקמן (מנחות צו, א): "על" – בסמוך, כדכתיב "ועליו מטה מנשה". **וחד על** – בהן, בין דיד בין דרגל – לפסול צידי צדדין, בשר התחתון שכנגד הכף, דעל אמרינן ולא תחת. **על דם האשם** – דעשיר, ו"על מקום דם האשם" דעני. **למה לי** – כלומר, תרי קראי למה לי? בשלמא חד כתביה לאשמועינן דיתן שמן על הדם ולא אצלו, אלא "מקום דם" למה לי? **הוה אמינא איתיה אין** – איתיה לדם יתן השמן, אבל נתקנח הדם לא יתן השמן. **הויא חציצה** – בין שמן לבהן, וליפסל, דרחמנא אמר "על בהן" – להכי איצטריך "על דם". **אמר רבא כו' וכתב ימנית בדם** – למה לי למיהדר ולמכתב ימנית בשמן? לא לכתוב לא בעני ולא בעשיר! נהי ד"על בהן" יתירי איצטריכו דעני ודעשיר להכשיר צדדין ולפסול צידי צדדין, אלא ימנית למה לי? **אלא אמר רבא** – ליתא למאי דאפקה קמיצה דשמאל פסול מדרשת דארבעה שמאלית, דאם כן ימנית דבין שמן דעשיר בין שמן דעני למה לי? אלא ימנית דשמן דעשיר לההיא דרשה אתיא. **יד יד לקמיצה** – כתיב במצורע עשיר ידו הימנית דלא איצטריך, וכתיב בקמיצה יד: "וימלא כפו" (ויקרא ט), מה יד מצורע ימנית – אף דקמיצה ימנית. **רגל** – שמן דמצורע עשיר, למידרש חליצה בגזירה שוה ד"רגל" "רגל", דכתיב נמי בחליצה "וחלצה נעלו מעל רגלו" (דברים כה), מה רגל דמצורע ימנית – אף חליצה ימנית. **ואוזן** – דשמן עשיר דלא איצטריך, אתי למדרש "אזן" "אזן" דרציעה, דכתיב: "ורצע אדניו את אזנו" (שמות כא), מה דמצורע ימנית – אף דרציעה ימנית. והך גזירה שוה מפורשת בפרק קמא דקדושין (טו, א). ודעני לא דריש להו רבא, כדלקמן: כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית כו'. **שמאלית למאי אתא** – דעשיר לא איצטריך, למאי אתא? בשלמא קמא לגופיה – שמאלית ולא ימנית, אלא תניינא למאי? **במקום שנתרבתה שמאל** – כגון הכא דכתיב לעיל שמאלית – כל שכן שנתרבתה ימין! להכי אתא שמאלית אחרינא בעשיר גופיה, דשינה עליו הכתוב לעבב, שמאלית ולא ימנית. ואי קשיא: הוי מיעוט אחר מיעוט! לאו פירכא היא, דשמאלית קמא לאו מיעוט הוא, דכיון דקיימא לן גזרה שוה ד"יד" "יד" לקמיצה, הוה אמינא נמי נדרוש גזרה שוה האי כף דתיהוי ימנית, ואיצטריך למיכתב שמאל לאכשורי שמאל, ולעולם כל שכן ימין – להכי כתב רחמנא שמאלית אחרינא, למעוטי ימין. **ואידך שמאלית דעני** – מיותר, למאי אתא? **שנתחדש בה** – ופרשת עני נתחדש קרבן עולה ויורד. **קא סלקא דעתין אצבע וכהונה בעינן** – דלא אמרינן ימין אלא אם כן [כתיב] אצבע וכהונה, כגון חטאת דכתיב ביה "ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו" (ויקרא ד) – ההיא ודאי ימנית הוא, דגמר ממצורע עשיר דכתיב ביה "וטבל הכהן את אצבעו הימנית" (ויקרא יד), מה אצבע וכהונה דהכא ימין – אף דעלמא נמי ימין. **ותנן** – במסכת תמיד (לא, ב) בהולכת אברים: הרגל של ימין היה מוליך בשמאל, משום דאמרינן במסכת יומא (כה, א): סדר אברים, הראש והרגל היה נושא בבת אחת. והאי רגל מדאזיל בהדי רישא – ודאי רגל ימין הוא דחשיב. הלכך הראש שהוא כבד וחשוב היה מוליך בימין, והירך בשמאל, ואף על גב דכתב בהו כהן! ומשני: **לעולם או אצבע או כהונה** – וכי אמרינן אינה אלא ימין – בדבר המעכב כפרה, דומיא דהזאות דמצורע. לאפוקי הולכה דלא מעכבא, דאפשר לפשוט ולנתח אצל הכבש. אי נמי, אם יש כהנים הרבה יושיטו זה לזה. **והא קבלה דמעכבא כפרה** – דאי אפשר שלא יתקבל הדם בכלי, וכתב בה כהונה: "והקריבו בני אהרן את הדם" (ויקרא א), ואמרינן בתורת כהנים: "והקריבו" זו קבלת הדם, ותנן: רבי שמעון מכשיר קבלה בשמאל! **לרבי שמעון קאמרת** – כלומר, מדרבי שמעון פרכת? בתמיה. **תרתי בעי** – אצבע וכהונה. וכי קאמר ריש לקיש או אצבע או כהונה, לרבנן קא אמר דפסול. **יד אינה אלא ימין** – דגמר מידו הימנית דמצורע [עשיר]. ומשני: **אצבע לא בעיא כהונה** – דהיכא דכתב אצבע, אף על גב דלא כתב כהן – אינו אלא ימין. ומשכחת לה ב"אחרי מות": "ולקח מדם הפר והזה באצבעו", הרי אצבע בלא כהונה. **כהונה בעיא אצבע** – לרבי שמעון, אף על גב דכתיב כהונה לא אמרינן ימין אלא אם כן כתב אצבע, משום הכי מכשיר בקבלה. **בכהונו** – בבגדי כהונה.

דְּהָא כָּתַב: "עַל דַּם הָאָשָׁם"! - חַד לְהַכְשִׁיר צְדָדִין, וְחַד לְפְסוֹל צִידֵי צְדָדִין. "עַל דַּם הָאָשָׁם", "עַל מְקוֹם דַּם הָאָשָׁם" לְמַאי אָתוּ? - הָנֵי צְרִיכִי, אִי כְּתַב רַחֲמָנָא "עַל דַּם הָאָשָׁם", הֲוָה אָמִינָא: אִיתֵיהּ - אִין, נִתְקַנַּח - לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא: "עַל מְקוֹם"; וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "עַל מְקוֹם", הֲוָה אָמִינָא: דַּוְקָא נִתְקַנַּח, אֲבָל אִיתֵיהּ - אֵימָא הָוֵי חֲצִיצָה, קָא מַשְׁמַע לָן: "עַל דַּם הָאָשָׁם". אָמַר רָבָא: מֵאַחַר דִּכְתִיב "עַל דַּם הָאָשָׁם" וְ"עַל מְקוֹם הָאָשָׁם", וּכְתִיבָא יְמָנִית בַּדָּם, "עַל בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית", וּכְתִיבִי בְּשֶׁמֶן דִּמְצוֹרָע עָשִׁיר וְעָנִי, לָמָּה לִי? אֶלָּא אָמַר רָבָא: "יָד" "יָד" לִקְמִיצָה, "רֶגֶל" "רֶגֶל" לַחֲלִיצָה, "אוֹזֶן" "אוֹזֶן" לִרְצִיעָה. שְׁמָאלִית (הָעֲנִי) לְמַאי אֲתָא? אֲמַר רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: לִיפְסוֹל יָמִין דִּכְהֵן בִּמְצוֹרָע, שֶׁלֹּא תֹּאמַר: וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא נִתְרַבְּתָה שְׂמֹאל - נִתְרַבְּתָה יָמִין, בְּמָקוֹם שֶׁנִּתְרַבְּתָה שְׂמֹאל - אֵינוֹ דִין שֶׁנִּתְרַבְּתָה יָמִין? וְאִידָךְ שְׂמָאלִית, וְיָד וְרֶגֶל יְמָנִית דְּעָנִי, לְמַאי אֲתָא? לְכִדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כָּל פָּרָשָׁה שֶׁנֶּאֱמְרָה וְנִשְׁנֵית, לֹא נִשְׁנֵית אֶלָּא בְּשִׁבְיל דָּבָר שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ בָּהּ. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמְרָה אֶצְבַּע וּכְהוּנָּה - אֵינָהּ אֶלָּא יָמִין. קָא סָלְקָא דַּעְתִּין: אֶצְבַּע וּכְהוּנָּה בָּעֵינַן, כְּדִכְתִיב: "וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ", וְגָמַר מִמְּצוֹרָע, דִּכְתִיב: "וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית"; הֲרֵי קָמִיצָה דְּלָא כְּתִיבָא בָּהּ אֶלָּא כְּתִיבָא וְעָבְדִינַן, תָּנֵי בְּשֶׁמֶאל פָּסוּל! אָמַר רָבָא: אוֹ אֶצְבַּע אוֹ כְּהוּנָּה. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: הֲרֵי הוֹלָכַת אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ דִּכְתִיב בְּהוּ כְּהוּנָּה, דִּכְתִיב: "וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה", וְאָמַר מָר: זוֹ הוֹלָכַת אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ; וּתְנַן: הָרֶגֶל שֶׁל יָמִין בְּשִׂמְאל וּבִית עוֹרֵהּ לַחוּץ! - כִּי אָמְרִינַן אוֹ אֶצְבַּע אוֹ כְּהוּנָּה - בְּדָבָר הַמְעַכֵּב כַּפָּרָה. - וַהֲרֵי קַבָּלָה דָּבָר הַמְעַכֵּב כַּפָּרָה הוּא, וְכָתַב בָּהּ כְּהוּנָּה, דִּכְתִיב: "וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם" - זוֹ קַבָּלַת הַדָּם; וּתְנַן: קִבֵּל בִּשְׂמֹאל - פָּסַל, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר! - לְרַבִּי שִׁמְעוֹן קָאָמְרַתְּ? רַבִּי שִׁמְעוֹן תַּרְתֵּי בָּעֵי. - וּמִי בָּעֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן תַּרְתֵּי? וְהָתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמְרָה יָד - אֵינָהּ אֶלָּא יָמִין, אֶצְבַּע - אֵינָהּ אֶלָּא יָמִין! - אֶצְבַּע לָא בָּעֵיא כְּהוּנָּה, כְּהוּנָּה בָּעֵיא אֶצְבַּע. - אֶלָּא כֹּהֵן לָמָּה לִי? - בְּכְהוּנּוֹ.

על דם האשם ועל מקום דם האשם למאי אתו — פירוש: דלכתוב או אידי ואידי "על מקום", או אידי ואידי "על דם". **אמר** רבא מאחר דכתב על דם כו' וכתיבא ימנית בדם על בהן ידו הימנית כו' למה לי — דנהי דעל בהן דעני ודעשיר צריכין לצדדין ולצידי צדדין, מכל מקום ימנית למאי אתא? אלא אמר רבא: "יד" "יד" לקמיצה — יד ימנית דשמן דמצורע עשיר אתא לגזרה שוה דקמיצה, ודמצורע עני לפרשה שנאמרה לשנות, כך פירוש הסוגיא לפירוש הקונטרס. וקשה: דמשמע לרבא דימנית דדם איצטריך בין בעני בין בעשיר, ואמאי לא ילפי מהדדי כמו (נמי) בצדדין ובצידי צדדין, והוה לן למימר דימנית דדם דעני הוי לפרשה שנאמרה ונשנית, כמו ימנית דשמן דעני! ושמא לענין ימנית לא הוו ילפי אי לאו דהוו כתיבי בהדיא, כיון דחלוקין בקרבנותיהם, אף על גב דילפי מהדדי לצדדין ולצידי צדדין. עוד קשה: דמשמע שבא רבי ירמיה להקשות לרבי זירא, ולפירוש הקונטרס לא מקשי מידי! ועוד קשה, הא דלא נקט רבי ירמיה נמי תנוך אוזן! ועוד, כיון דרבי ירמיה לא בעי: "על בהן" למה לי, אלא מכח דכתיב "על דם האשם" ו"על מקום דם האשם", אם כן הוה ליה למימר: מאחר דכתיב "על דם האשם" ו"על מקום דם האשם", "על בהן" למה לי, כדקאמר רבא! ונראה לפרש: דפריך משום דדריש רבי זירא מ"כפו" דכל מקום שנאמר כף אינו אלא ימין, אם כן ב"על בהן ידו" דהוי דומיא דכף לא הוה צריך למכתב ימין. ולפי הספרים דגרסינן "במצורע עשיר למה לי" — לאו דוקא, והוא הדין דהוה פריך מצורע עני, אלא נקט עשיר משום דאפילו בעשיר קשיא ליה אמאי איצטריך. חד להכשיר צדדין וחד לפסול צידי צדדין, פירוש: ימנית דעשיר וימנית דעני. ואף על גב דימנית לא משמע לא צדדין ולא צידי צדדין, מייתורא בעלמא דריש. ובמילתיה דרבא גרסינן: מאחר דכתיב "על דם האשם" ו"על מקום דם האשם", וכתב ימנית בדם של מצורע עשיר, ימנית דכתב בשמן דמצורע עני למה לי? ואיני יכול ליישבו יפה. וצריך לדקדק בו. **שמאל** למאי אתא — משמאל שני דעשיר קא בעי, דקמא אתא לגופיה להכשיר שמאל. ומשני, דאתא למעט ימין. ולמיעוט אחר מיעוט דנרבי ימין אין לדרוש, דאם כן לא לכתוב אלא חד, והדר בעי: ואידך שמאל למאי אתא, היינו דעני.

והרי

והרי

והרי זריקה כו' ותנן זרק בשמאל פסול ולא פליג רבי שמעון אמר אביי פליג בברייתא — תימה: דאין זה בא במשנה בשום מקום! ועוד הקשה הרב רבינו יעקב מאורלינ"ש: אמאי פליג רבי שמעון? נהי דלא כתב בה אלא כהונה, מכל מקום אתיא מהיקשא ד"זאת התורה" דאמר לקמן בסוף "התודה" (פג, א) ובזבחים פרק "דם חטאת" (צח, א): מה חטאת אינה באה אלא מן החולין וביום ובידו הימנית, אף כל כו'. ופריך: ידו הימנית מדרבה בר בר חנה נפקא, דכל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין! ומשני: כדי נסבה. אי נמי, סבר לה כרבי שמעון יליף שאר קרבנות מחטאת! והשיב לו רבינו תם, דגרסינן הכא: "והרי מליקה כו' ותנן מלק בשמאל פסולה", ומשנה היא בזבחים בפרק "חטאת העוף" (סח, א), הכי תנן לה התם: כל הפסולים שמלקו מליקתן פסולה ואינה מטמאה בגדים אבית הבליעה, מלק בשמאל או בלילה כו'. והתלמוד הביאה בקוצר, שכן דרך התלמוד לקצר כמה משניות, והסופרים טעו כאן וכתבו במקום מליקה זריקה. ועוד אמר רבינו תם, דאפילו גרסינן זריקה, מצינן למימר דהאי תנא סבר כרבי שמעון, אבל רבי שמעון לא סבר לה כוותיה, דלא יליף ימין בזריקה בשאר קרבנות מחטאת. וקשה לפירוש רבינו תם, דאפילו גרסינן דמלק, על כרחין אמת הוא דמכשר רבי שמעון זריקה בשמאל, כדמוכח בסמוך ומייתי לה בפרק קמא דזבחים (יא, א) ופרק שני (כה, א): מאי טעמא דרבי שמעון? בא לעובדה בכלי — עובדה בשמאל כאשם, והיינו בזריקת אשם שהוא בשמאל. דבקבלה לא מיירי, דאפילו חטאת נמי לא בעי ימין בקבלה לרבי שמעון, כדמוכח בפרק שני דזבחים (כד, א), דאמר רבי שמעון: וכי נאמר יד בקבלה כו'! וצריך לתרץ, דהאי תנא סבר לה כרבי שמעון, אבל רבי שמעון לא סבר לה כוותיה. ואם תאמר: לפירוש רבינו תם, אי נמי גריס "מלק" — מליקה נפקא לן בפרק קמא דחולין (כא, א) מדכתיב "ואת השני יעשה עולה כמשפט" דדרשינן: כמשפט חטאת בהמה, מה חטאת בהמה אינה באה אלא מן החולין וביום ובידו הימנית. והתם נמי פריך: ימנית מדרבה בר בר חנה נפקא! ומשני, דכהונה בעי אצבע. ומהיקשא נמי ד"זאת התורה" נפקי עופות למאן דאית ליה היקשא כמו שפירשתי בריש פירקין! ויש לומר: דמליקה שהיא כנגד שחיטה לא נפקא, ובהזאה מיירי דבעיא ימין. אי נמי, ההוא תנא סבר לה כההוא תנא דפליג בפרק שני דזבחים (כד, א) על רבי שמעון, ופוסל קבלה בשמאל משום דקסבר מקרא נדרש לפניו ולאחריו, ומוקי אצבע דכתיב גבי חטאת גם על קבלה. ולדידהו ילפינן שפיר מליקה בימין מחטאת, דקבלה לא שייך למילתא דליתא בעוף, וילפינן מליקה. אבל רבי שמעון דקאמר קבל בשמאל כשר, ולית ליה ימין בחטאת בהמה אלא בהזאה לחודה — בעולת העוף נמי לא הוה בעי ימין במליקה, אלא בהזאה דוקא. ואם תאמר: כיון דרבי שמעון פליג במליקה, אם כן מתניתין דזבחים פרק "חטאת העוף" (סח, א) דמלק בשמאל כו' לא אתיא כרבי שמעון. הא על כרחך כרבי שמעון אתיא, מדקתני סיפא: או בלילה אינו מטמא בגדים אבית הבליעה, ומפרש טעמא: משום דכל שפסולו בקודש אינו מטמא בגדים כו', ומפרש בגמרא דכיון דדך שחיטה מתרת את האיסור, פירוש: שאם עלה לא ירד. והיינו כרבי שמעון, דלרבי יהודה נשחטה בלילה תרד, דממעט לה מ"זאת היא העולה" בפרק שני דזבחים (כז, ב)! ויש לומר: דההוא תנא סבר לה כרבי שמעון בחדא ופליג עליה בחדא. אי נמי, אפילו רבי יהודה היה מודה בעופות דלא ירדו משום לילה, כיון דהוה פסולו בקודש, דלא כתיבי מיעוטי אלא בבהמה. ואם תאמר: דבריש "המזבח מקדש" (שם פג, ב) מפקי רבי עקיבא ורבי יוסי הגלילי מעולה וכבשים דמזבח מקדש את הראוי לו, ומאן דדריש מכבשים פוסל הרבה בעוף יותר מבהמה! ויש לומר: דרבי יהודה סבר כמאן דדריש מעולה ולא כבשים, או משאר דרשות דהתם. ורבינו שמואל מיישב גירסת הספרים, ומפרש: והרי זריקה דלא כתיבא בה אלא כהונה, ותנן: זרק בשמאל פסול — ומכיון דתנא כל הזבחים שקיבל בשמאל פסול כל שכן זריקה שהיא עיקר בפרה, ולא פליג רבי שמעון אלא אקבלה. ואי הוה פליג אזריקה — הוה ליה לאשמועינן כח דהיתירא, דמכשר רבי שמעון בזריקה וכל שכן בקבלה. ואם תאמר: וכיון דילפינן אצבע דחטאת מגזרה שוה מאצבע מצורע דהוי בימינו, היכי ילפינן ימין בשאר קרבנות מחטאת בהיקישא ד"זאת התורה"? הא פלוגתא דאמוראי היא ברישׁ "איזהו מקומן" (זבחים נ, א) אי דבר הלמד בגזרה שוה חוזר ומלמד בהיקישא או לא! ונראה מתוך כך דכל שכן דניחא הכי טפי, דהכי פריך: והרי זריקה דלא כתיבא ביה אצבע ולא פליג רבי שמעון, ואף על גב דדרשינן ימין מהיקישא דחטאת! הניחא למאן דאמר דבר הלמד מגזרה שוה חוזר ומלמד בהיקישא, אלא למאן דאמר אין חוזר ומלמד בהיקישא אמאי לא פליג רבי שמעון? והשתא, הא דמשני בחולין (כב, א): סבר לה כרבי שמעון דכהונה בעיא אצבע — היינו כמאן דאמר חוזר ומלמד בהיקישא, ואידך שנויא דמשני בפרק "התודה" (מנחות פג, א): כדי נסבה, הוי נסבה דאמר אין חוזר ומלמד בהיקישא. ומיהו בפרק קמא דחולין (כב, א) ליתא שינויא דכדי נסבה, אבל בסוף "דם חטאת" (מנחות צח, א) משני תרוייהו. ומיהו, אפשר דהכא מודו כולי עלמא דחוזר ומלמד בהיקישא, כיון דמצורע חול דהוא מלמד ראשון. ולתירוץ זה אנו צריכין בסמוך, דדריש: בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת — דהיינו חטאת, והיקישא גופיה מגזרה שוה ילפינן לה. **פליג** בברייתא — הקשה בקונטרס: ליתי מקמיצה דלא כתיב בה אלא כהונה, ותנן: קמץ בשמאל פסל, ולא פליג רבי שמעון! ותירץ: דהיינו טעמא דלא פליג רבי שמעון, דנפיק ליה דשמאל פסול מ"קדשי קדשים היא כחטאת ובאשם". וקשה: דאי ידע לברייתא דבסמוך, מאי קשיא ליה מזריקה? הא בהדיא פליג, דמכשר זריקה בשמאל, כדקתני: לעובדה בכלי — עובדה בשמאל כאשם, דהיינו בזריקת אשם! ונראה דהוה משני: מ"יד" "יד" נפקא. **ולמאן** דאמר נמי בעי קידוש קומץ — היינו רב נחמן בר' יצחק. ואיתותב לקמן ב"הקומץ רבה" (כו, א), ומכל מקום ניחא לפרושי מילתיה דרבי שמעון ככולי עלמא.

בשמאל אכשורי מכשר — פירש בקונטרס: כדאמרינן לקמן, בא לעובדה בכלי — עובדה בשמאל כאשם. וקשה: דהתם מיירי במעלה הקומץ בכלי להקטיר, אבל כשנותן הקומץ בכלי שרת לקדשו — לעולם אימא לך דבעי נתינה בימין, כמו שהקמיצה בימין! ובזבחים (כה, א) פירש בקונטרס: דמכשר בשמאל — משום דלא עדיף מקבלה דמכשר רבי שמעון בשמאל. וגם זה קשה, דלעולם אימא לך דעדיף משום דכתיב בה קרא "יד" "יד" דרבא! ושמא לא מסתבר ליה למדרש דעדיף מקבלה. ואם תאמר: מאן דבעי קידוש קומץ, היינו רב נחמן לקמן ב"הקומץ רבה", (כו, א), פליג איהודה בריה דרבי חייא! ויש לומר: דהוה מפרש בא לעובדה ביד — בקמיצה גופה כדמשמע הכא, או בהעלאה ביד להקטיר לאחר שנתקדש בכלי. **לקומץ** דמנחת חוטא — אף על גב ד"וימלא כפו ממנה" לא כתיב במנחת חוטא, ומיניה ילפינן לעיל "יד" "יד" לקמיצה. **קמץ** ועלה בידו צרור — ואם תאמר: מאי איריא עלה? אפילו נשאר בשיריים נמי, דהויא לה מנחה שחסרה קודם קמיצה, ופסולה כדאמרן לעיל! ויש לומר: שאין רגילות לצמצם העשרון שלא יהא בו מעט יותר. ואם תאמר: ולרבי יהודה בן בתירא נימא דיחזור ויקמוץ! ושמא סתם לן תנא דלא כוותיה. אי נמי, יש לחלק בין קמיצה פסולה לקמיצה הנעשית מפסולין.

וַהֲרֵי זְרִיקָה דְּלָא כְּתַב בֵּיהּ אֶלָּא כְּהוּנָּה, וְתָנַן: זָרַק בִּשְׂמֹאל - פָּסוּל, וְלָא פָּלֵיג רַבִּי שִׁמְעוֹן! אֵמַר אַבַּיֵי: פָּלֵיג בִּבְרַיְיתָא, דְּתַנְיָא: קִבֵּל בִּשְׂמֹאל - פָּסוּל, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר; זָרַק בִּשְׂמֹאל - פָּסוּל, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר. - וְאֶלָּא הָא דַּאֲמַר רָבָא: "יָד" "יָד" לִקְמִיצָה, לָמָּה לִי? מִכְּהוּנָּה נָפְקָא! - חַד לְקוֹמֶץ, וְחַד לְקִידּוּשׁ קוֹמֶץ. - לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּלָא בָּעֵי קִידּוּשׁ קוֹמֶץ, וּלְמַאן דְּאָמַר נָמֵי דְּבָעֵי קִידּוּשׁ קוֹמֶץ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, וּבְשִׂמֹאל אַכְשׁוּרֵי מַכְשַׁר, "יָד" "יָד" דְּרָבָא לָמָּה לִי? אִי לְקַמִּיצָה גּוּפָהּ אַלִּיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן - מִדְּרַבִּי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא נָפְקָא, דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? דְּאָמַר קְרָא: "קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִיא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם", בָּא לְעוֹבְדָהּ בַּיָּד - עוֹבְדָהּ בְּיָמִין כַּחַטָּאת, בָּא לְעוֹבְדָהּ בִּכְלִי - עוֹבְדָהּ בִּשְׂמֹאל כָּאָשָׁם! - לָא נִצְרְכָא אֶלָּא לְקוֹמֶץ דְּמִנְחַת חוֹטֵא, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁלֹּא יְהֵא קָרְבָּנוֹ מְהוּדָּר, כִּי קָמֵיץ לָהּ נַמִּי בִּשְׂמֹאל תִּתְכְּשַׁר, קָמַשְׁמַע לָן. "קָמַץ וְעָלָה בְּיָדוֹ צְרוֹר אוֹ גַּרְגֵּר מֶלַח או

והוליך והקטיר בידו – עובדה בימין כחטאת, [דחטאת] לבד בימין היא, דכתיב בה אצבע וכהונה: "ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו" (ויקרא ד). **לעובדה בכלי** – שקידש קומץ בכלי – עובדה לקידוש קומץ בשמאל, כאשם מצורע דכתיב ביה שמאל. אלמא, מדאקשי לחטאת מהכא נפקא דכל עבודות מנחה הנעשות בידי ימין בעינן, ו"יד" "יד" למה לי? לקומץ **דמנחת חוטא** – איצטריך "יד" "יד".

או

פליג בברייתא – והוא הדין למתניתין. ואי קשיא: ליתיב מקמיצה, דלא כתיב אלא כהונה, ותנן (מנחות ו, א): קמץ בשמאל פסול, ולא פליג רבי שמעון! תריץ: היינו טעמא דלא פליג במנחה, כדאמרינן לקמן – דנפקא ליה דשמאל פסול מ"קדש קדשים היא (במנחה) כחטאת וכאשם". **מכהונה נפקא** – דהא כתיב בה "וקמץ הכהן", ואמר רבא לעיל לרבנן, דהיכא דכתיב אצבע או כהונה אינו אלא ימין, "יד" "יד" למה לי? לקידוש קומץ – דכי מקדש לקומץ בכלי יתנהו בימינו לתוך הכלי. **ולרבי שמעון דלא בעי** קידוש קומץ – בפרק שלישי (מנחות כו, א), דקתני: שלא בכלי שרת פסולה ורבי שמעון מכשיר, ופליגי תרי אמוראי לקמן בגמרא, רבי ינאי ורב נחמן בר יצחק, חד אמר: טעמא דרבי שמעון – דלא בעי מתן כלי, דכיון דקמץ מכלי שרת מעלהו ומקטירו אפילו במקידה של חרס. וחד אמר: הכל מודים בקומץ שטעון קידוש, והא דמכשר רבי שמעון שלא בכלי שרת – בהקטרת המנחה קאמר. והיינו דקפריך: ולרבי שמעון דלא בעי קידוש קומץ – כדמפרש רבי ינאי, ולרב נחמן דאמר נמי רבי שמעון בעי קידוש קומץ, בשמאל שמעינן ליה דמכשיר רבי שמעון לקידוש קומץ, כדאמרינן לקמן: בא לעובדה בכלי – עובדה בשמאל כאשם. **יד יד דרבא למה לי אי לקמיצה גופה** – דתיהוי בימין, דלרבי שמעון לא נפקא ליה מכהונה, כדאמרינן לעיל: לרבי שמעון כהונה בעיא אצבע. **מאי טעמא דרבי שמעון** – דאמר: שלא בכלי שרת עובדה – כשרה, בפרק שלישי (מנחות כו, א). **קדשי קדשים וגו'** – במנחה כתיב. **בא לעובדה ביד** – שלא קידש קומץ בכלי, אלא קמץ

או קורט לבונה פסול – מפני שהקומץ חסר כדי מקום הקורט. ואם תאמר: כיצד קומץ? והלא לבונה על המנחה היא, דכתיב (ויקרא ו): "כל הלבונה אשר על המנחה"! תשובה לדבר: כשקומץ מסלק הלבונה כולה לצד אחד, וקומץ הסולת מאמצע הכלי.

מלח בת הקרבה היא – דלאחר שהיה הקומץ על המזבח היה מולחו כדפרישית, דהכי אמר בפרק שלישי (מנחות כ, א): יכול תהא מנחה כולה טעונה מלח? תלמוד לומר: "על כל קרבנך" – קרבן טעון מלח, ואין כל המנחה טעונה מלח. ואי קשיא: ולישמעינן לבונה, וכל שכן צרור ומלח! תריץ: אי תנא לבונה ברישא, הכי נמי דלא מיבעיא ליה למיתני צרור ומלח, אלא הואיל ונקט צרור ברישא – תנא לבונה ומלח. **מאי איריא משום קומץ חסר תיפוק ליה דצרור פסול משום חציצה** – דחוצץ בין ידו לקמח, וחציצה פוסלת בקדשים כדמפרש בזבחים (כד, א). אי נמי, חוצץ בין קמח לקמח, כגון באמצע הקומץ, וחולק את הקומץ ונראה כשני חצאי קמצים. **מן הצד** – למעלה אצל גודל, או למטה אצל קמיצה, דליכא חציצה. דהיינו מן הצד, דלאחר שקמץ הופך גב ידו למטה כדי שלא יפול מן הקומץ כלום, והוי גודל וקמיצה מן הצד. והשתא ליכא חציצה, שאצל הקמח מוטל הצרור, אבל חסרון איכא.

כדקמצי אינשי – משמע בכל האצבעות. **זרת** – אצבע קטנה, ממנה מתחיל הזרת, ונפקא מינה למדת חשן זרת ארכה. **זו קמיצה** – ממנה מתחיל הקומץ, מאותו אצבע שאצל הקטנה. **זו אמה** – ממנה מודדין כל אמות הבנין והכלים, לפי שהיא ארוכה מכולן. ושתי אמות היו בשושן הבירה – שתי מקלות שהן אמה, ובהן מודדין אמות הבנין, ואותן מקלות נמדדו באותו אצבע שהוא ארוך. **זו אצבע** – לטבל הכהן אצבעו בדם. **זו גודל** – לבהונות דמצורע. אלמא קמיצה בקומץ ולא זרת! ומשני: כי אמרינן דכולהו אצבעות בעינן לקמיצה. **להשוות** – דאם יוצא קמח למטה מן הקומץ – מוחקו ומשויהו באצבע קטנה שלא יהא מבורץ, וכן מלמעלה בגודל. **חיכי עביד** – אמתניתא מהדר דקתני: זו קמיצה, דממנה מתחיל הקומץ. תלמוד לומר **בקומצו** – "והרים ממנו בקומצו" (ויקרא ו). **בראשי אצבעותיו** – מעט, שלא יגיע עד פס ידו. **במחבת ומרחשת** – דמעשיהן אפויין, דאמר לקמן בפרק "אלו מנחות נקמצות" (עה, ב) דלאחר שהן אפויין פותתן וקומץ, הלכך אי אפשר לפותתן דקות כל כך, וכשהוא קומץ יוצאות חוץ למקומו, הלכך מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה. **וזו היא עבודה קשה שבמקדש** – שבקושי גדול הוא משוה שלא יהא לא חסר ולא יותר. **מליקה** – אמרינן בפרק "קדשי קדשים" (זבחים סד, ב): זו היא עבודה קשה. **ובחפינה** – נמי אמרינן בפרק "הוציאו לו" במסכת יומא (מט, ב): אוחז את הבזך בראשי אצבעותיו ומעלה בגודלו כו', וזו היא עבודה קשה. **כדקמצי אינשי** – מכניס צידי אצבעותיו ודוחק בקמח, והקמח נכנס בתוך ידו. **בראשי אצבעותיו** – שהכניס ראשי אצבעותיו בקמח ופס ידו כלפי קמח, וקומץ מלא קומצו עד פס ידו כתקנו, מהו? **מן הצדדין** – שנתן גב ידו על הקמח והוליך ידו עד שנכנס הקמח דרך צידו לתוך ידו. לישנא אחרינא: מן הצדדין – מצדי הכלי, שלא קמץ באמצע הכלי. **מלמטה למעלה** – שהכניס אצבעותיו בקמח וגב היד כנגד הקמח וקומץ. **מלא חפניו** – דיום הכיפורים, קטרת סמים דקה. **כדחפני אינשי** – שמכניסין צידי ידיהם וחופנים. **מן הצדדים** – שהכניס קטרת בחפניו דרך בין גודל לאצבע. לישנא אחרינא: מן הצדדים של כלי. **דבקיה לקומץ** – בשעת קידושו לכלי בדפנו דמנא מבפנים. **בארעיתא דמנא** – כגון שהיה לכלי בית קיבול מאחוריו כמו שיש בקערות. **משנה ריבה שמנה** – דדינה לוג, כדאמר בפרק "שתי מדות" (מנחות פח, א) מהאי קרא: "למנחה ולוג שמן". **חיסר שמנה** – פסולה, כדאמרן לעיל (ט, ב): "משמנה" – שאם חיסר כל שהוא פסול. **חיסר לבונתה** – דשיעור לבונה מלא הקומץ. בפרק "הרי עלי עשרון" (מנחות קו, ב) מפרש לה בגזרה שוה, נאמר הרמה כו'. ואי קשיא: ליתני ריבה לבונתה! הא מפרש לה – לשם מנחה זו (הפריש לה). **גמרא שהפריש לה** – לשם מנחה זו (הפריש לה). **שני לוגין** – ועירבו עמה, דנראית כשתי הלחם. אבל בלוג ומחצה דעתין דלא מיפסלא. **ולוקמה כגון דעריב בה** – פורתא שמן דחול, או שמן דחבירתה. **דפסיל בה שמן** – דאמר בפרק "כל המנחות" (מנחות נט, ב): לא ישים עליה שמן, ואם שם פסול. **אי דידה** – שהפרישו לשמה. **הא לית לה** – וכיון דלא חזי לה – לא מקדיש שמן שמופרש לה. **והאי חזי לה** – כלומר, זיל לגביה דהאי – חזי ליה, וזיל לגביה דהאי – חזי ליה. **ומנא ליה לרבי אליעזר הא** – דאפילו הפרישן לשמן פסול, אם עירבו עמה? **שמנה** – משמע דהופרש לשמה.

והתניא

או קוֹרֶט לְבוֹנָה - פָּסוּל". כָּל הֲנֵי לָמָּה לִי? צְרִיכָא, דְּאִי תְּנָא צְרוֹר - מִשּׁוּם דְּלָאו בַּת הַקְרָבָה הִיא, אֲבָל מֶלַח דִּבַת הַקְרָבָה הִיא - אֵימָא תִּתַּכְשַׁר; וְאִי תְּנָא מֶלַח - דְּלָא אִיקְּבַע בַּהֲדֵי מִנְחָה מֵעִיקָּרָא, שֶׁאֵינוֹ מוֹלֵחַ אֶלָּא הַקּוֹמֶץ בִּלְבָד, אֲבָל לְבוֹנָה דְּאִיקְּבַע בַּהֲדֵי מִנְחָה מֵעִיקָּרָא - אֵימָא תִּתַּכְשַׁר, קָא מַשְׁמַע לָן. "מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: הַקּוֹמֶץ הֶחְסֵר אוֹ הַיֶּתֶר - פָּסוּל". מַאי אִירְיָא מִשּׁוּם חָסֵר וְיֶתֶר? וְתֵיפּוֹק לֵיהּ מִשּׁוּם חֲצִיצָה! אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: מִן הַצַּד. אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לְרָבָא: כֵּיצַד קוֹמְצִין? אָמַר לֵיהּ: כִּדְקָמְצִי אֱינָשֵׁי. אֵיתִיבֵיהּ: זוֹ זֵרֶת, זוֹ קְמִיצָה, זוֹ אַמָּה, זוֹ אֶצְבַּע, זוֹ גּוּדָל! - אֶלָּא לְהַשְׁווֹת. כְּלוֹמַר, קוֹמֵץ מְלֹא הַיָּד כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא חָסֵר, וְאַחַר כָּךְ מוֹחֵק בְּאֶצְבַּע קְטַנָּה מִלְּמַטָּה. הֵיכִי עָבֵיד? אָמַר רַב זוּטְרָא בַּר טוּבְיָה אָמַר רַב: חוֹפֶה שָׁלֹשׁ אֶצְבְּעוֹתָיו עַד שֶׁמַּגִּיעַ עַל פִּי יָדוֹ וְקוֹמֵץ. תַּנְיָא נַמִי הָכִי: "מְלֹא קֻמְצוֹ" - יָכוֹל מְבוֹרָץ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּקֻמְצוֹ"; אִי "בְּקֻמְצוֹ", יָכוֹל בְּרֹאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מְלֹא קֻמְצוֹ"; הָא כֵּיצַד? חוֹפֶה שָׁלֹשׁ אֶצְבְּעוֹתָיו עַל פִּי יָדוֹ וְקוֹמֵץ; בְּמַחֲבַת וּבְמַרְחֶשֶׁת מוֹחֵק בְּגוּדְלוֹ מִלְּמַעְלָה וּבְאֶצְבַּע קְטַנָּה מִלְּמַטָּה, וְזוֹ הִיא עֲבוֹדָה קָשָׁה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ. וְהוּ וְתוּ לָא? וְהָאֵיכָּא מְלִיקָה, וְהָאֵיכָּא חֲפִינָה! - אֶלָּא, זוֹ הִיא אַחַת מֵעֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ. אָמַר רַב פַּפָּא: פְּשִׁיטָא לִי, "מְלֹא קֻמְצוֹ" - כִּדְקָמְצִי אֱינָשֵׁי. ד בָּעֵי רַב פַּפָּא: קָמֵץ בְּרֹאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו, מַאי? מִן הַצְּדָדִין, מַאי? מִמַּטָּה לְמַעְלָה, מַאי? תֵּיקוּ. אָמַר רַב פַּפָּא: פְּשִׁיטָא לִי, "מְלֹא חָפְנָיו" - כִּדְחָפְנִי אֱינָשֵׁי. בָּעֵי רַב פַּפָּא: חָפַן בְּרֹאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו, מַהוּ? מִן הַצְּדָדִין, מַהוּ? חָפַן בְּזוֹ וּבְזוֹ וְקָרְבָן זוֹ אֵצֶל זוֹ, מַהוּ? תֵּיקוּ. בָּעֵי רַב פַּפָּא: דַּבְּקֵיהּ לַקּוֹמֶץ בְּדָפְנֵיהּ דְּמָנָא, מַאי? תּוֹךְ כְּלִי בָּעֵינַן וְהָאֵיכָּא, אוֹ דִלְמָא הַנָּחָה בְּתוֹכוֹ בָּעֵינַן וְלֵיכָּא? תֵּיקוּ. בָּעֵי מָר בַּר רַב אַשִׁי: הַדְּבֵיהּ לְמָנָא וְדַבְּקֵיהּ לַקּוֹמֶץ בְּאַרְעִיתָא דְּמָנָא, מַאי? הַנָּחָה בְּתוֹכוֹ בָּעֵינַן וְהָאֵיכָּא, אוֹ דִלְמָא כְּתִיקְנוֹ בָּעֵינַן וְלֵיכָּא? תֵּיקוּ. **מִשְׁנָה** כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? פּוֹשֵׁט אֶת אֶצְבְּעוֹתָיו עַל פִּי יָדוֹ. רִיבָּה שַׁמְנָהּ, חִסֵּר שַׁמְנָהּ, חִיסֵּר לְבוֹנָתָהּ - פְּסוּלָה. **גְּמָרָא** הֵיכִי דָּמֵי רִיבָּה שַׁמְנָהּ? אָמַר רַבִּי אֶלִיעֶזֶר: כְּגוֹן שֶׁהִפְרִישׁ לָהּ שְׁנֵי לוּגִּין. וְלוֹקְמָהּ כְּגוֹן דְּעָרֵיב בָּהּ שֶׁמֶן דְּחוּלִּין וְשֶׁמֶן דַּחֲבִירְתָהּ! וְכִי תֵּימָא, שֶׁמֶן דְּחוּלִּין וְשֶׁמֶן דַּחֲבִירְתָהּ לָא פָּסֵל, מַתְקִיף לָהּ רַב זוּטְרָא בַּר טוּבְיָה: אֶלָּא מֵעַתָּה, מִנְחַת חוֹטֵא דְּפָסֵל בָּהּ שֶׁמֶן הֵיכִי מַשְׁפַּחַתְּ לָהּ? אִי דִידָהּ - הָא לֵית לָהּ, אִי דְּחוּלִּין וְדַחֲבִירְתָהּ - הָא אָמְרַתְּ: לָא פָּסֵל! וְאִי אָמְרַתְּ דְּאַפְרִישׁ לָהּ שֶׁמֶן, כֵּיוָן דְּלֵית לָהּ שֶׁמֶן כְּלָל - חוּלִּין נִינְהוּ! - וְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר: לָא מִיבָּעֲיָא קָאָמַר; לָא מִיבָּעֲיָא דְּחוּלִּין וְדַחֲבִירְתָהּ דְּפָסֵיל, אֲבָל הִפְרִישׁ לָהּ שְׁנֵי לוּגִּין, הוֹאִיל וְהַאי חֲזִי לֵיהּ וְהַאי חֲזִי לֵיהּ - אֵימָא לָא לִיפְסֵיל, קָא מַשְׁמַע לָן. וּמְנָא לֵיהּ לְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר הָא? אָמַר רָבָא: מַתְנִיתִין קְשִׁיתֵיהּ, מַאי אִירְיָא דְּתָנֵי "רִיבָּה שַׁמְנָהּ"? לֵיתְנֵי: רִיבָּה לָהּ שֶׁמֶן! אֶלָּא הָא קָא מַשְׁמַע לָן, דְּאַף עַל גַּב דְּהִפְרִישׁ לָהּ שְׁנֵי לוּגִּין, "חִיסֵּר לְבוֹנָתָהּ". תָּנוּ רַבָּנָן: חָסְרָה וְעָמְדָה עַל קוֹרֶט אֶחָד - פְּסוּלָה, עַל שְׁנֵי קְרָטִין - כְּשֵׁרָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עַל קוֹרֶט אֶחָד - כְּשֵׁרָה, פָּחוֹת מִכָּאן - פְּסוּלָה.

והתניא

וזו היא עבודה קשה שבמקדש — למאן דאמר בפרק "אלו מנחות" (מנחות עה, ב) שמחזירן לסולתן, אינה קשה יותר ממנחת סולת. אלא סבר לה כמאן דאמר שהיה מחלקה לשנים ושנים לארבעה. **והא** איכא חפינה — כשהיה נכנס לפני ולפנים, ולא כשהיה חופן בלשכת בית אבטינס. ועבודה קשה היא מאד כדמוכח ביומא (מט, ב). **מלמטה** למעלה — פירש בקונטרס: שהכניס ראשי אצבעותיו בקמח וגב ידו כנגד הקמח וקמץ. ואין זה בראשי אצבעותיו דלעיל, דהתם פס ידו כנגד הקמח, ומכניס ראשי אצבעותיו וקומץ מלא קומצו עד פס ידו. והשתא לפירוש הקונטרס קורא ראשי אצבעותיו למטה. וכן מפרש רבינו תם במסכת שבת (צד, ב) גבי ציצית הפורשין למעלה — פירוש: לצד פיסת היד. ומביא ראיה מהא דאמר בפרק "כל היד" (נדה יג, א): מן העטרה ולמעלה, דלצד הגוף קורא למעלה. ואינה ראייה כל כך, דלגבי מילה שהיא תלוייה שייך לקרות ראש המילה למטה, אבל אצבעות שאדם זוקף אצבעותיו למעלה שייך לקרות למעלה ראשי האצבעות. ו"מלמטה למעלה" יש לפרש: שמכניס ידו בקמח דרך פס היד עד שמגיע לראשי אצבעותיו.

קומץ

קומץ ולבונה שחסר כו' — בכל דוכתי משמע דשיעור לבונה בקומץ. ולקמן בפרק בתרא (קו, ב) גמר דלבונה לא יפחות מן הקומץ, דכתיב: "והרים ממנו בקומצו מסלת המנחה ומשמנה ואת כל הלבונה", מקיש לבונה להרמה דמנחה, מה הרמה דמנחה קומץ — אף לבונה קומץ. ולבונה באה בבזיכין שני קמצים יליף לה בתורת כהנים בגזרה שוה, דנאמר כאן "אזכרתה" וגבי קומץ "אזכרתה", מה להלן מלא הקומץ אף כאן מלא הקומץ. והיינו שני קמצים, מלא הקומץ לסדר זה ומלא הקומץ לסדר זה. **רבי** יהודה סבר כל ואפילו חד קורט — משמע הכא דרבי יהודה סבר ד"הלבונה" — כולה לבונה משמע. והכי נמי אית ליה בפרק קמא דבכורות (ג, א): "בבור" — כוליה בבור משמע, כתב רחמנא "בל" דאפילו כל שהוא. ותימה: דבפרק "כסוי הדם" (חולין פח, א) שמעינן ליה לרבי יהודה: "דמו" — מקצת דמו משמע! ושמא משום דכתיב "דמו" בוי"ו דריש, ד"דם" כל דם משמע — כתב רחמנא "דמו" דאפילו מקצת דמו. ולפי סברא זו לא יתכן מה שפוסק רבינו תם כרבי יהודה דאמר: אם יש שם דם שלא הוא — פטור מלבסות, דהא אמר בבכורות (ג, ב): לית דחש לה להא דרבי יהודה דאמר: שותפות גוי חייבת בבכורה! ושמא יש לחלק בין דם לבכור. וכמו כן צריך לחלק דלא תקשי ההיא דבכורות אהא דאמר פרק "אלמנה ניזונית" (כתובות צז, ב): לית דחש לה להא דרבי שמעון דאמר: מקצת כסף בכל כסף, ובשמעתין משמע דאית ליה לרבי שמעון "הלבונה" — כולה לבונה. והא דדריש רבי יהודה הכא כולה לבונה, וכן לקמן בפרק "כל המנחות באות מצה" (נו, ב) דריש "כל מום", ובריש "אלו עוברין" (פסחים מג, א) לא דריש "כל", לקמן אפרש בפרק "כל המנחות באות מצה" (נז, ב) בעזרת השם.

ורבי שמעון את לא דריש — פירוש: לא דריש להא דרשא, אבל דלא דריש כלל לא קאמר, דשמעינן דדריש "את" בפרק קמא דבכורות (ו, ב) גבי "את הגמל", דדריש ליה לאסור את חלבו, ולקמן בפרק "כל המנחות באות מצה" (ס, ב) דדריש רבי שמעון "את המנחה" לרבות שאר מנחות להגשה. ומשום הכי לא מייתי הכא ההיא דשמעון העמסוני כדמייתי לה התם בבכורות על רבנן. וכן יש לתרץ מרבי יהודה דדריש הכא "את", ובפרק שני דסוטה (יז, א) דריש רבי יהודה צוואות וקבלות מ"האלות" כרבי מאיר, ואליבא דרבי מאיר מסיק התם ד"את" לא דריש, ועל כרחך כמו כן יאמר לרבי יהודה. אלא ודאי לא דריש לההיא דרשא קאמר. ומיהו יש לומר, דרבי יהודה "את" לא דריש, "ואת" דריש, והכא כתב "ואת כל הלבונה". ועוד קשה, דרבי יוסי הגלילי דריש בפרק "שור שנגח ארבעה וחמשה" (בבא קמא) מב, א): נקי מדמי ולדות, אלמא דריש הנאת עורו מ"את בשרו" כדמשמע התם. ובפרק "בהמה המקשה" (חולין ע, ב) משמע דלא דריש "את" בגמרא בהמה שמת עוברה כו', דקאמר על מילתיה דרבי יוסי הגלילי: קלוט במעי קלוטה ליטמא, משמע דסבר כרבנן דרבי שמעון, דשרו פרק קמא דבכורות (ו, ב) קלוט (במעי קלוטה), ולא דריש אתין. ומיהו יש לפרש, דפריך בחולין (שם) מקלוט במעי קלוטה שראשו ורובו דומה לאמו, דשרי לכולי עלמא.

כגון שהפריש לה שני קמצים — ואם תאמר: והיאך קדשי? אי בבת אחת — האמרינן בפרק "התודה" (לקמן עח, ב): תודה ששחטה על שמונים חלות לא קדשו לרבי יוחנן, ואי בזה אחר זה — האמרינן בקדושין בפרק שני (נ, ב) דכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו. והכא כיון דליתיה בבת אחת — כל שכן בזה אחר זה! ויש לומר, כגון דאמר: יקדש קומץ אחד מתוך שני קמצים, כדאמר בפרק "התודה" (שם): הכל מודים היכא דאמר ליקדשו ארבעים מתוך שמונים דקדישי. **כגון** שהפריש לה שני קמצין — בלשון אחד פירש בקונטרס: דההיא דקתני פסולה — שהפריש לה שני קמצין. ואי אפשר לומר כן, דלעיל משמע דבהפריש לה שני לוגין יש לי להכשיר יותר, הואיל והאי חזי ליה והאי חזי ליה, והוא הדין הכא שיש להכשיר יותר בהפריש לה שני קמצים מבקומץ וחצי. ועוד, דקאמר בסמוך: הפריש שני קמצים ואבד אחד מהן קודם קמיצה — לא הוקבעו, פירוש: וכשרה. אבד לאחר קמיצה — הוקבעו, והויא יתירה

וְהָתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קוֹמֶץ וּלְבוֹנָה שֶׁחָסַר כָּל שֶׁהוּא - פָּסוּל! - תְּנֵי: קוֹרֶט לְבוֹנָה שֶׁחָסַר כָּל שֶׁהוּא - פָּסוּל. וְאֵיבָעֵית אֵימָא: כָּאן בִּלְבוֹנָה הַבָּאָה עִם הַמִּנְחָה, כָּאן בִּלְבוֹנָה הַבָּאָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שָׁלֹשׁ מַחֲלוֹקֶת בַּדָּבָר, רַבִּי מֵאִיר סָבַר: קוֹמֶץ בַּתְּחִילָּה וְקוֹמֶץ בַּסּוֹף, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: קוֹמֶץ בַּתְּחִילָּה וּשְׁנֵי קְרָטִין בַּסּוֹף, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר: קוֹמֶץ בַּתְּחִילָּה וְקוֹרֶט אֶחָד בַּסּוֹף. וּשְׁלָשְׁתָּן מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ: "וְאֶת כָּל הַלְּבוֹנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה", רַבִּי מֵאִיר סָבַר: עַד דְּאִיתָא לַלְּבוֹנָה דְּאִיקְּבָעָה בַּהֲדֵי מִנְחָה מֵעִיקָּרָא; וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: "כָּל" - וַאֲפִילּוּ חַד קוֹרֶט, "אֶת" - לְרַבּוֹת קוֹרֶט אַחֵר; וְרַבִּי שִׁמְעוֹן "אֶת" לָא דָּרֵישׁ. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַחֲלוֹקֶת בִּלְבוֹנָה הַבָּאָה עִם הַמִּנְחָה, אֲבָל בִּלְבוֹנָה הַבָּאָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ - דִּבְרֵי הַכֹּל קוֹמֶץ בַּתְּחִילָּה וְקוֹמֶץ בַּסּוֹף; לְהֶכֵי אִיצְטְרִיךְ "אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה", דְּהַהֵדֵי מִנְחָה - אִין, בִּפְנֵי עַצְמָהּ - לָא. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַחֲלוֹקֶת בִּלְבוֹנָה הַבָּאָה עִם הַמִּנְחָה, אֲבָל בִּלְבוֹנָה הַבָּאָה בִּבְזִיכִין - דִּבְרֵי הַכֹּל שְׁנֵי קְמָצִין בַּתְּחִילָּה וּשְׁנֵי קְמָצִין בַּסּוֹף. פְּשִׁיטָא! - מַהוּ דְּתֵימָא: כֵּיוָן דְּהַהֵדֵי לֶחֶם אִתְּיָא, כַּ"אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה" דְּמֵיָא, קָא מַשְׁמַע לָן. פְּלִיגִי בָּהּ רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא, חַד אָמַר: מַחֲלוֹקֶת בִּלְבוֹנָה הַבָּאָה עִם הַמִּנְחָה, אֲבָל בִּלְבוֹנָה הַבָּאָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ - דִּבְרֵי הַכֹּל קוֹמֶץ בַּתְּחִילָּה וְקוֹמֶץ בַּסּוֹף; וְחַד אָמַר: כְּמַחֲלוֹקֶת בַּזּוֹ כָּךְ מַחֲלוֹקֶת בַּזּוֹ. "חִיסַּר לְבוֹנָתָהּ". הָא יָתֵיר - כְּשֵׁרָה; וְהָתַנְיָא: יָתֵיר - פְּסוּלָה! אֲמַר רָמֵי בַּר חָמָא: הִפְרִישׁ לָהּ שְׁנֵי קְמָצִין וְאַבַּד אֶחָד מֵהֶן, קוֹדֶם קְמִיצָה - לֹא הוּקְבְּעוּ, אַחַר קְמִיצָה - הוּקְבְּעוּ. וְאָמַר רָמֵי בַּר חָמָא: הִפְרִישׁ אַרְבָּעָה קְמָצִין לִשְׁנֵי בְזִיכִין וְאָבְדוּ שְׁנַיִם מֵהֶן, קוֹדֶם סִילּוּק בְּזִיכִין - לֹא הוּקְבְּעוּ, לְאַחַר סִילּוּק בְּזִיכִין - הוּקְבְּעוּ. הָא תּוּ לָמָּה לִי? הֵיינוּ הָךְ! - מַהוּ דְּתֵימָא: כֵּיוָן דִּבְרִיר קוֹמֶץ דִּידָהּ, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּהּ לְפוֹרְקָהּ - בְּמַאן דְּהַפְרִיקָהּ דְּמֵיָא, קָא מַשְׁמַע לָן.

משנה הַקּוֹמֶץ אֶת הַמִּנְחָה לֶאֱכוֹל שְׁיָרֶיהָ בַּחוּץ אוֹ כְּזַיִת מִשְּׁיָרֶיהָ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר קוֹמְצָהּ בַּחוּץ אוֹ כְּזַיִת קוֹמְצָהּ בַּחוּץ, אוֹ לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ בַּחוּץ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לֶאֱכוֹל שְׁיָרֶיהָ לְמָחָר אוֹ כְּזַיִת מִשְּׁיָרֶיהָ לְמָחָר, לְהַקְטִיר קוֹמְצָהּ לְמָחָר אוֹ כְּזַיִת מְקוֹמְצָהּ לְמָחָר, אוֹ לְהַקְטִיר לְבוֹנָה לְמָחָר

פיגול

והתניא הקומץ **את הלבונה כו'** – כמדומה לי דאיירי בה רבי שמעון כו' קפריך מינה לרבי שמעון. **לבונה הבאה עם המנחה** – אם חסרה בשעת הקטרה כשרה לרבי שמעון, כדיליף לקמיה (סמוכה בסוגיה זו) מ"כל הלבונה אשר על המנחה". והאי דקתני: חסר כל שהו פסול – בלבונה הבאה בפני עצמה, כגון האומר "הרי עלי לבונה" יביא מלא קומץ לבונה על המזבח, בפרק "האומר הרי עלי ערשרן" (מנחות קו, ב), דהתם ודאי חסר פסול, דלא כתיב ביה "ואת כל הלבונה" דילפינן מינה לקמן: "כל" – אפילו כל שהוא. **רבי מאיר** – סתם מתניתין דקתני: חיסר לבונתה פסולה. **קומץ בתחלה** – בשעת קמיצה בעינן שיהיה בכלי מלא קומץ לבונה. ובהא כולהו מודו דמתחילה בעי קומץ, וכדילפינן מגזרה שוה בפרק "האומר הרי עלי עשרון" (שם קו, ב). **וקומץ בסוף** – בשעת הקטרת לבונה, שלא תחסר. **רבי יהודה סבר** – אי הוה כתב "כל" משמע דאפילו קורט אחד, ד"כל" משמע כל שהוא, כמו "אין לשפחתך כל" (מלכים ב ד). **את לרבות קורט אחר** – הרי הוא שנים. **את לא דריש** – ו"כל" משמע ליה כל דהו כרבי יהודה. **בזיכין** – מפרש בפרק "האומר הרי עלי עשרון" (מנחות קו, ב) דבעי חד קומץ בכל בזך ובזך. **פשיטא** – דהא לא כתיב בה "כל" דלישתמע כל שהוא. **כאשר על המנחה דמיא** – ולימא נמי דהאי "כל הלבונה אשר על המנחה" קאי נמי אלבונה דבזיכין, ולדרוש בה כל דהו, קא משמע לן. **שהפריש לה שני קמצים** – פסולה, דיותר מדאי ריבה. **קודם קמיצה** – נאבד, לא הוקבעו עם המנחה, וכשרה. **הוקבעו** – והוי כיתר, ופסולה. **היינו הך** – דהא פשיטא לן דסילוק בזיכין כקומץ דמנחה. **שהגיע זמנה** – דקרבן מוספין. **כמאן דפריקה דמיא** – ואם אבד לאחר המוספין אימא הוקבעו כבר ופסלה. קא משמע לן כל שכן. לשון אחר, ולא שמעתי: כגון שהפריש לה שני קמצין – כשרה, דאמרינן: זיל לגביה דהאי חזי ליה, זיל לגביה דהאי חזי ליה. לא הוקבעו – וכשרה, דלא קרינא ביה "פרט לשחסרה" אפילו לרבי מאיר דפסיל בחיסור לבונה. הוקבעו – והוי חיסור לבונתה בשעת הקטרה, ופסול לרבי מאיר. **משנה** **לאכול שיריה בחוץ** – חוץ לעזרה. **או להקטיר קומצה בחוץ** – דמחשבה פוסלת בין שחישב לאכילת אדם בין שחישב על אכילת מזבח כגון הקטרה, דכתיב ביה גבי מחשבה (ויקרא ז): "ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי" בו', ואמר בתורת כהנים: יכול כמשמעו, שאם אכל ממנו ביום שלישי יהא נפגל? תלמוד לומר "המקריב אותו" – בשעת הקרבה נפגל ואינו נפגל בשלישי. אלמא במחשבה מיירי, שחישב לאכול ממנו בשלישי. וכתיב "אם האכל יאכל" – בשתי אכילות הכתוב מדבר, באכילת אדם ואכילת מזבח. **פסול** – דמחשבת חוץ למקומו פוסלת, דאמר בתורת כהנים: יכול לא תפסל מחשבת חוץ למקומו? כשהוא אומר בפרשת "קדושים תהיו": "אם האכל יאכל ביום השלישי", אם אינו ענין לחוץ לזמנו, דהא כתביה ב"צו את אהרן": "האוכלת ממנו עונה תשא" – תנהו ענין לחוץ למקומו, חוץ לזמנו בהכרת ואין חוץ למקומו כרת. ואי קשיא, הא כתב גבי חוץ למקומו ב"קדושים תהיו": "ואוכליו עונו ישא ונכרתה" וגו'! ההוא מוקמינן לה בכריתות בפרק קמא (ה, א) לכרת דנותר, בגזירה שוה ד"קודש" "קודש". ואי קשיא: אמאי לא תנא נמי כזית מלבונתה? תריץ: דך סתמא כרבנן דאמרי לעיל דלבונה כשרה בקורט אחד, הלכך לא תנא כזית. **למחר** – דהיינו חוץ לזמנו, דמנחה אינה נאכלת אלא ליום ולילה. ואיתקש לחטאת ואשם, ובחטאת ואשם אמר בתורת כהנים גבי תודה: מנין לרבות חטאת ואשם דיאכל ביום קרבנו? תלמוד לומר "זבח", ו"בשר זבח תודת שלמיו" וגו' (ויקרא ז).

פיגול

פיגול וחייבים עליו כרת – האוכל משירי מנחה, דכתיב בחוץ לזמנו (ויקרא ז): "ענוה תשא", וכתיב בנותר: "ואוכליו עונו ישא" (שם יט), מה להלן כתיב: "ונכרתה" – אף כאן האוכלו בכרת. והך גזרה שוה בפרק קמא דכריתות (ה, א). **כל הקומץ או נותן** – קומץ, או מוליך או מקטיר, על מנת לאכול דבר שדרכו לאכול – כגון שיריים, או להקטיר דבר שדרכו להקטיר – כגון קומץ חוץ לזמנו כו'. אבל אם חישב להקטיר שירים למחר או לאכול קומץ למחר – כשר, דבטלה דעתו אצל כל אדם. בארבע עבודות הללו מפגלין במנחה, דגמרינן מזבחים בהקישא כדאמר בריש פירקין (מנחות ב, ב) דאיתקש מנחה לחטאת, (ומה היא) [ומהחיא] היקישא גמרינן מחשבה דפוסלת במנחה, ומינה: מה זבח נפגל בארבע עבודות, שחיטה וקבלה הולכה וזריקה, כדאמרינן בתורת כהנים – אף מנחה בארבע עבודות, קמיצה בנגד שחיטה, קבלה כנגד מתן כלי, והולכה כנגד הולכה, והקטרה כנגד זריקה. **ובלבד שיהא קרב המתיר כמצותו** – כאילו היה כשר, שלא יהא שום פסול אלא הפיגול. אבל אם יש שם פסול אחר – תו לא פגיל, ואין בו כרת, כדאמר בפרק שני (מנחות טז, ב): "ירצה" כתיב בפיגול, וכתיב בכשר "ירצה", כהרצאת כשר – כך הרצאת פיגול, שלא יהא בו שום פסול אחר. **בשתיקה** – שלא חישב. **או שקומץ ונתן בכלי והוליך והקטיר** – כל אלה חוץ לזמנו, זהו שקרב המתיר כמצותו, דלא היה בו שום פסול אחר. **או שקמץ ונתן בכלי והוליך והקטיר כל אלה חוץ למקומו** – כלומר, "או" קתני, אם עשה אחת מאלה על מנת לאכול שיריים חוץ למקומו, וכל השלש חוץ לזמנו – לא קרב הקומץ כמצותו. **מנחת חוטא ונאות** – יש בהן עוד פסול אחר המוציאן מידי פיגול, כגון שלא לשמן, דאמרינן בריש פירקין (מנחות ב, א) דפסולה, אם קומצו שלא לשמן – לא קרב המתיר כמצותו, ואין בשיריים כרת. **כזית בחוץ וכזית למחר** – חישב באחת העבודות שתי מחשבות, חוץ לזמנו וחוץ למקומו. ועד השתא איירי בשתי עבודות, שחישב באחת חוץ לזמנו ובאחת חוץ למקומו, והשתא מיירי שחישב בשתיהן בעבודה אחת. ולרבי יהודה הוא דאיצטריך, דלא תימא שחישב שתיהן בשתי עבודות הוא דפליג רבי יהודה, דבתר קמייתא אזלינן, אבל (בהחיא) [בחדא] עבודה מודה, קא משמע לן. והכי מפרש בזבחים בפרק שני (ל, א). **כזית למחר כזית בחוץ** – אף על פי שחישב תחילה חוץ לזמנו – הוציאתו שניה מידי כרת. רבי יהודה פליג אתנא קמא בין בעבודה אחת בין בשתי עבודות. **גמרא מהו דתימא להו הקטרה למיקבעינהו בפיגול** – כגון אם הקטיר הקומץ על מנת לאכול הני שירים חוץ לזמנו – מקבעי בפיגול בהך הקטרה בבהקטרה מעליא, הואיל וברשות מקטיר. או דלמא, כיון דאין שיריים נאכלים – הוה ליה כמחשב לאכול למחר דבר שאין דרכו לאכול, כדאמר לקמן (מנחות יז, א) דלא מהניא מחשבתו? **אי נמי לאפוקינהו ממעילה** – אם הקטירו כדרכו בשתיקה, מי אמרינן: כיון דניתן רשות להקטירו – הויא הקטרה מעליא, ומפקא לשירים מידי מעילה בהקטרה מעלייתא, דאמר במסכת מעילה בפרק "חטאת העוף" (ט, א): המנחות מועלין בהן משהוקדשו, קרב הקומץ – חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא, ואין מעילה בשיריים כו', דהוה ליה שעת היתר לבהנים, וכל שיש לו שעת היתר לבהנים אין בו מעילה, בפרק קמא דמעילה. או דלמא, כיון דסוף סוף אין שיריים נאכלין – הוו להו דבר שאין לו היתר לבהנים, ולא נפקי ממעילה? **אפילו רבי עקיבא** – דאמר בפרק קמא דמעילה (ז, א): זריקה מועלת ליצא חוץ לקלעים, למיהוי כדבר שיש לו היתר לבהנים ולמיפק מידי אשם מעילות, רבי עקיבא אומר: אין מועלין בו, דזריקתו הוציאתו מידי מעילה. אף על פי שאינה מתרת באכילה, אף על פי כן מועלת לו להוציאו מידי מעילה. **מחמת דבר אחר** – אויר ירושלים פוסלו, שיצא מן הקלעים. **לא מהניא ליה הקטרה** – ולא נפקא ממעילה. רבי אליעזר סבירא ליה דפסול יוצא חמור מחסרון. **מנא אמינא לה** – דמהניא להו הקטרה לפיגול וליציאת מעילה. **ותני רבי חייא** – למתניתין, ולא תני "או כזית" לא בקומץ ולא בשיריים, לא בפגול ולא בפסול. **מאי טעמא לא תני או כזית** – משירים למחר. **לאו** – משום דמאן דקתני "או כזית" משמע ליה דכי הדר תני: הנותן בכלי והמוליך והמקטיר לאכול דבר כו' או להקטיר קומצה או כזית מקומצה למחר. **כגון שחסרו שירים** – ועמדו על כזית, ואמר "הריני נותן בכלי ומוליך ומקטיר על מנת לאכול כזית של שירים למחר". ואף על גב דמחשבת קמיצה ליכא למימר שכבר חסרו, דאם כן הוה ליה מנחה שחסרה קודם קמיצה, ופסולה ותו לא מקבעה בפיגול, אפילו הכי מחשבת מתן כלי והילוך והקטרה, הואיל ואפילו חסרו מותר להקטיר הקומץ – מוקי לה בשכבר חסרו לאחר קמיצה, אפילו הכי הן פיגול. והאי דלא תני ליה רבי חייא, לאו [משום] דלא סבירא ליה [הכי], דלא פליג עליה דרבי, דסתמא דמתניתין רבי היא, אלא משום דלא מצי לאוקומי לבולה מתניתין בבהאי גוונא. דבמתן כלי ובהילוך ובהקטרה לא מתני ליה "או"

פִּיגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַקּוֹמֵץ, [אוֹ] נוֹתֵן בַּכֶּלִי, הַמּוֹלִיךְ, הַמַּקְטִיר, לֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל וּלְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר, חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּיגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וּבִלְבָד שֶׁיִּקָּרֵיב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. כֵּיצַד קָרֵב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ? קָמַץ בִּשְׁתִיקָה, נָתַן בַּכֶּלִי וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ; אוֹ שֶׁקָּמַץ חוּץ לִזְמַנּוֹ, נָתַן בַּכֶּלִי וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר בִּשְׁתִיקָה; אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן בַּכֶּלִי וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ - זֶהוּ שֶׁקָּרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. כֵּיצַד לֹא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ? קָמַץ חוּץ לִמְקוֹמוֹ, נָתַן בַּכֶּלִי וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ; אוֹ שֶׁקָּמַץ חוּץ לִזְמַנּוֹ, נָתַן בַּכֶּלִי וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִמְקוֹמוֹ; אוֹ שֶׁקָּמַץ נָתַן בַּכֶּלִי וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִמְקוֹמוֹ - זֶהוּ שֶׁלֹּא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת שֶׁקָּמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, נָתַן בַּכֶּלִי וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ; אוֹ שֶׁקָּמַץ חוּץ לִזְמַנּוֹ, נָתַן בַּכֶּלִי וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר שֶׁלֹּא לִשְׁמָן; אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן בַּכֶּלִי וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - זֶהוּ שֶׁלֹּא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. לֶאֱכוֹל כַּזַּיִת בַּחוּץ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, כַּזַּיִת לְמָחָר כַּזַּיִת בַּחוּץ, כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה הַכְּלָל: אִם מַחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם - פִּיגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, אִם מַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זֶה וְזֶה פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. **גמרא** אִיבָּעֲיָא לְהוּ: לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר שִׁירַיִם שֶׁחִסְּרוּ בֵּין קְמִיצָה לְהַקְטָרָה - מַקְטִיר קוֹמֶץ עֲלֵיהֶן, וְקָיְימָא לָן דְּאוֹתָן שִׁירַיִם אֲסוּרִים בַּאֲכִילָה, מַהוּ דְּתֵיהֲנֵי לְהוּ הַקְטָרָה לְמִיקְבְּעִינְהוּ בְּפִגּוּל וְלִפְקְעִינְהוּ מִידֵי מְעִילָה? אֲמַר רַב הוּנָא, אֲפִילּוּ לְרַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר: זְרִיקָה מוֹעֶלֶת לְיוֹצֵא - הָנֵי מִילֵּי יוֹצֵא דְּאִיתֵיהּ בְּעֵינֵיהּ וּפָסוּל מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר הוּא, אֲבָל חִסָּרוֹן, דִּפְסוּלָא דְּגוּפֵיהּ הוּא - לָא מְהַנֵּי לֵיהּ הַקְטָרָה. אֲמַר לֵיהּ רָבָא: אַדְרַבָּה, אֲפִילּוּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּאָמַר: אֵין זְרִיקָה מוֹעֶלֶת לְיוֹצֵא - הָנֵי מִילֵּי יוֹצֵא, דְּלֵיתֵיהּ בְּפָנִים, אֲבָל חִסָּרוֹן דְּאִיתֵיהּ בְּפָנִים - מְהַנְיָא לֵיהּ הַקְטָרָה. אֲמַר רָבָא: מְנָא אָמִינָא לָהּ? דְּתָנַן: הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לֶאֱכוֹל שְׁיָרֶיהָ בַּחוּץ אוֹ בְּזַיִת מִשְּׁיָרֶיהָ בַּחוּץ, וְתָנֵי רַבִּי חִיָּא: הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה, וְלָא תָּנֵי "אוֹ בְּזַיִת"; מַאי טַעְמָא לָא תָּנֵי "אוֹ בְּזַיִת", לָאו בְּגוֹן שֶׁחִסְּרוּ שִׁירַיִם וְקָמוּ לְהוּ אַבְּזַיִת? וְכֵיוָן דִּבְמַתַּן כְּלִי בְּהִילּוּךְ וּבְהַקְטָרָה לָא מְהַנֵּי לֵיהּ "או"

יתירה ופסולה. והשתא, כיון דבלא אבד פסולה — אמאי נקט אבד? על כן נראה דבלא אבד כשרה, דתרוייהו חזו לה, ואבד לאחר קמיצה. **וחכמים** אומרים אחד זה ואחד זה פסול ואין בו כרת — ואם תאמר: היינו תנא קמא! ויש לומר: דאתא למסתם כוותיה, דכי האי גוונא משני בפרק "המפלת" (נדה ל, ב). **הני** מילי יוצא דאיתיה בעיניה כו' — הוה מצי למימר: הני מילי יוצא מקצתו, אבל יוצא כולו לא, כדאמרינן בפרק קמא דמעילה (ו, ב), והכא כיצא כולו דמי, כיון דאסורין באכילה. ומיהו פלוגתא היא התם. ואם תאמר: למאן דאמר יצא כולו לא, הא דתניא פרק "כל שעה" (פסחים לד, ב): נטמא בשר או נפסל או שיצא חוץ לקלעים, רבי אליעזר אומר: יזרוק, פירוש: דיש דם אף על פי שאין בשר. רבי יהושע אומר: לא יזרוק, פירוש: דאם אין בשר אין דם. ומודה רבי יהושע דאם זרק הורצה — על כרחך ביצא כולו, דאי נשתייר כזית — זורק לכתחילה. ומדקאמר: אם זרק הורצה, שמע מינה דזריקה מועלת ליצא כולו! ושמא דרבי יהושע עדיפא מדרבי עקיבא. אי נמי, לענין הרצאה שאני לרבי יהושע בין לכתחילה בין לדיעבד אפילו ביצא כולו, כדאמר בפרק "כיצד צולין" (שם עז, ב). אבל לעולם לא מיקבע בפיגול ולא נפיק מידי מעילה היכא דיצא כולו, מידי דהוה אחסרון לרב הונא. **ותני** רבי חייא כו' — ולא תני "או כזית". רבי חייא תני בברייתא דידיה בשיטת משנתינו, אלא דלא תני "או כזית". והכי תני: הקומץ את המנחה לאכול שיריה כו' זה הכלל כל הקומץ ונותן בכלי והמוליך והמקטיר כו'. ועל כרחין, הא דמשמע ליה לרבי חייא "או כזית" מיירי בשחסרו שיריים ועמדו על כך — לאו היינו "או כזית" משיירים דרישא, כדפירש בקונטרס, דאם כן הוה ליה מנחה שחסרה קודם קמיצה ופסולה בקומץ, ותו לא מיקבע בפיגול. אלא משום ד"זה הכלל" דסיפא קאי אכל מה דתנא ברישא, וברישא תנא "או כזית", אם כן נותן בכלי ומוליך ומקטיר — עליה נמי קאי. ובכזית משיירים מיתוקם שפיר בשחסרו שיריים, דהא מקטיר קומץ עליהן. אבל כזית מקטיר קומצה — לא מיתוקם בשחסר קומץ ועמד על כזית, דאי חסר קומץ בשעת מחשבה — כבר נפסלה המנחה ותו לא מיפגלא. ומשמע ליה לרבי חייא דמאי דמיתוקם "כזית משיריה" מיירי בחסר ועמד על כזית, משום

משום הכי לא תני רבי חזיא "או כזית" ברישא, משום דבסיפא במתן כלי והילוך והקטרה לא מיתני ליה "או כזית בקומצה או כזית בשיריה", פירוש: אפילו בשירים לא מיתני ליה "או כזית", משום דלא מיתני אקומץ — לא תני ליה "כזית" ברישא. ומה שכתוב בספרים "בשירים נמי" לא גרס "נמי". אבל תנא דמתניתין לא חייש, ותני ליה ברישא אף על גב דבסיפא לא הוי בשיריה. **הוא** שאם נפרסה אחת כו' — פירש בקונטרס: בלחם הפנים, דכתיב "כי קדש קדשים הוא לו". ונראה דעל כרחך כשנפרסה משפירקה איירי, או משראויה לפרק. דאי עד שלא פירקה, מאי קשיא ליה לרבא מהכא? הא כי אמר רבא דמהניא ביה הקטרה הני מילי בשחסרו בין קמיצה להקטרה, והכא הוה ליה במנחה שחסרה קודם קמיצה, דפסולה היא ואין מקטיר עליה את הקומץ, כדאמר לעיל (ח, א): עד שלא פירקה נפרס לחמה — הלחם פסול ואין מקטיר עליו את הבזיכין! ועוד, דדייק מינה: הא יצאת או נטמאת, והיינו לאחר שפירקה, ודומיא דהכי מיירי נפרסה אחת מחלותיה לאחר שפירקה, דמקטיר עליו את הבזיכין כדאמרינן לעיל. ותימה: היכי דייק מהכא דלא מהניא הקטרה למיקבעיה בפיגול ולאפוקי מידי מעילה? ודוחק לומר דמדקתני לשון "פסולות" דייק, דהוה ליה למימר "אין נאכלות". ועוד, אם כן לידוק נמי מההיא דלעיל דקתני: הלחם פסול ומקטיר עליו את הבזיכין! ושמא הכא איכא לדחויי, דהא מני — רבי אליעזר היא דאמר אין זריקה מועלת ליוצא. אבל מהך דייק ואפילו לרבי עקיבא. ואם תאמר: למה לי למידק רבי עקיבא היא, משום דמשמע: הא יצאת הנך דאיכא גוואי בשרה? הוה ליה למידק: הא יצאת אין שום פסול עליהם, ומהניא להו הקטרה לפיגול ומעילה, אלמא רבי עקיבא היא. וכי האי גוונא הוי מצי למידק מההיא דלעיל דרבי עקיבא היא! ושמא לא משמע ליה למידק הא יצאת מלשון "פסולות" כמו אהא דקתני "כולן" כו'. ועוד נראה לפרש, דדייק הכל מדדרש ליה קרא מדכתיב "הוא", שמע מינה לא מהניא להו הקטרה כלל. אי נמי, דייק מדאחמיר כולי האי, דכי נפרסה האחת כולן פסולות, שמע מינה דלא מהניא ליה הקטרה לפיגול ומעילה.

שאם נפרסה אחת מחלותיה כולן פסולות — למאי דמסיק דאתיא כרבי אליעזר, אבל לרבי עקיבא האחרות כולן כשרות, יש לתמוה: דמאן דיליף מילתא ממילתא, עשר חלות שבמנחה של מחבת או של מרחשת, כשחסרה אחת אמאי כולן פסולות, כדדרשינן לעיל (ט, ב): פרט למנחה שחסרה? נילף מהכא דכשרות! ושמא התם חשיבי כולהו טפי כחלה אחת.

אלא אימא הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול — מכאן ואילך כתובה בספרים בשיבוש, וצריך להגיה כאן כמו שהיא כתובה בסוף פרק שני דזבחים (לא, ב).

הדרן עלך כל המנחות

"או כזית", דכיון דמחשבת שלש עבודות הללו מוקמינן בשכבר חסרו השירים ועמדו על כזית, הילכך לא מצי למיתנייה "או כזית מקומצו למחר" דומיא דשירים, דאם חיסר קומץ בשעת מחשבה – כבר פסולה, ולא מיפגל מנחה בההיא מחשבה. הילכך, כיון דלא מיתני ליה "או כזית מקומצה" – לא תנא "כזית" בשירים. ורישא כי חשיב בקמיצה, דמיתני ליה "או כזית", אף בקומץ, דההיא ודאי בשלא חסרה עדיין מתוקמא, אפילו הכי, כיון דסיפא לא מיתני ליה אקומץ – לא תני ליה ברישא אפילו אשירים. **אמר ליה אביי** – לרבא: לעולם מדרבי חייא לא משמע דמתניתין מיירי בחסרון. דהיינו טעמא דלא תני רבי חייא "או כזית" בברייתא דידיה – דרבי חייא רבי אלעזר היא, דלא חשיב הקטרה עד שיקטיר כולו. **דתנן הקומץ** – דמנחת ישראל. **והלבונה** – של מנחה. **והקטרת** – שבכל יום. (**ומנחת כהנים** – מנחה שהתנדב כהן, דאינה נקמצת אלא כליל, דכתיב "וכל מנחת כהן כליל תהיה") (ויקרא ו). **ומנחת כהן משיח** – חביתי כהן גדול נמי כתיב בה (ויקרא ו) "כליל תקטר". **ומנחת נסכים** – נמי כליל היא. **עד שיקטיר [את] כולו** – אלמא לא חשיב הקטרה בכזית. הלכך לא תני רבי חייא "או כזית" במתניתא אפילו בשירים, כיון דבקמיצה לא מיתני ליה "או כזית". כלומר, בהקטרת קמיצה – לא מצי למיתני מתניתא: "הקומץ על מנת להקטיר כזית מקומצה למחר", דהא לא מפגל בהכי, דלא חשיב כהקטרה גמורה, הילכך לאו מחשבה היא. ואי קשיא: תנא דידן אמאי תנא: "להקטיר מקומצה למחר"? הא לרבי אלעזר לא הויא הקטרה עד שיקטיר גם הלבונה, ואשתכח דלית בהקטרה מחשבה שלמה! ומשני: **מתניתין בהקטרת קומץ לחודיה במנחת חוטא** קמיירי – דאין בה לבונה, ו"על מנת להקטיר לבונתה" דתני במתניתין דהוי פיגול – מוקים לה בלחם הפנים, דאין בה אלא הקטרת לבונה. **איכפל** = טרח. **לאו מילתא היא דאמרי** – דודאי לא מהניא להו הקטרה לשירים שחסרו. **הוא** – בלחם הפנים כתיב (ויקרא כד) "כי קדש קדשים הוא לו". **פסולות** – וישרפו. **הנך דנואי כשרות** – אף על גב דלא הויא הקטרת בזיכין כשרה עד שתהא כל המנחה שלמה, שתים עשרה חלות של לחם הפנים. אלמא, הך חלה דיציאה מהניא להו למיהוי שתים עשרה חלות, ולאכשורי לבזיכין, ולאישתרויי הנך באכילה. אלמא זריקה, כגון הקטרת בזיכין שהוא במקום דם זבחים, מועלת ליוצא, מדחשיב ליה בכלל שתים עשרה חלות. אלמא מהניא הקטרה לאחשובי בהדי הנך, אף על גב דאסורה באכילה. **וקאמר נפרסה כולן פסולות** – אלמא, אפילו לרבי עקיבא דאמר: מהניא הקטרה ליוצא מידי חסרון – לא מהניא הקטרת! **מי קתני יצאת** – כשרה, דתימא רבי עקיבא היא? **דלמא** – הכי דוק מינה: הא נטמאה אחת – חברותיה כשרות, דהא טומאה הציץ מרצה. **אבל יצאת** – דאין ציץ מרצה על היוצא – לא מיתכשרי אינך דגואי, משום דליכא הקטרה על שתים עשרה חלות, דהא חסרו להו. **ורבי אליעזר היא דאמר** – לעיל: אין זריקה מועלת ביוצא. **ובדין** – דאיבעי להו למיתני נמי: שאם יצאת אחת מהן כולן פסולות.

"או כַּזַּיִת" אַשִּׁירִים - בְּקָמִיצָה נַמִּי לֵאֱכוֹל שִׁירַיִם לָא תָּנֵי "או כַּזַּיִת"; וְקָתָנֵי סֵיפָא: פִּיגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, אֲלָמָא מְהַנְּיָא לְהוּ הַקְטָרָה. אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: לָא, הָא מַנִּי? רַבִּי אֶלְעָזָר הִיא, דְּתַנֵּי: הַקּוֹמֶץ, וְהַלְּבוֹנָה, וְהַקְטֶרֶת, וּמְנָחַת כֹּהֲנִים, וּמְנָחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמְנָחַת נְסָכִים, שֶׁהַקְרִיב מֵאַחַת מֵהֶן כְּזַיִת בַּחוּץ - חַיָּיב, וְרַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר עַד שֶׁיַּקְרִיב אֶת כּוּלּוֹ; כֵּיוָן דִּבְהַקְטָרַת קְמִיצָה לָא מִתְּנֵי לֵיהּ "או כַּזַּיִת מִקּוֹמְצָהּ בַּחוּץ" - בְּשִׁירַיִם נַמִּי לָא מִתְּנֵי לֵיהּ "או כַּזַּיִת". - אִי רַבִּי אֶלְעָזָר, הַאי "לְהַקְטִיר קוֹמְצָהּ", "לְהַקְטִיר קוֹמְצָהּ וּלְבוֹנָתָהּ" מִיבָּעֵי לֵיהּ! דְּתָנֵן: הַקּוֹמֶץ וְהַלְּבוֹנָה שֶׁהִקְרִיב אֶת אֶחָד מֵהֶן בַּחוּץ - חַיָּיב, וְרַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר עַד שֶׁיַּקְרִיב אֶת שְׁנֵיהֶם! - לָא נִצְרְכָא אֶלָּא לְקוֹמֶץ דְּמִנְחַת חוֹטֵא. - וְאִיכְּפָל תַּנָּא לְאַשְׁמוּעִינַן קוֹמֶץ דְּמִנְחַת חוֹטֵא? - אִין. וְכֵן כִּי אָתָא רַב דִּימִי אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: קוֹמֶץ דְּמִנְחַת חוֹטֵא הוּא, וְרַבִּי אֶלְעָזָר הִיא. הֲדַר אֲמַר רָבָא: לָאו מִילְּתָא הִיא דַּאֲמָרַי, דְּתַנְיָא: "קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא", שֶׁאֵם נִפְרְסָה אַחַת מֵהֶן - חַלּוֹתֶיהָ פּוֹסְלוֹת פִּסּוּלוֹת; הָא יָצְאַת - הָנֵי דְּאִיכָּא גַּוָּאֵי כְּשֵׁרוֹת. מַאן שָׁמְעַתְּ לֵיהּ דְּאָמַר: זְרִיקָה מוֹעֶלֶת לְיוֹצֵא? רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, וְקָאָמַר: נִפְרְסָה - לָא. אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: מִי קָתָנֵי "הָא יָצְאַת"? דִּלְמָא, הָא נִטְמְאַת - הָנָךְ כְּשֵׁרוֹת, מַאי טַעְמָא? דִּמְרַצֶּה צִיץ, אֲבָל יָצְאַת - לָא, וְרַבִּי אֶלְעָזָר הִיא, דְּאָמַר: אֵין זְרִיקָה מוֹעֶלֶת לְיוֹצֵא; וּבְדִין הוּא דְּאִיבְּעֵי לֵיהּ לְמִיתְנֵי נַמִּי יָצְאַת, וְהַאי דְּקָתָנֵי נִפְרְסָה - הָא קָא מַשְׁמַע לָן, דַּאֲפִילּוּ נִפְרְסָה, דְּאִיתֵיהּ בְּפִנִּים - לָא מְהַנְּיָא לֵיהּ הַקְטָרָה. אֲבָל לְרַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר: זְרִיקָה מוֹעֶלֶת לְיוֹצֵא, אֲפִילּוּ חִסְּרוֹן נַמִּי מְהַנְּיָא לֵיהּ הַקְטָרָה.

משנה לֶאֱכוֹל כַּחֲצִי זַיִת וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת - כָּשֵׁר, שֶׁאֵין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין. **גמרא** טַעְמָא דְּלֶאֱכוֹל וּלְהַקְטִיר, הָא לֶאֱכוֹל וְלֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל - מִצְטָרֵף. וְהָתָנֵי רֵישָׁא: לֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל וּלְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל - אֵין, שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל - לָא! מַאן תַּנָּא? אֲמַר רַבִּי יִרְמְיָה: הָא מַנִּי? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא, דְּאָמַר: מְחַשְּׁבִין מֵאֲכִילַת אָדָם לְמִזְבֵּחַ וּמֵאֲכִילַת מִזְבֵּחַ לָאָדָם, דְּתָנֵן: הַקּוֹמֶץ אֶת הַמִּנְחָה לֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל וּלְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר - כָּשֵׁר, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל. אַבַּיֵי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, לָא תֵּימָא: הָא לֶאֱכוֹל וְלֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל, אֶלָּא אֵימָא: הָא לֶאֱכוֹל וְלֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל. - וּמַאי קָא מַשְׁמַע לָן? הָא בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לָהּ: לֶאֱכוֹל כַּזַּיִת בַּחוּץ וְכַזַּיִת לְמָחָר, כְּזַיִת לְמָחָר וּכְזַיִת בַּחוּץ, כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ וְכַחֲצִי זַיִת לְמָחָר, כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר וְכַחֲצִי זַיִת בַּחוּץ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת; הָא

משנה **לאכול כחצי זית ולהקטיר חצי זית** – למחר כשר. **גמרא** **הא לאכול** – חצי זית שירים, לאכול חצי זית קומץ, דהיינו דבר שאין דרכו לאכול – מצטרפין לפסול. **שאין דרכו לאכול** – לא הויא מחשבה אם חישב לאוכלו למחר, וכיון דלא הויא מחשבה – לא מצטרפין לפסול. **מאן תנא** – להך (רישא) [נוסח אחר: סיפא] דמתניתין, דדייקינן מינה דאם חישב לאכול קומץ למחר הויא מחשבה? **אמר רבי ירמיה רבי אליעזר היא דאמר מחשבין מאכילת אדם למזבח** – שאם חישב להקטיר שיריים למחר הוי מחשבה. **ומאכילת מזבח לאדם** – שאם חישב על מנת לאכול קומץ למחר. **שאין דרכו להקטיר** – שירים. **פסול** – ואין חייבים עליו כרת. וטעמא מפרש ברייש פרק שלישי. **אלא אימא הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול** – כגון כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר – מצטרפין לפסול. **הא בהדיא קתני לה כו'** – ודלא סיפא דקתני: שאין אכילה והקטרה מצטרפין,

למה לי **אי** למידק מינה **הא** **לאכול** **ולאכול** **דבר** **שאין** **דרכו** **לאכול** – כגון לאכול חצי זית שירים ולאכול חצי זית קומץ דמצטרפין. **הא** **מרישא** **שמעת** **מינה** – דלא מצטרפין, דקתני רישא: דבר שדרכו לאכול – אין, שאין דרכו לאכול – לא. **אי** **לאכול** **ולהקטיר** – כלומר, דהיא גופיה אתא לאשמועינן, דאין אכילה והקטרה מצטרפין. **הא** **מדוקיא** **דרישא** **שמעת** **מינה** – מדדייקינן מרישא: דבר שאין דרכו לאכול, אם חישב לאכול חצי זית שירים וחצי זית קומץ למחר לא הויא מחשבה – כל שכן דלאכול חצי זית שירים ולהקטיר חצי זית קומץ דאין מצטרפין. **דהשתא** **ומה** **אכילות** **לא** **מצטרפות** – הואיל וחדא חצי אכילה הויא בקומץ, אכילה והקטרה מיבעיא דאין מצטרפין? **איצטריך** – לאשמועינן דאין אכילה והקטרה מצטרפין. **דסלקא** **דעתך** **אמינא** **התם** – היכא דחישב לאכול חצי זית שירים וחצי זית קומץ לא מצטרפין, משום דלאו בכי אורחיה חישב בקומץ. אבל לאכול ולהקטיר, דבשריירים כי אורחיה חישב – אימא לצטרף, קא משמע לן.

הדרן עלך כל המנחות

[שייך לדף יב, א] **וקיימא** **לן** **דאותן** **שירים** **אסורין** **באכילה** – ואי הוו מותרים – הוי קומץ מפגל. ואי הוו פסולים לגמרי, כגון דנטמאו או חישב עליהם לאכלן חוץ למקומן – תו לא מצי למידק בעיא בפיגול, דהא לא קרב המתיר כמצותו. אבל היכא דחסרי, מי אמרינן: הואיל ואיתנהו קצת לא חשיב פסול, וכמו שקרב מתיר במצותו דמי, ויכול לקובעו בפיגול בהקטרת קומץ, שאם חישב בשעת הקטרה לאכול שיריים למחר אית בהו פיגול בשיריים. או דלמא, הואיל ואבודין באכילה הוי כמחשב לאכול דבר שאין דרכו לאכול. **ולאפקועינהו** **מידי** **מעילה** – דאילו קדשי קדשים מועלין בכל הזבח קודם זריקה. אבל משנזרק הדם – אימורים לגבוה והבשר לכהנים, ואין מעילה אלא באימורין שהן חלק המזבח, והבשר אין בו מעילה. וגבי מנחה נמי, קודם הקטרה יש מעילה אפילו בשירים, ולאחר הקטרה אין מעילה בשירים, כדתנן בפרק "חטאת העוף" (מעילה ט, א): המנחות מועלין בהן משהוקדשו, קרב הקומץ חייבין עליהם משום פיגול ונותר וטמא, ואין מועלים בשירים. וקא מיבעיא להו: מהו דתיהוי הך הקטרה דומה לשאר הקטרות למפקע שירים מידי מעילה? **אפילו** **לרבי** **עקיבא** **דאמר** **זריקה** **מועלת** – דתנן (מעילה ו, ב): בשר קדשי קדשים וכו' רבי עקיבא אומר: אין מועלין בו, וחייבין עליו משום פיגול ונותר וטמא. דזריקת דם מועלת ליה לקבוע בפיגול ולהוציאתו מידי מעילה, אף על פי שאינה מתירתו באכילה. **מחמת** **דבר** **אחר** – שיצאו, דבאימורין גופייהו ליכא שום פסול. **אפילו** **לרבי** **אליעזר** – דפליג אדרבי עקיבא. **מנא** **אמינא** **לה** **דתנן** **התמן** **כו'** **זה** **הכלל** **כו'** **עד** **פיגול** **וחייבים** **עליו** **כרת** – דאם חישב באחת מן העבודות להקטיר קומצה למחר או כזית מקומצה למחר, או לאכול שיריה למחר או כזית משיריה למחר – פיגול וחייבין עליו כרת. ותני רבי חייא במתניתיה: הקומץ את המנחה לאכול שיריה למחר – פיגול. אבל לאכול כזית משיריה למחר פיגול לא קתני. מאי טעמא לא תני "כזית משיריה", דהא אכתי לא חסרו שירים עד לאחר קמיצה, דאי חסרו קודם קמיצה הויא לה מנחה פסולה ואינה נקמצת כלל, ומאי טעמא לא תני: "או כזית משיריה למחר"? **לאו** **כגון** **דאיתרמי** **מילתא** **דחסרו** **שיריים** **אחר** **קמיצה** – וקמו להו אכזית? וכיון דבמתן כלי ובהילוך והקטרה לא מיתני "או כזית משיריה למחר", דהא כבר חסרו להו, ולא הוי מצי למיתני "הריני מוליך או מקטיר לאכול שיריה למחר או כזית משיריה למחר", דהא שירים וכזית משירים חדא מילתא היא, ולא איתרמי ליה כזית, דהא חסרו להו אחר קמיצה וקמו להו אכזית – הלכך בקמיצה נמי לא תני "או כזית". הכי גרסינן: בקמיצה נמי לא תני "או כזית", ולא גרסינן "בשיריה". **הא** **מני** **רבי** **אליעזר** **היא** **וכו'** – הכי גרסינן: וכיון דבקומץ לא מתני ליה "או כזית" בשירים נמי לא תני "או כזית". כלומר, כיון דלא מצי למיתני "להקטיר קומצה למחר או כזית מקומצה למחר", דמחשבה דכזית קומץ לאו כלום הוא ולא מפגלין – הלכך בשירים נמי לא תני "או כזית" באחת מכל ארבע העבודות, ולא משום דאיסור שירים, דהא לא מיירי רבי חייא באיסור שירים. והוה ליה למיתנא בקמיצה ובמתן כלי ובהילוך ובהקטרה "על מנת לאכול שיריה למחר או כזית משיריה למחר", אלא משום דלא מיתני ליה גבי קומץ "או כזית מקומצו למחר", הלכך בשירים נמי לא תני "או כזית". **אמר** **ליה** **אביי** – הא דלא תני רבי חייא "או כזית" – לאו כדאמרת, כגון דחסרו שירים. אלא שירים איתנהו בעינייהו, והאי דלא קתני כזית רבי חייא בשירים – משום דסבר כרבי אליעזר דאמר: עד שיקריב את כולו, הכא נמי כשחישב אכזית לא הוי פיגול עד שיהא מחשב אכוליה קומץ. וכיון דבקומץ לא מיתני ליה "או כזית" – בשירים נמי לא תני. ולעולם לא חסרו השירים, ומשום הכי תנא סיפא: פיגול וחייבין עליו כרת – הואיל ולא חסרו השירים, אבל היכא דחסרו אימא לך דלא מהניא להו הקטרה למיקבעינהו בפיגול. **ורבי** **אליעזר** **אומר** **עד** **שיקריב** **את** **כולו** – דהואיל וכולו כליל – בעינן שיהא הכל קרב. הכא נמי סבר: לא הוי פיגול עד שיהא מחשב להקטיר כל הקומץ, דאי אמר: הריני קומץ על מנת להקטיר כזית מן הקומץ או על מנת לאכול כזית משיריה למחר – לא הוי פיגול. **אי** **רבי** **אליעזר** **הוא** – הך ברייתא דרבי חייא, אמאי קתני בה: להקטיר קומצה למחר פיגול? **היא** – דכתיב במילואים "אשה הוא", דמשמע שלם. **הנך** **דאיכא** **נוואי** – דלא יצאו. והכי נמי הני דלא נטמאו בשירות, דמהניא להו זריקה שבדם הזבח (דמלואים). **מאן** **שמעת** **ליה** **דאמר** **זריקה** **מועלת** **ליוצא** – דהוי כזבח מעלייא לכל עניינים, דמה שנשתייר לפנים כשר לאכול ונוהג בו נמי פיגול, דקתני הכא: הנך דאיכא גוואי כשרות, דזריקה מהניא ליוצא. **וקאמר** **נפרסה** **לא** – דהיינו חסרו שירים. אלמא כרב הונא דאמר: כי חסרו שירים אפילו רבי עקיבא מודה דלא מהניא הקטרה, לא להתיר ולא למיקבע בפיגול, וכל שכן רבי אליעזר. ענין אחר: "הוא" בלחם הפנים כתיב. אבל לרבנן לא אתיא הכי, משום דקאמר: מאן שמעת ליה דאמר זריקה מועלת ליוצא וכו', ובלחם הפנים ליכא זריקת דם. **מי** **קתני** – בהדיא: הא יצאת – הנך דאיכא גוואי כשרות, למידק דרבי עקיבא היא? **אבל** **יצאת** – לא אמרינן: הנך דאיכא גוואי כשרות, אלא כולן פסולות, ורבי אליעזר הוא. ובדין הוא דאיבעי ליה למיתני יצאת ולא נפרס, והא דקתני נפרס וכו'. ולעולם לאו כרב הונא, אלא כדרבא דאמר: הקטרה מהניא נמי לחיסרון, ואליבא דרבי עקיבא לחוד. עד כאן הדקדוק שפירש הרב רבינו שמואל ואביו הרב רבינו מאיר. משנה הקומץ. **רבי** **יוסי** **אומר** **כו'** – טעמא מפרש בגמרא. **מה** **שינה** **זה** **מן** **הזבח** – ששוחטו על מנת להקטיר אימוריו למחר פיגול? **אינה** **מן** **המנחה** – מפרש בגמרא. **גמרא** **אין** **מפגלין** **בחצי** **מתיר** – שאם חישב לעבוד למחר עבודת חצי מתיר, הוא דפליג רבי יוסי.

הָא תּוּ לָמָּה לִי? אִי לֶאֱכוֹל וְלֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁ(אֵין) דַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל קָא מַשְׁמַע לָן דִּמְצַטְרֵף - מֵרִישָׁא דְּסֵיפָא שָׁמַעְתְּ מִינָּהּ, דְּקָתָנֵי: כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר - פָּסוּל, הָא כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר וְכַחֲצִי זַיִת לְמָחָר - פִּיגּוּל! אִי לֶאֱכוֹל וּלְהַקְטִיר, דְּהִיא גּוּפָא קָא מַשְׁמַע לָן - מִדְּיוֹקָא דְּרֵישָׁא שָׁמַעְתְּ מִינָּהּ, דְּהָשְׁתָּא מַה לֶּאֱכוֹל וְלֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל, אָמְרַתְּ: לָא מִצְטָרֵף, לֶאֱכוֹל וּלְהַקְטִיר מִיבָּעְיָא? - אִין, לֶאֱכוֹל וּלְהַקְטִיר אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הָתָם הוּא דְּלָא כִּי אוֹרְחֵיהּ קָמְחַשֵּׁב, אֲבָל הָכָא דִּכְהַאי כִּי אוֹרְחֵיהּ קָמְחַשֵּׁב, וּכְהַאי כִּי אוֹרְחֵיהּ קָא מְחַשֵּׁב אֵימָא לְצָטְרֵף, קָא מַשְׁמַע לָן.

הקומץ את המנחה — לעיל בסוף פרק קמא (יב, א) דייק מדרבי חייא דלא תני "או כזית", דלא מצי למידק מהכא, דהכא לא איצטריך למיתני "או כזית" כיון דתנא בפרק קמא.

קא משמע לן דבהאי מודה — והא דבעי למימר בסמוך דרבי יוסי דלא כרבי מאיר דאמר מפגלין בחצי מתיר — לא דמי, דהכא קומץ המנחה חשיב עבודה שלמה, כיון שאין כיוצא בה בלבונה, כדמוכח בבוליה פירקין לקמן. וכך פירש בקונטרס בסמוך.

משום

הדרן עלך כל המנחות

הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לֶאֱכוֹל שְׁיָרֶיהָ אוֹ לְהַקְטִיר קוֹמְצָהּ לְמָחָר - מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בָּזֶה שֶׁהוּא פִּיגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ לְמָחָר - רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: פִּיגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. אָמְרוּ לוֹ: מַה שִׁינָּה זֶה מִן הַזֶּבַח? אָמַר לָהֶן: שֶׁהַזֶּבַח דָּמוֹ וּבְשָׂרוֹ וְאֵימוּרָיו אֶחָד, וּלְבוֹנָה אֵינָהּ מִן הַמִּנְחָה. **גמרא** לָמָּה לִי לְמֵיתְנָא: מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בָּזוֹ? - מִשּׁוּם דְּקָא בָּעֵי לְמֵיתְנָא סֵיפָא: לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ לְמָחָר - רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת; מַהוּ דְּתֵימָא, טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי מִשּׁוּם דְּקָסָבַר: אֵין מְפַגְּלִין בַּחֲצִי מַתִּיר, וַאֲפִילּוּ רֵישָׁא נַמִּי,

משום הולכה נגעו בה קסבר הולכה שלא ברגל כו' — בסוף פרק קמא דזבחים (יג, ב):

שמעתי שטבילת אצבע מפגלת. וחד טעמא הוא, דמסיק עלה: אף אנן נמי תנינא, כי הבא, ואפילו הכי לא קאמר עלה: קסבר הולכה שלא ברגל הוא. **לאכול** אחד מן הסדרים — הוא הדין חלה אחת מן הסדרים, שאותו הסדר פיגול. מדבעי רבי יוחנן בגמרא: בלחמי תודה מהו? במנחת מאפה תנור מהו? משמע דמיבעיא ליה משום דהוו שני מינים, אבל אותו מין פשיטא דנתפגל. והא דקאמרינן בגמרא: אילו איטמא חד אבר מי איטמא כוליה, אף על גב דשייך האי טעמא בחלה אחת, שאם נטמאה אחת לא נטמא כל הסדר, מכל מקום לענין פיגול נתפגל, הואיל והוקבעו בסדר אחד, וחשיב כחד לענין פיגול טפי מפיגול בירך של ימין דלא נתפגל ירך שמאל. ושמא גם לענין טומאה, אם נטמאה אחת — נטמא כל הסדר. והא דנקט הכא ובסיפא אחד מן הסדרים, ולא נקט חלה אחת מאחד מן הסדרים — משום רבותא דרבי יוסי, ובסיפא — משום רבותא דחכמים, דאף על פי שחישב על כל הסדר, אפילו הכי אותו סדר דוקא פיגול וטמא, והשני אינו פיגול וטהור. **אי** אמרת בשלמא חד גופא — נראה דהשתא נמי סבירא ליה דהא דמצטרפין כי ערבינהו, היינו מטעם דדרשינן לקמן (יד, ב): הכתוב עשאן גוף אחד והכתוב עשאן שני גופין. ומשום הכי פריך: אי אמרת בשלמא דשתי ירכות חשיבי חד גופא, דאם פיגל בזו נתפגלה זו — משום הכי מצטרף כמו כשמערב, דהכתוב עשאן גוף אחד. אלא אי אמרת דשתי ירכות נמי חשיבי תרי גופי, מה מועיל מה שעשאן הכתוב גוף אחד? דאפשר נמי דלמאי דקסבר רב הונא, אם חישב בשתי הירכות בבזית לא הוי פיגול, אם איתא דחשיבא לאחר שהובדלו זו מזו. וצריך עיון. ובקונטרס פירש בענין אחר.

פיגל

קָא מַשְׁמַע לָן דִּבְהָא מוֹדֶה – דְּטַעְמָא לְאוֹ מִשּׁוּם הַכִּי הוּא, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּמִפְרַשׁ לְקַמָּן: אֵין מִתִּיר מְפַגֵּל מִתִּיר. **אוֹמֵר הָיָה רַבִּי יוֹסֵי** – כְּלוֹמַר, הַיְינוּ טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי. **אֵין מִתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמִּתִּיר** – אֵין עֲבוֹדַת מִתִּיר זֶה כְּגוֹן קוֹמֶץ, מוֹעֶלֶת לְפַגֵּל מִתִּיר הָאַחֵר הַלְּבוֹנָה, בְּמַחֲשָׁבָה שֶׁהוּא מְחַשֵּׁב עַל הַלְּבוֹנָה בַּעֲבוֹדַת הַקּוֹמֶץ. **וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בִּזְיכֵי לְבוֹנָה** – שֶׁאִם הִקְטִיר הָאֶחָד מִבִּזְיכֵי לֶחֶם הַפָּנִים עַל מִנַּת לְהַקְטִיר הָאַחֵר לְמָחָר – אֵינָהּ מַחֲשָׁבָה לְפַגֵּל. **מַאי וְכֵן** – פְּשִׁיטָא דִּכְלֵי הֵיכָא דְּאֵיכָא שְׁנֵי מִתִּירִין נִינְהוּ. **פְּלִיג רַבִּי יוֹסֵי! לְאוֹ מִינָּהּ דְּמִנְחָה הִיא** – דְּזוֹ סוֹלֶת וְזוֹ לְבוֹנָה. **אֵינָהּ בְּעִיכּוּב מִנְחָה** – כְּלוֹמַר, לְעוֹלָם טַעְמָא מִשּׁוּם דְּאֵין מִתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמִּתִּיר. וְהָכִי קָאָמַר לְהוּ: הַזְּבָחִים כּוּלּוֹ אֶחָד, וְהַדָּם הוּא מִתִּיר אֶת הָאֵימוּרִים, הִלְכָּךְ, כִּי חִישֵׁב עַל הָאֵימוּרִים חוּץ לִזְמַנּוֹ בִּשְׁעַת עֲבוֹדַת דָּם – לְאוֹ שְׁנֵי מִתִּירִין נִינְהוּ. אֲבָל לְבוֹנָה אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת מִנְחָה – אֵינָהּ בִּכְלַל עִכּוּב שִׁירִים, וְאֵין הַקּוֹמֶץ מְעַכֵּב הַלְּבוֹנָה מִהַקְטִיר כִּי הֵיכִי דְּמַעְכֵּב שִׁירַיִם, הִילְכָךְ הוֹיא לְבוֹנָה מִתִּיר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְאָמַר אֵין מִתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמִּתִּיר. **הֵיכָא דְּלָא אִיקְבְּעוּ כְּחַד מָנָא** – כְּגוֹן גַּבֵּי כַּבְשֵׁי עֲצֶרֶת, דְּמוּדּוּ רַבָּנַן בְּסִיפָא דְּמַתְנִיתִין: שְׁחָט אֶחָד מִן הַכְּבָשִׂים לֶאֱכוֹל מֵחֲבֵירוֹ לְמָחָר שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים, דְּשְׁנֵיהֶם מִתִּירִין אֶת הַלֶּחֶם – הַתָּם וְדַאי אָמַר אֵין מִתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמִּתִּיר. לִיקּוּט לִבּוֹנָה – דְּלַאֲחַר הַקְטֶרֶת הַקּוֹמֶץ הָיָה מִלְּקֹט הַלְּבוֹנָה מֵעַל הַסֹּלֶת וּמִקְטִירוֹ. **מִשּׁוּם הוֹלָכָה נָגְעוּ בָּהּ** – שֶׁזֶּה שֶׁלִּיקְּטָהּ וְנָתְנָהּ לְכֹהֵן מֵיעֵט בְּהֵילּוֹךְ הַכֹּהֵן. וְהוֹלְכָה אַחַת מִן הָעֲבוֹדוֹת, דְּגַמְרִינַן מִזְּבָחִים דִּכְתִיב בְּהוּ הוֹלָכָה, דִּכְתִיב "וְהִקְרִיבוֹ בְּנֵי אַהֲרֹן". וְאַף עַל גַּב דְּאָמַר מַר (זְבָחִים ד, א): זוֹ קַבָּלַת הַדָּם, אֲפִילּוּ הָכִי לְשׁוֹן הוֹלָכָה הוּא, כְּדַאֲמַרִינַן בְּסוֹף "הַכֹּל חַייבִין בְּרַאֲייתָה", (חֲגִיגָה יא, א). **שֶׁלֹּא בְּרֶגֶל** – כְּגוֹן זֶר שֶׁלֹּא זֶה מִמְּקוֹמוֹ, אֶלָּא לִיקֵּט וְהוֹשִׁיטָהּ לְכֹהֵן. **תַּנִּינָא** – דְּלִיקּוּט לִבּוֹנָה עֲבוֹדָה הִיא. **זֶה הַכְּלָל** – בְּפֶרֶק קָמָא, וְקָחָשִׁיב לְהָנֵךְ אַרְבַּע עֲבוֹדוֹת חֲשׁוּבוֹת. קוֹמֶץ דְּמֵי לְשׁוֹחֵט, דְּזֶה נוֹטֵל וּמַפְרִישׁ חֵלֶק לִגְבוֹהַּ מֵחֶלֶק כֹּהֲנִים, וְכֵן זֶה. **הַתָּם מְמִילָא** – נוֹפֵל הַדָּם בְּמִזְרָק, הַכָּא שְׁקִיל קוֹמֶץ וּרְמֵי בִּכְלִי. **הַכָּא נָמֵי** – בְּלִיקּוּט לִבּוֹנָה. קְדוּשַׁת כְּלִי הִוא – דְּמִקַּדֵּשׁ מְקַבֵּל דָּם בִּכְלִי, וְהִנּוּתָן בִּכְלִי מְקַדֵּשׁ הָכִי נָמֵי קוֹמֶץ בִּכְלִי, וּבְדִבּוּר זֶה דּוֹמִין. אֲבָל לִיקּוּט לִבּוֹנָה דְּלָא דְּמֵי לְחֹדֶא מֵהָנֵךְ, לְאוֹ עֲבוֹדָה הִיא. **מִשְׁנָה שְׁנֵי כְּבָשִׂים** – כִּבְשֵׁי עֲצֶרֶת, דִּכְתִיב: "וְשֵׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה לִזְבַח שְׁלָמִים" (וַיִּקְרָא כג), וְאוֹתָם כְּבָשִׂים מִתִּירִין וּמְקַדְּשִׁין לְשְׁתֵּי הַלְּחָם. וְאַף עַל גַּב דְּשָׁבַע כְּבָשִׂים וּפַר וְאֵילִים שְׁנִים וְשָׁעִיר עֲזִים כְּתִיבֵי הָתָם, מִפְּרָשׁ בְּפֶרֶק "הַתְּכֵלֶת" (מְנָחוֹת מֵז, א) שֶׁאֵין הַלֶּחֶם קָדוֹשׁ אֶלָּא בִּשְׁחִיטַת שְׁנֵי כְּבָשִׂים שְׁלָמִים, הוֹאִיל וְהוּזְקְקוּ עִמּוֹ בִּתְנוּפָה. **אוֹתוֹ הַחַלָּה אוֹ אוֹתוֹ הַסִּדֶּר כּוּ'** – וְטַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי מִפְּרָשׁ בַּגְּמָרָא. **גְּמָרָא** יְמִין וּשְׂמֹאל – לְאוֹ דּוְקָא. **לֹא נִתְפַּגֵּל יָרֵךְ שְׂמֹאל** – וְהָאוֹכְלָהּ אֵין חַייָב כָּרֵת. **אִילּוּ אִיטַּמֵּי חַד אֵבֶר** – לְאַחַר שֶׁהוּפְרַשׁ מִן הַבְּשַׂר. **לְעוֹלָם אֵין בּוֹ כָּרֵת** – בְּלֶחֶם הָאַחֵר שֶׁלֹּא חִישֵׁב עָלָיו. **עַד שֶׁיִּפָּגֵל בִּשְׁתֵּיהֶן הַחַלּוֹת בִּכְזַיִת** – כְּלוֹמַר, אֲפִילּוּ לֹא פִּיגֵּל אֶלָּא בִּכְזַיִת בֵּין שְׁתֵּיהֶן, הוֹי כּוּלְּהוּ פִּיגּוּל. **בְּאַחַת מֵהֶן** – לֹא נִתְפַּגְּלָה חֲבֵירְתָהּ. **אֲפִילּוּ בְּאַחַת מֵהֶן נָמֵי** – דְּהָא אָמַר בְּמַתְנִיתִין: זֶה וְזֶה פִּיגּוּל. **אִי אִמְרַת בְּשַׁלְמָא** – גַּבֵּי יְרֵיכוֹת, דְּמִזְּבַח אֶחָד אֹתָן: חַד גּוּפָא נִינְהוּ, וְאִי פִּיגֵּל בְּזוֹ נִתְפַּגְּלָה זוֹ – מִשּׁוּם הָכִי מִצְטָרְפוֹת חֻלּוֹת חֲצִי זִית מִזּוֹ וַחֲצִי זִית מִזּוֹ כִּי עַרְבִינְהוּ, דְּחִישֵׁב עַל מִנַּת לֶאֱכוֹל בְּזַיִת לְמָחָר בֵּין שְׁתֵּיהֶן, דְּמַהֲנֵי לְהוּ מָה שֶׁעֵירְבוּ זֶה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ כְּאִילּוּ בָּאוּ שְׁתֵּיהֶן מִגּוּף אֶחָד, דְּאַמְרִינַן לְקַמָּן (יד, ב) דְּעֵירֵב מַחֲשַׁבְתּוֹ מַהֲנֵי לְצָרְפָן. וְגַבֵּי חֻלּוֹת הַיְינוּ טַעְמָא דְּבָאֶחָת מֵהֶן לֹא נִתְפַּגְּלָה חֲבֵירְתָהּ – מִשּׁוּם דְּלָא מֵחַד גּוּפָא אַתְיָא, וּבְמַחֲשַׁבְתּוֹ נָמֵי לֹא עֵירְבָן.

משום הולכה נגעו בה קסבר הולכה שלא ברגל כו' — בסוף פרק קמא דזבחים (יג, ב):

שמעתי שטבילת אצבע מפגלת. וחד טעמא הוא, דמסיק עלה: אף אנן נמי תנינא, כי הבא, ואפילו הכי לא קאמר עלה: קסבר הולכה שלא ברגל הוא. **לאכול** אחד מן הסדרים — הוא הדין חלה אחת מן הסדרים, שאותו הסדר פיגול. מדבעי רבי יוחנן בגמרא: בלחמי תודה מהו? במנחת מאפה תנור מהו? משמע דמיבעיא ליה משום דהוו שני מינים, אבל אותו מין פשיטא דנתפגל. והא דקאמרינן בגמרא: אילו איטמא חד אבר מי איטמא כוליה, אף על גב דשייך האי טעמא בחלה אחת, שאם נטמאה אחת לא נטמא כל הסדר, מכל מקום לענין פיגול נתפגל, הואיל והוקבעו בסדר אחד, וחשיב כחד לענין פיגול טפי מפיגול בירך של ימין דלא נתפגל ירך שמאל. ושמא גם לענין טומאה, אם נטמאה אחת — נטמא כל הסדר. והא דנקט הכא ובסיפא אחד מן הסדרים, ולא נקט חלה אחת מאחד מן הסדרים — משום רבותא דרבי יוסי, ובסיפא — משום רבותא דחכמים, דאף על פי שחישב על כל הסדר, אפילו הכי אותו סדר דוקא פיגול וטמא, והשני אינו פיגול וטהור. **אי** אמרת בשלמא חד גופא — נראה דהשתא נמי סבירא ליה דהא דמצטרפין כי ערבינהו, היינו מטעם דדרשינן לקמן (יד, ב): הכתוב עשאן גוף אחד והכתוב עשאן שני גופין. ומשום הכי פריך: אי אמרת בשלמא דשתי ירכות חשיבי חד גופא, דאם פיגל בזו נתפגלה זו — משום הכי מצטרף כמו כשמערב, דהכתוב עשאן גוף אחד. אלא אי אמרת דשתי ירכות נמי חשיבי תרי גופי, מה מועיל מה שעשאן הכתוב גוף אחד? דאפשר נמי דלמאי דקסבר רב הונא, אם חישב בשתי הירכות בבזית לא הוי פיגול, אם איתא דחשיבא לאחר שהובדלו זו מזו. וצריך עיון. ובקונטרס פירש בענין אחר.

פיגל

משנה שְׁלֹא בָּרֶגֶל שְׁמָהּ הוֹלָכָה, וְהוֹלָכָה בְּזָר - פְּסוּלָה. אָמַר רַב מָרִי: אַף אֲנַן נָמֵי תָּנֵינָא, זֶה הַכְּלָל: כָּל הַקּוֹמֵץ וְנוֹתֵן בַּכְּלִי וְהַמּוֹלִיךְ וְהַמַּקְטִיר; בִּשְׁלָמָא קוֹמֵץ - הַיְינוּ שׁוֹחֵט, מוֹלִיךְ נָמֵי - הַיְינוּ מוֹלִיךְ, מַקְטִיר - הַיְינוּ זוֹרֵק, אֶלָּא נוֹתֵן בְּכְלִי מַאי קָא עָבֵיד? אִילֵימָא מִשּׁוּם דְּדָמֵי לְקַבָּלָה, מִי דָּמֵי? הָתָם מִמֵּילָא, הָכָא קָא שָׁקֵיל וְרָמֵי! אֶלָּא מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּלָא סָגֵיא לֵיהּ דְּלָא עָבֵד לֵיהּ - עֲבוֹדָה חֲשׁוּבָה הִיא, עַל בָּרְחִיךְ מְשַׁוֵּי לָהּ כְּקַבָּלָה; הָכָא נָמֵי, כֵּיוָן דְּלָא סָגֵיא לֵיהּ דְּלָא עָבֵד לֵיהּ - עֲבוֹדָה חֲשׁוּבָה הִיא, עַל בָּרְחִיךְ מְשַׁוֵּי לָהּ כִּי הוֹלָכָה! - לָא, לְעוֹלָם דְּדָמֵי לְקַבָּלָה. וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ: הָתָם מִמֵּילָא, הָכָא קָא שָׁקֵיל וְרָמֵי! מִכְּדֵי תַּרְוַיְיהוּ קְדוּשַׁת כְּלִי הוּא, מַה לִּי מִמֵּילָא, מַה לִּי קָא שָׁקֵיל וְרָמֵי. **משנה** שָׁחַט שְׁנֵי כְבָשִׂים לֶאֱכוֹל אֶחָד מִן הַמְּדָרִים לְמָחָר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹתוֹ הַחַלָּה וְאוֹתוֹ הַסִּדֶּר הִקְטִיר שְׁנֵי בְזִיכִין לֶאֱכוֹל אֶחָד מִן הַסְּדָרִים לְמָחָר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹתוֹ הַחַלָּה וְאוֹתוֹ הַסִּדֶּר שֶׁחִישֵּׁב עָלָיו - פִּיגּוּל וְחַייְבִין עָלָיו כָּרֵת, וְהַשֵּׁנִי פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת; וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זֶה וְזֶה פִּיגּוּל וְחַייְבִין עָלָיו כָּרֵת. **גמרא** אָמַר רַב הוּנָא, אוֹמֵר הָיָה רַבִּי יוֹסֵי: פִּיגֵּל בְּיָרֵךְ שֶׁל יָמִין - לֹא נִתְפַּגֵּל הַיָּרֵךְ שֶׁל שְׂמֹאל; מַאי טַעְמָא? אֵיבָעֵית אֵימָא: סְבָרָא, וְאֵיבָעֵית אֵימָא: קְרָא. אֵיבָעֵית אֵימָא סְבָרָא: לָא עֲדִיפָא מַחֲשָׁבָה מִמַּעֲשֶׂה הַטּוּמְאָה, אִילּוּ אִיטַּמֵּי חַד אֵבֶר, מִי אִיטַּמֵּי לֵיהּ כּוּלֵּיהּ? וְאֵיבָעֵית אֵימָא קְרָא: "וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא", מִמֶּנּוּ - וְלֹא מֵחֲבֵירוֹ. אֵיתִיבֵיהּ רַב נַחְמָן לְרַב הוּנָא: וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לְעוֹלָם אֵין בּוֹ כָּרֵת עַד שֶׁיִּפָּגֵל בִּשְׁתֵּיהֶן בְּכַזַּיִת; בִּשְׁתֵּיהֶן - אִין, בְּאַחַת מֵהֶן? לָא. מַנִּי? אִילֵימָא רַבָּנַן, אֲפִילּוּ בְּאַחַת מֵהֶן נָמֵי! אֶלָּא פְּשִׁיטָא רַבִּי יוֹסֵי; אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא חַד גּוּפָא הוּא - מִשּׁוּם הָכִי מִצְטָרְפָן, אֶלָּא

קָא מַשְׁמַע לָן דִּבְהָא מוֹדֶה. "לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ לְמָחָר - רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת". אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, אוֹמֵר הָיָה רַבִּי יוֹסֵי: אֵין מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר, וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בִּשְׁנֵי בְזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים, שֶׁאֵין מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר. מַאי "וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר"? - מַהוּ דְּתֵימָא, טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי בִּלְבוֹנָה - מִשּׁוּם דְּלָאו מִינָּהּ דְּמִנְחָה הִיא, אֲבָל בִּשְׁנֵי בְזִיכֵי לְבוֹנָה דְּמִינָּהּ דַּהֲדֵדֵי נִינְהוּ - אֵימָא מְפַגֵּל אַהֲדָדֵי, קָא מַשְׁמַע לָן. - וְמִי מָצֵית אָמַרְתְּ טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי בִּלְבוֹנָה לָאו מִשּׁוּם דְּלָאו מִינָּהּ דְּמִנְחָה הִיא? וְהָא קָתָנֵי סֵיפָא, אָמְרוּ לוֹ: מַה שִּׁינָּתָהּ מִן הַזֶּבַח? אָמַר לָהֶן, הַזֶּבַח דָּמוֹ וּבְשָׂרוֹ וְאֵימוּרָיו אֶחָד, וְלִבְוֹנָה אֵינָהּ מִן הַמִּנְחָה! - מַאי "אֵינָהּ מִן הַמִּנְחָה" - אֵינָהּ בְּעִיכּוּב מִנְחָה, דְּלָאו מִינָּהּ דְּמִנְחָה הִיא? אֶלָּא אִי בָּעֵי הַאי מַקְטַר בְּרֵישָׁא, וְאִי בָּעֵי הַאי מַקְטַר בְּרֵישָׁא. - וְרָבָנַן? כִּי אָמְרִינַן אֵין מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר, גַּבֵּי שָׁחַט אֶחָד מִן הַכְּבָשִׂים לֶאֱכוֹל מֵחֲבֵירוֹ לְמָחָר, דְּאָמְרַתְּ שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים - הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלָא אִיקְבְּעוּ בְּחַד מָנָא, אֲבָל הֵיכָא דְּאִיקְבְּעוּ בְּחַד מָנָא - כְּחַד דָּמֵי. אָמַר רַבִּי יַנַּאי: לִיקּוּט לִבּוֹנָה בְּזָר - פָּסוּל. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: מִשּׁוּם הוֹלָכָה נָגְעוּ בָּהּ; קָסָבַר: הוֹלָכָה שֶׁלֹּא בָּרֶגֶל שְׁמָהּ הוֹלָכָה, וְהוֹלָכָה בְּזָר - פְּסוּלָה. אָמַר רַב מָרִי: אַף אֲנַן נָמֵי תָּנֵינָא, זֶה הַכְּלָל: כָּל הַקּוֹמֵץ וְנוֹתֵן בַּכְּלִי וְהַמּוֹלִיךְ וְהַמַּקְטִיר; בִּשְׁלָמָא קוֹמֵץ - הַיְינוּ שׁוֹחֵט, מוֹלִיךְ נָמֵי - הַיְינוּ מוֹלִיךְ, מַקְטִיר - הַיְינוּ זוֹרֵק, אֶלָּא נוֹתֵן בְּכְלִי מַאי קָא עָבֵיד? אִילֵימָא מִשּׁוּם דְּדָמֵי לְקַבָּלָה, מִי דָּמֵי? הָתָם מִמֵּילָא, הָכָא קָא שָׁקֵיל וְרָמֵי! אֶלָּא מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּלָא סָגֵיא לֵיהּ דְּלָא עָבֵד לֵיהּ - עֲבוֹדָה חֲשׁוּבָה הִיא, עַל בָּרְחִיךְ מְשַׁוֵּי לָהּ כְּקַבָּלָה; הָכָא נָמֵי, כֵּיוָן דְּלָא סָגֵיא לֵיהּ דְּלָא עָבֵד לֵיהּ - עֲבוֹדָה חֲשׁוּבָה הִיא, עַל בָּרְחִיךְ מְשַׁוֵּי לָהּ כִּי הוֹלָכָה! - לָא, לְעוֹלָם דְּדָמֵי לְקַבָּלָה. וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ: הָתָם מִמֵּילָא, הָכָא קָא שָׁקֵיל וְרָמֵי! מִכְּדֵי תַּרְוַיְיהוּ קְדוּשַׁת כְּלִי הוּא, מַה לִּי מִמֵּילָא, מַה לִּי קָא שָׁקֵיל וְרָמֵי. **משנה** שָׁחַט שְׁנֵי כְבָשִׂים לֶאֱכוֹל אֶחָד מִן הַמְּדָרִים לְמָחָר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹתוֹ הַחַלָּה וְאוֹתוֹ הַסִּדֶּר הִקְטִיר שְׁנֵי בְזִיכִין לֶאֱכוֹל אֶחָד מִן הַסְּדָרִים לְמָחָר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹתוֹ הַחַלָּה וְאוֹתוֹ הַסִּדֶּר שֶׁחִישֵּׁב עָלָיו - פִּיגּוּל וְחַייְבִין עָלָיו כָּרֵת, וְהַשֵּׁנִי פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת; וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זֶה וְזֶה פִּיגּוּל וְחַייְבִין עָלָיו כָּרֵת. **גמרא** אָמַר רַב הוּנָא, אוֹמֵר הָיָה רַבִּי יוֹסֵי: פִּיגֵּל בְּיָרֵךְ שֶׁל יָמִין - לֹא נִתְפַּגֵּל הַיָּרֵךְ שֶׁל שְׂמֹאל; מַאי טַעְמָא? אֵיבָעֵית אֵימָא: סְבָרָא, וְאֵיבָעֵית אֵימָא: קְרָא. אֵיבָעֵית אֵימָא סְבָרָא: לָא עֲדִיפָא מַחֲשָׁבָה מִמַּעֲשֶׂה הַטּוּמְאָה, אִילּוּ אִיטַּמֵּי חַד אֵבֶר, מִי אִיטַּמֵּי לֵיהּ כּוּלֵּיהּ? וְאֵיבָעֵית אֵימָא קְרָא: "וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא", מִמֶּנּוּ - וְלֹא מֵחֲבֵירוֹ. אֵיתִיבֵיהּ רַב נַחְמָן לְרַב הוּנָא: וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לְעוֹלָם אֵין בּוֹ כָּרֵת עַד שֶׁיִּפָּגֵל בִּשְׁתֵּיהֶן בְּכַזַּיִת; בִּשְׁתֵּיהֶן - אִין, בְּאַחַת מֵהֶן? לָא. מַנִּי? אִילֵימָא רַבָּנַן, אֲפִילּוּ בְּאַחַת מֵהֶן נָמֵי! אֶלָּא פְּשִׁיטָא רַבִּי יוֹסֵי; אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא חַד גּוּפָא הוּא - מִשּׁוּם הָכִי מִצְטָרְפָן,

אֶלָּא

[מה.]

עַד כְּדוֹן בִּמְעָרָה מְקֹרָה, אֲפִלּוּ בִּמְעָרָה שֶׁאֵינָהּ מְקֹרָה? סְבַר בַּר פִּיקָה, סָפֵק טָמְאָה צָפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם, טָהוֹר. אָמַר לֵהּ רַבִּי: אֲדַיִן בַּר פִּיקָה עוֹמֵד בִּשְׁטוּתוֹ?! אֵין סָפֵק טָמְאָה צָפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם טָהוֹר אֶלָּא שֶׁרֶץ, אֲבָל בְּמֵת כְּעוֹמֵד הוּא! כְּהָדָא דְתָנֵי: כָּל הַנִּזְרָקִין סְפֵקָן טָהוֹר, חוּץ מִכַּזַּיִת מִן הַמֵּת הַמַּאֲהִילִין, שֶׁהֵן מְטַמְּאִין מִלְמַטָּן לְמַעְלָן.

לֵית הָדָא פְלִיגָא עַל רַבִּי יאשִׁיָּה? דְּרַבִּי יאשִׁיָּה אָמַר: טֻמְאָה טְמוּנָה בְּקַרְקָעוֹ שֶׁל בַּיִת, אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּאן מִן הַצַּד, וְכָאן מִכְּנֶגְדָּן. רַבִּי עֻזָּרָה בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָן אָמַר: וַאֲפִלּוּ תֵּימַר כָּאן וְכָאן מִן הַצַּד, וְתֵימַר כָּאן וְכָאן מִכְּנֶגְדָּן, מַהוּ טָמֵא? טָמֵא וְאֵינוֹ מְגַלֵּחַ.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: הַמּוֹצֵא מֵת בְּתוֹךְ לָה, מַשְׁכָּב כְּדַרְכּוֹ, נוֹטְלוֹ וְאֶת תְּפוּשָׂתוֹ. מָצָא שְׁנַיִם, נוֹטְלָן וְאֶת תְּפוּשָׂתָן. מָצָא שְׁלֹשָׁה, אִם יֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנָה, כְּמִלֹּא הַמִּטָּה וְקוֹבְרֵיהָ, הֲרֵי זוֹ שְׁכוּנַת קְבָרוֹת, בּוֹדֵק מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן עֶשְׂרִים אַמָּה. מָצָא אֶחָד בְּסוֹף עֶשְׂרִים אַמָּה, בּוֹדֵק הֵימֶנּוּ וּלְהַלָּן עֶשְׂרִים אַמָּה, שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר. שֶׁאִלּוּ בְּתוֹךְ לָה מְצָאוֹ, נוֹטְלוֹ וְאֶת תְּבוּסָתוֹ.

גְּמָרָא: אֵי זֶהוּ מַשְׁכָּב כְּדַרְכּוֹ? רַגְלָיו מְפֻשָּׁטוֹת וְיָדָיו עַל לִבּוֹ, אֲבָל אִם מְצָאוֹ קָמְצוּץ[א], אֲנִי אוֹמֵר גַּל נָפַל עָלָיו וַהֲרָגוֹ. וְהָתָנֵי: מָצָא שְׁנַיִם רָאשֵׁיהֶם בְּצַד מַרְגְּלוֹתֵיהֶם, נוֹטְלָן וְאֶת תְּפוּסָתָן. סָבְרִין מֵימַר, קָמְצוּץ. מַהוּ רָאשֵׁיהֶם בְּצַד מַרְגְּלוֹתֵיהֶם? אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּרַבִּי אֶלְעָזָר:

[מה:]

כְּגוֹן אִלֵּין נוּנַיָּא צָלְיָיא, רֵישֵׁי דְהָן גַּבֵּי עוּקְצֵיהּ דְהָן, עוּקְצֵיהּ דְהָן גַּבֵּי רֵישֵׁיהּ דְהָן[ב]. רַבִּי יִצְחָק בַּר גּוּפְתָּא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי מָנָא: תַּמָּן אַתְּ אָמַר מְלַקֵּט עֵצִים וְהַכֹּל טָהוֹר, וְכָא אַתְּ אָמַר הָכֵן? אֲמַר לֵהּ: אֲמוּר דְּבַתְרָהּ: אִם הִתְקִינוּ לְקֶבֶר מִתְחִלָּה יֵשׁ לוֹ תְּפוּסָה.

כַּמָּה הוּא תְּפוּסַת קֶבֶר? קוֹלֶף שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, עַד מָקוֹם שֶׁהַמַּהַל יוֹרֵד. אָמַר רַב חִסְדָּא: הָדָא אָמְרָה, מֵת מִצְוָה מָתָר לְפַנּוֹתוֹ. אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: תִּפָּתֵר שֶׁנִּקְבַּר שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, אוֹ שֶׁנִּקְבַּר לִשְׁאֵלָה. וְחָשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא מֵת מִצְוָה הוּא? סָבַר רַבִּי זְעֵירָא שֶׁאֵין מֵתֵי מִצְוָה מְצוּיִין.

נִמְצֵאתָ אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה מִינֵי קְבָרוֹת הֵן, קֶבֶר הַנִּמְצָא: מְפַנִּין אוֹתוֹ, פְּנָהוּ - מְקוֹמוֹ טָמֵא, וְאָסוּר בַּהֲנָיָה. קֶבֶר הַיָּדוּעַ: אֵין מְפַנִּין אוֹתוֹ, פְּנָהוּ - מְקוֹמוֹ טָהוֹר, וּמָתָר בַּהֲנָיָה. קֶבֶר שֶׁהוּא מַזִּיק אֶת הָרַבִּים: מְפַנִּין אוֹתוֹ, פְּנָהוּ - מְקוֹמוֹ טָמֵא, וְאָסוּר

א מְקֻפָּל, שֶׁרֹאשׁוֹ בֵּין בִּרְכָּיו.

ב כְּמוֹ דָגִים צְלוּיִים, שֶׁרֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה לְיַד זְנָבוֹ שֶׁל זֶה.

בַּהֲנָיָה. הוֹרָה רַבִּי אַבָּא בַּר כֹּהֵן בִּכְפַר עֲקַבְיָה, מְקוֹמוֹ מֻתָּר בַּהֲנָיָה. מַה? וּפְלִיג? כָּאן בְּשֶׁקִּדֵּם הוּא אֶת הָעִיר, וְכָאן בְּשֶׁקִּדְמַתּוּ הָעִיר. תָּנֵי: קֶבֶר שֶׁהֶקִיפַּתּוּ הָעִיר מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹת, מְפַנִּין אוֹתוֹ. מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת, אֵית תַּנַּי תָּנֵי: מְפַנִּין אוֹתוֹ, אֵית תַּנַּי תָּנֵי: אֵין מְפַנִּין אוֹתוֹ. אָמַר רַב חִסְדָּא: מַאן דְּאָמַר מְפַנִּין אוֹתוֹ, בְּנָתוּן בְּתוֹךְ שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם. מַאן דְּאָמַר אֵין מְפַנִּין אוֹתוֹ, בְּנָתוּן חוּץ לְשִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם. מַאן דְּאָמַר מְפַנִּין אוֹתוֹ, בְּעָשׂוּי כְּמִין גַּם. מַאן דְּאָמַר אֵין מְפַנִּין, בְּעָשׂוּי כְּמִין הֵיא.

כָּל הַקְּבָרוֹת מִתְפַּנִּין, חוּץ מִקִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ וּמִקִּבְרֵי הַנְּבִיא. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אַף קֶבֶר הַמֶּלֶךְ וְקֶבֶר הַנָּבִיא מִתְפַּנִּין. אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא קִבְרֵי בֵית דָּוִד וְקֶבֶר חֻלְדָּה הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם, וְלֹא נָגַע אָדָם בָּהֶן לְפַנּוֹתָן מֵעוֹלָם. אָמַר לָהֶן רַבִּי עֲקִיבָה: מִשָּׁם רְאָיָה? מְחִלָּה הָיָה שָׁם, וּמִשָּׁם הָיְתָה טֻמְאָה מְקַדֶּרֶת וְיוֹצְאָה לְנַחַל קִדְרוֹן.

תַּמָּן תְּנִינַן: וְעוֹשֶׂה חָצֵר עַל פֶּתַח הַמְּעָרָה שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ, כְּמִלֹּא הַמִּטָּה. וְהָכָא הוּא אָמַר הָכֵן! תַּמָּן מְלֹא הַמִּטָּה עוֹבֶרֶת, בְּרַם הָכָא מְלֹא מִטָּה חוֹזֶרֶת. עַד אֵיכָן? עַד כְּדֵי נוֹשְׂאֵי הַמִּטָּה, וְחִלּוּפֵיהֶן, וְחִלּוּפֵי חִלּוּפֵיהֶן.

תַּמָּן תְּנִינַן: כֶּרֶם שֶׁהוּא נָטוּעַ עַד פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵינוֹ כֶּרֶם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כֶּרֶם,

[מו.]

וְרוֹאִין אֶת הָאֻמְצָעִיּוֹת כְּאִלּוּ אֵינָן. שִׁמְעוֹן בַּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כְּשֵׁם שֶׁהֵן חוֹלְקִין כָּאן, כָּךְ הֵן חוֹלְקִין בִּשְׁכוּנַת קְבָרוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: וְלָא דָמְיָא, תַּמָּן יֵשׁ עֲלֵיהֶן שְׁכוּנַת קְבָרוֹת, בְּרַם הָכָא אֵין עָלֶיהָ שְׁכוּנַת קְבָרוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְלָא דָמְיָא, תַּמָּן מְרֻוָּחִין וּרְצָפָן, בְּמַחֲלֹקֶת. רְצוּפִין וְרוּוָחָן, דִּבְרֵי הַכֹּל. בְּרַם הָכָא מַהוּ פְּלִיגִין? בְּשֶׁבָּא וּמְצָאָן רְצוּפִין, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: גַּל נָפַל עֲלֵיהֶן וּרְצָפָן. וְרַבָּנָן אָמְרֵי: מְרֻוָּחִין הָיוּ וּרְצָפָן.

עַד כַּמָּה מַטְרִיחִין עָלָיו? רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי מְיָשָׁא בַּר יִרְמְיָה: עַד אַרְבָּעִים אַמָּה. בָּדַק עֶשְׂרִים וּמָצָא, בּוֹדֵק עַד עֶשֶׂר; בָּדַק עֶשְׂרִים וּמָצָא, בּוֹדֵק עַד עֶשֶׂר. אֵית תַּנַּי תָּנֵי: בָּדַק עֶשֶׂר וּמָצָא, בּוֹדֵק עַד עֶשֶׂר; בָּדַק עֶשֶׂר וּמָצָא, בּוֹדֵק עַד עֶשֶׂר.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: כָּל סְפֵק נִגְעִים בְּתְחִלָּה, טָהוֹר, עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לְטֻמְאָה. מִשֶּׁנִּזְקַק לְטֻמְאָה, סְפֵקוֹ טָמֵא. בְּשִׁבְעָה דְּרָכִים בּוֹדְקִין אֶת הַזָּב, עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לַטֻּמְאָה: בְּמַאֲכָל, בְּמִשְׁתֶּה, בְּמַשָּׂא, בְּקִפִּיצָה, בְּחֹלִי, בְּמַרְאֶה וּבְהֶרְהוּר. וּמִשֶּׁנִּזְקַק לְטֻמְאָה, אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ.

אָנְסוֹ, וּסְפֵקוֹ, וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ - טְמֵאִים, שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר.

גְּמָרָא: "וְטִמֵּא אֹתוֹ" (וַיִּקְרָא יג, כב), אֶת הַוַּדַּאי הוּא מְטַמֵּא, אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַסָּפֵק. לְעוֹלָם הוּא בְּטָהֳרָתוֹ עַד שֶׁיֵּדַע שֶׁנִּטְמָא. "וְטִהֲרוֹ" (שָׁם, כג) - אֶת הַוַּדַּאי הוּא מְטַהֵר, אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת

[מו:]

הַסָּפֵק. לְעוֹלָם הוּא בְּטֻמְאָתוֹ עַד שֶׁיֵּדַע שֶׁנִּטְהַר. כְּתִיב (שָׁם טו, לג): "וְהַדָּוָה בְּנִדָּתָהּ וְהַזָּב אֶת זוֹבוֹ", מַה נִדָּה מְטַמְּאָ מֵאוֹנְסִים, אַף הַזָּב מְטַמֵּא מֵאוֹנְסִים. מֵעַתָּה אֲפִלּוּ מֵרְאִיָּה הָרִאשׁוֹנָה? אָמַר רַבִּי זְעִירָא: לְכְשֶׁיֵּעָשֶׂה כְּנִדָּה.

אָנְסוֹ - אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אָנְסוֹ מַמָּשׁ.

סְפֵקוֹ - סָפֵק זוֹב סָפֵק קֳרִי, זוֹבוֹ.

וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ - בְּלֹא כָךְ אֵינוֹ מְטַמֵּא?! אֶלָּא שֶׁאֵין תּוֹלִין בָּהּ מֵעֵת לְעֵת.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: הַמַּכָּה אֶת חֲבֵרוֹ, וַאֲמָדוּהוּ לְמִיתָה, הֵקֵל מִמַּה שֶׁהָיָה, וּלְאַחַר מִכָּן הִכְבִּיד וּמֵת - חַיָּב, רַבִּי נְחֶמְיָה פּוֹטֵר, שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר.

גְּמָרָא: כְּנִי מַתְנִיתָה: רַבִּי נְחֶמְיָה פּוֹטֵר, וַחֲכָמִים מְחַיְּבִין שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר.

רַבָּנִין אָמְרִין: שְׁנֵי עוֹמְדִין רַבִּים עַל עוֹמֵד אֶחָד. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: עוֹמֵד הָאֻמְצָעִי רַבָּה עַל שְׁנֵיהֶן. מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי נְחֶמְיָה (שְׁמוֹת כא, יט): "אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ וְנִקָּה הַמַּכֶּה", וְכִי עָלַת עַל דַּעְתָּךְ שֶׁיְּהֵא זֶה מְהַלֵּךְ בַּשּׁוּק, וְהַלָּה נֶהֱרָג עַל יָדָיו? אֶלָּא אֲפִלּוּ מֵת מֵחֲמַת עֶמְדָּה רִאשׁוֹנָה, פָּטוּר. מַה טַּעֲמוֹן דְּרַבָּנִין? "וְלֹא יָמוּת וְנָפַל לְמִשְׁכָּב" (שָׁם, יח), וְכִי אֵין אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁאִם אֵינוֹ מֵת שֶׁהוּא נוֹפֵל לְמִשְׁכָּב? אֶלָּא בְּשֶׁלֹּא אֲמָדוּהוּ לְמִיתָה. אִם בְּשֶׁלֹּא אֲמָדוּהוּ לְמִיתָה, הָדָא הִיא דִּכְתִיב: "אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ", הָא אִם לֹא קָם חַיָּב?! אֶלָּא

[מז.]

בְּשֶׁאֲמָדוּהוּ לְמִיתָה. אִם בְּשֶׁאֲמָדוּהוּ לְמִיתָה, הָדָא הִיא דִּכְתִיב: "רַק שִׁבְתּוֹ יִתֵּן"! רַבִּי אִילָא בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: חִדּוּשׁ מִקְרָא הוּא שֶׁיִּתֵּן. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה: עִמֵּד שֶׁל טָעוּת הָיָה. מַה נָפַק מִבֵּינֵיהוֹן? הֵקֵל מִמַּה שֶׁהָיָה, וְהִכְבִּיד לְאַחַר מִכֵּן וּמֵת. מַאן דְּאָמַר חִדּוּשׁ מִקְרָא הוּא שֶׁיִּתֵּן, אִם נָתַן - נָתַן, לֹא נָתַן - מִקְרָא שֶׁיִּתֵּן. מַאן דְּאָמַר עִמֵּד שֶׁל טָעוּת, לֹא נָתַן - אֵין אוֹמְרִין לוֹ שֶׁיִּתֵּן, נָתַן - מַהוּ שֶׁיִּטֹּל?

מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְדֵין וּמַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְדֵין. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְרַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה: עַמְּדוּהוּ לְמִיתָה וְחָיָה, מֵאֵימָתַי נוֹתְנִין לוֹ? מִשָּׁעָה שֶׁיִּקֵּל. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לֵהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: אֲמָדוּהוּ לְחַיִּים

וּמֵת, מֵאֵימָתַי נוֹתְנִין לוֹ? מִשָּׁעָה שֶׁיַּכְבִּיד. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לֵית כָּאן ׳מִשָּׁעָה שֶׁיַּכְבִּיד׳, אֶלָּא ׳מִשָּׁעָה שֶׁיְּקַל׳.

הִכָּהוּ עַל יָדוֹ וְצָמְתָה, אָמְרִין אַסְיָא: ׳אֵין מְקַטָּעָה הִיא חָיֶה הוּא׳[ג], מַהוּ שֶׁיִּתֵּן דְּמֵי הַיָּד? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא (שְׁמוֹת כא, כב): ״וְכִי יִנָּצוּ״, ״וְכִי יְרִיבֻן״ (שָׁם, יח), וַהֲלֹא הִיא מַצּוּת הִיא מְרִיבָה, הִיא מְרִיבָה הִיא מַצּוּת, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ״וְכִי יִנָּצוּ״ ״וְכִי יְרִיבֻן״? אֶלָּא לִתֵּן אֶת הַמִּתְכַּוֵּן עַל שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן, וְאֶת שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן עַל הַמִּתְכַּוֵּן. אִם בְּשֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן הוּא חַיָּב, לֹא כָל שֶׁכֵּן בְּמִתְכַּוֵּן? אֶלָּא כֵּנִי: הִכָּהוּ עַל יָדוֹ וְצָמְתָה, אָמְרִין אַסְיָא: ׳אֵין מְקַטָּעָה הִיא חָיֶה הוּא׳, מַהוּ שֶׁיִּתֵּן דְּמֵי הַיָּד? כְּמָה דְאַתְּ אָמַר תַּמָּן חִדּוּשׁ מִקְרָא הוּא שֶׁיִּתֵּן דְּמֵי וְלָדוֹת, וְכָא חִדּוּשׁ מִקְרָא הוּא שֶׁיִּתֵּן דְּמֵי הַיָּד.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: נָזִיר הָיָה שְׁמוּאֵל, כְּדִבְרֵי רַבִּי נְהוֹרַי, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל א׳ א, יא): ״וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ״. נֶאֱמַר בְּשִׁמְשׁוֹן ״מוֹרָה״ וְנֶאֱמַר בִּשְׁמוּאֵל ״מוֹרָה״,

[מז:]

מַה מוֹרָה הָאֲמוּרָה בְּשִׁמְשׁוֹן – נָזִיר, אַף ״מוֹרָה״ הָאֲמוּרָה בִּשְׁמוּאֵל – נָזִיר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וַהֲלֹא אֵין מוֹרָה אֶלָּא שֶׁל בָּשָׂר וָדָם! אָמַר לוֹ רַבִּי נְהוֹרַאי: וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (שָׁם טז, ב): ״וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגָנִי״ – וּכְבַר הָיָה עָלָיו מוֹרָא שֶׁל בָּשָׂר וָדָם.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יַנַּאי: כְּתִיב (יְשַׁעְיָה ז, כה): ״וְכֹל הֶהָרִים אֲשֶׁר בַּמַּעְדֵּר יֵעָדֵרוּן, לֹא תָבוֹא שָׁמָּה יִרְאַת שָׁמִיר וָשֶׁית״ – מָה הָדֵן בִּיזְרָא דָּחִיל מִן הָדֵין פַּרְזְלָא, אַף הָדֵין סַעֲרָה דָּחֵיל מִן הָדֵין פַּרְזְלָא[ד].

הַדָּרָן עֲלָךְ הַגּוֹיִם אֵין לָהֶם נְזִירוּת
וְסִלִּיקָא לָהּ מַסֶּכְתָּא דְּנָזִיר בְּרַחֲמֵי שְׁמַיָּא

[ג] אָמְרוּ הָרוֹפְאִים: אִם יְקַטְּעוּ אֶת הַיָּד יִחְיֶה הָאָדָם.

[ד] כְּשֵׁם שֶׁהַחוֹחִים וְהַקּוֹצִים ׳מִתְיָרְאִים׳ מִכְּלֵי הַבַּרְזֶל שֶׁעוֹקְרִים אוֹתָם, כָּךְ גַּם שְׂעָרוֹת הָאָדָם ׳מִתְיָרְאִים׳ מֵהַבַּרְזֶל הַמְּגַלֵּחַ אוֹתָן, שֶׁהוּא הַתַּעַר, וְעַל שֵׁם כָּךְ מְכֻנֶּה ׳מוֹרָה׳.

הַדְרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת נָזִיר וְהַדְרָךְ עֲלָן, דַּעְתָּן עֲלָךְ מַסֶּכֶת נָזִיר וְדַעְתָּךְ עֲלָן, לָא נִתְנַשֵּׁי מִנָּךְ מַסֶּכֶת נָזִיר וְלָא תִתְנַשֵּׁי מִנָּן, לָא בְעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְעָלְמָא דְאָתֵי:

יאמר כן שלש פעמים ואחר כך יאמר זה:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אָמָנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא. חֲנִינָא בַּר פַּפָּא, רָמֵי בַּר פַּפָּא, נַחְמָן בַּר פַּפָּא, אֲחַאי בַּר פַּפָּא, אַבָּא מָרִי בַּר פַּפָּא, רַפְרָם בַּר פַּפָּא, רָכִישׁ בַּר פַּפָּא, סוּרְחַב בַּר פַּפָּא, אַדָּא בַּר פַּפָּא, דָּרוּ בַּר פַּפָּא:

הַעֲרֶב נָא, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפְיוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי צֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתְךָ לִשְׁמָהּ. מֵאֵיבַי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתָךְ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים, אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים, אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים, אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שָׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר: וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי, כְּשֵׁם שֶׁעִזַּרְתַּנִי לְסַיֵּם מַסֶּכֶת נָזִיר, כֵּן תַּעְזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם, לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה, וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמֹד לִי וּלְזַרְעִי שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם, וְיִתְקַיֵּם בִּי: בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ: כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם

פֶּרֶק רִאשׁוֹן

[א.]

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נִתְחַתֵּם׳. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הַמֵּבִיא מִן הָרֶקֶם וּמִן הַחֶגֶר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֲפִלּוּ מִכְפָּר לוּדִים לְלוּד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נִתְחַתֵּם׳, אֶלָּא הַמֵּבִיא מִמְּדִינַת הַיָּם, וְהַמּוֹלִיךְ. וְהַמֵּבִיא מִמְּדִינָה לִמְדִינָה בִּמְדִינַת הַיָּם, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נִתְחַתֵּם׳. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֲפִלּוּ מֵהֶגְמוֹנְיָא לְהֶגְמוֹנְיָא.

גְּמָרָא: וְקַשְׁיָא: אִלּוּ הַמֵּבִיא שְׁטַר־מַתָּנָה מִמְּדִינַת הַיָּם, שֶׁמָּא חָשׁ לוֹמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳?! רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: שָׁנְיָא הִיא, שֶׁאֵינָן בְּקִיאִין בְּדִקְדּוּקֵי גִּטִּין. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: קַל הֵקֵלּוּ עָלֶיהָ, שֶׁלֹּא תְּהֵא יוֹשֶׁבֶת עֲגוּנָה. וְהֵינוּ קַל? אֵינוֹ אֶלָּא חָמֵר! שֶׁאִלּוּ לֹא אָמַר לָהּ ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳, אַף אַתְּ אֵין מַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא! אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: חָמֵר שֶׁהֶחֱמִירָתָה עָלֶיהָ מִתְּחִלָּה, שֶׁיְּהֵא צָרִיךְ לוֹמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳, הֵקֵלְתָּה עָלֶיהָ בְּסוֹף, שֶׁאִם בָּא וְעֵרְעֵר – עֲרָרוֹ בָּטֵל.

רַבִּי מָנָא סְבַר מֵימַר בַּעֲרָר שֶׁחוּץ לְגוּפוֹ, אֲבָל בַּעֲרָר שֶׁבְּגוּפוֹ; בַּעֲרָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, אֲבָל בַּעֲרָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: מִכֵּיוָן דְּתֵימַר דְּטַעֲמָא, חָמֵר שֶׁהֶחֱמִירָתָה עָלֶיהָ מִתְּחִלָּה שֶׁיְּהֵא צָרִיךְ לוֹמַר בְּפָנַי נֶחְתַּם, הֵקֵלְתָּה עָלֶיהָ בְּסוֹף שֶׁאִם בָּא וְעֵרַר, עֲרָרוֹ בָּטֵל. הָוֵי לָא שָׁנְיָא, הוּא עֵרָר שֶׁחוּץ לְגוּפוֹ, הוּא עֵרָר שֶׁבְּגוּפוֹ; הוּא עֵרָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, הוּא עֵרָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ.

וְחָשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא חִתְּמוּ בְּעֵדִים פְּסוּלִין? אָמַר רַבִּי אָבוּן: אֵינוֹ חָשׁוּד לְקַלְקְלָהּ בִּידֵי שָׁמַיִם, בְּבֵית דִּין הוּא חָשׁוּד לְקַלְקְלָהּ. שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁאִם בָּא וְעָרַר עֲרָרוֹ בָּטֵל, אַף הוּא מְחַתְּמוֹ בְּעֵדִים כְּשֵׁרִין.

הָיָה כָּתוּב בּוֹ מַתָּנָה, וְאָמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳ – מֵאַחַר שֶׁעֲרָרוֹ בָּטֵל אֵצֶל הַגֵּט, עֲרָרוֹ בָּטֵל אֵצֶל הַמַּתָּנָה, אוֹ מֵאַחַר שֶׁעֲרָרוֹ בָּטֵל אֵצֶל הַגֵּט, עֲרָרוֹ קַיָּם אֵצֶל הַמַּתָּנָה? [א:]

תְּנִינַן דְּתַרְתֵּי: אֶחָד גִּטֵּי נָשִׁים וְאֶחָד שִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים שָׁוִין בְּמוֹלִיךְ וּבְמֵבִיא. הָיָה כָּתוּב בּוֹ מַתָּנָה, וְאָמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נִתְחַתֵּם׳ – מֵאַחַר שֶׁעֲרָרוֹ בָּטֵל אֵצֶל הַגֵּט, עֲרָרוֹ קַיָּם אֵצֶל הַמַּתָּנָה, אוֹ מֵאַחַר שֶׁעֲרָרוֹ קַיָּם אֵצֶל הַמַּתָּנָה, עֲרָרוֹ קַיָּם אֵצֶל הַגֵּט?

כָּתַב כָּל נְכָסָיו לְעַבְדּוֹ, אַתְּ אָמַר הוּא גִּטּוֹ הוּא מַתָּנָתוֹ. מָה אַתְּ עָבֵד לַהּ – כְּגֵט הוּא וַעֲרָרוֹ בָּטֵל, אוֹ כְּמַתָּנָה הוּא וַעֲרָרוֹ קַיָּם? וְיֵיבָא כַּהֲדָא: כָּתַב כָּל נְכָסָיו לִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם כְּאַחַת, וְהָיוּ עֵדִים כְּשֵׁרִין לָזֶה וּפְסוּלִין לָזֶה. רַבִּי אִילָא בְּשֵׁם רַבִּי אַמִּי: אִתְפַּלְגוּן רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ, חַד אָמַר: מֵאַחַר שֶׁהֵן פְּסוּלִין לָזֶה, פְּסוּלִין לָזֶה. וְחוֹרָנָה אָמַר: כְּשֵׁרִין לָזֶה, וּפְסוּלִין לָזֶה.

[ב.]

רַבִּי מָנָא לֹא מְפָרֵשׁ, רַבִּי אָבִין מְפָרֵשׁ: רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מֵאַחַר שֶׁהֵן פְּסוּלִין לָזֶה, פְּסוּלִין לָזֶה. וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כְּשֵׁרִין לָזֶה, וּפְסוּלִין לָזֶה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְרַבִּי יוֹחָנָן: מָה הַשְּׁנַיִם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל, עֵדוּתָן בְּטֵלָה, אַף הַשְּׁלֹשָׁה נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל, עֵדוּתָן בְּטֵלָה. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא אָמַר: אִתְפַּלְגוּן רַבִּי חֲנִינָא חֲבֵרִין דְּרַבָּנִין וְרַבָּנִין, חַד אָמַר: יָאוּת אָמַר רַבִּי לְעָזָר. וְחוֹרָנָה אָמַר: לֹא אָמַר רַבִּי לְעָזָר יָאוּת. מַאן דְּאָמַר יָאוּת אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר – נַעֲשֵׂית כְּעֵדוּת אַחַת בְּאִישׁ אֶחָד, וְעֵדוּת שֶׁבְּטֵלָה מִקְצָתָהּ בְּטֵלָה כֻּלָּהּ. וּמַאן דְּאָמַר לֹא אָמַר רַבִּי לְעָזָר יָאוּת – נַעֲשֶׂה כִּשְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים, כְּשֵׁרִים לָזֶה וּפְסוּלִין לָזֶה.

עַד שֶׁיֹּאמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב בַּיּוֹם וְנֶחְתַּם בַּיּוֹם׳, עַד שֶׁיֹּאמַר ׳נִכְתַּב לִשְׁמָהּ וְנֶחְתַּם לִשְׁמָהּ׳. בְּעָא קֳמֵי רַבִּי יוֹחָנָן: צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא מַכִּיר שְׁמוֹתָן שֶׁל עֵדִים בִּשְׁעַת חֲתִימָתָן? אֲמַר לוֹן: גּוֹיִם לוֹקִין חֲתוּמִין עָלָיו,

[ב:]

וְאַתֶּם אָמְרִין אָכֵן. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְרַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַגִּטִּין הַבָּאִין מִמְּדִינַת הַיָּם, אַף־עַל־פִּי שֶׁשְּׁמוֹתָן כְּשֵׁם גּוֹיִם, הֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרִין, מִפְּנֵי שֶׁיִּשְׂרָאֵל שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ שְׁמוֹתָן כִּשְׁמוֹת הַגּוֹיִם. לָא אָמַר אֶלָּא שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ, הָא שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לָא.

מַאי כְּדוֹן? רַבִּי בִּיבִי בְּשֵׁם רַבִּי אַסִּי: עַד שֶׁיִּכְתֹּב בְּמָקוֹם יְהוּדַאיקִי[א]. אִם אֵין שָׁם יְהוּדַאיקִי, בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. אִם אֵין שָׁם בֵּית הַכְּנֶסֶת, מְצָרֵף עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם. אָמַר רַבִּי אָבִין: נוֹחַ לוֹ לְקַיְּמוֹ בְּחוֹתְמָיו וְלֹא לְצָרֵף עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם. מַאי כְּדוֹן? אֲפִלּוּ בַּחֲנוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְלֹא אָמַר ׳נִכְתַּב בַּיּוֹם וְנֶחְתַּם בַּיּוֹם׳ ׳נִכְתַּב לִשְׁמָהּ וְנֶחְתַּם לִשְׁמָהּ׳? נֵימַר מַה דְּשִׁאִיל אָמוֹרָא. אֲמַר לֵהּ: וַיְדָא? דַּאֲמַר רָבִין בַּר רַב חִסְדָּא: אַיְתִי גִּטָּא וּנְתָנוֹ לָהּ, וְלָא אֲמַר לָהּ ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם? אֲתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַר לֵהּ: טְלֵיהוּ מִמֶּנָּה, וֶאֱמֹר לָהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם: ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳.

[ג.]

וְרַבִּי יוֹחָנָן כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אָמַר: אֵינוֹ גֵּט עַד שֶׁיֹּאמַר לָהּ בִּשְׁעַת מַתָּנָה שֶׁהוּא גִּטֵּךְ׳. דְּרַבִּי יוֹחָנָן יֵיבָא מִן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר? וְלָא מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר שֶׁאִם אָמַר לָהּ בִּשְׁעַת מַתָּנָה שֶׁהוּא גִּטֵּךְ׳ שֶׁהוּא גֵּט?! וְהָכָא אֲפִלּוּ אִם אָמַר לָהּ בִּשְׁעַת מַתָּנָה שֶׁהוּא גִּטֵּךְ׳ אֵינוֹ גֵּט, עַד שֶׁיֹּאמַר לַהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳. אֶלָּא מִסְבַּר סָבַר רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁאֵין הָאִשָּׁה נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר ׳הִתְקַבַּלְתִּי גִּטִּי מִשְׁלוּחַי בַּעְלִי׳. וְהָא תְּנִינַן: הָאִשָּׁה עַצְמָהּ מְבִיאָה גִּטָּהּ. וְחָשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא מִשְׁלוּחֵי הַבַּעַל קִבְּלָה! מַאי כְּדוֹן? טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן כְּדֵי לְהַחֲזִיקָהּ גְּרוּשָׁה בִּפְנֵי שְׁנַיִם.

אֲתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, אֲמַר לֵהּ: לֵית צָרִיךְ. מְחַלְפָה שִׁיטָּתֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. תַּמָּן אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: שְׁנֵיָא הִיא, שֶׁאֵינָן בְּקִיאִין בְּדִקְדּוּקֵי

[א] בִּמְקוֹם מוֹשַׁב בֵּית הַדִּין

גִּיטִּין, וְהָכָא אַתְּ אָמַר אָכֵן? חַבְרַיָּא בְּשֵׁם דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי׃

[ג׃]

הָדָא דְאַתְּ אָמַר, בָּרִאשׁוֹנָה שֶׁלֹּא הָיוּ חֲבֵרִים מְצוּיִין בְּחוּץ לָאָרֶץ, אֲבָל עַכְשָׁיו שֶׁחֲבֵרִים מְצוּיִין בְּחוּץ לָאָרֶץ, בְּקֵיאִין הֵן. וְהָא תְּנִינַן׃ וְהַמּוֹלִיךְ, וַאֲפִלּוּ תֵּימַר אֵין חֲבֵרִים מְצוּיִין בְּחוּצָה לָאָרֶץ, אִנּוּן מְצוּיִין בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל? שֶׁלֹּא לַחֲלֹק בְּגִטִּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ. מֵעַתָּה הַמֵּבִיא מִמְּדִינַת הַיָּם לֹא יְהֵא צָרִיךְ לוֹמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳, שֶׁלֹּא לַחֲלֹק בְּגִטֵּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. מַאי כְּדוֹן? מַחְמִירִין בְּקַל מִפְּנֵי הֶחָמוּר, וְאֵין מְקִלִּין בֶּחָמוּר מִפְּנֵי הַקַּל.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר אַבָּא׃ מַהֲדָא דְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי לְשֶׁעָבַר, אֲבָל בִּתְחִלָּה אוֹף רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מוֹדֶה.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב, רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם אַבָּא בַּר חַנָּה׃ שְׁנַיִם שֶׁהֵבִיאוּ אֶת הַגֵּט אֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר ׳בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב וּבְפָנֵינוּ נֶחְתַּם׳. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן׃ צָרִיךְ.

הוּא עַצְמוֹ שֶׁהֵבִיא אֶת הַגֵּט, אֵינוֹ צָרִיךְ לִתְּנוֹ לָהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם?! כְּדֵי לְהַחֲזִיקָהּ גְּרוּשָׁה בִּפְנֵי שְׁנַיִם. נָתַן לָהּ גִּטָּהּ, נִטְלוֹ מִמֶּנָּה וְהִשְׁלִיכוֹ לַיָּם אוֹ לַנָּהָר, לְאַחַר זְמַן אָמַר לָהּ׃ ׳נְיָר חָלָק הָיָה׳ וּ׳שְׁטָר פָּרוּעַ הָיָה׳

[ד.]

– לֹא הַכֹּל מִמֶּנּוּ לְפָסְלָהּ. רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּה בְּעָא קֳמֵי רַבִּי זְעֵירָא׃ הוּא אֵינוֹ פּוֹסְלָהּ, מִי פּוֹסְלָהּ?! אָמַר לֵהּ׃ מִכֵּיוָן שֶׁהֶחְזִקָה גְּרוּשָׁה בִּפְנֵי שְׁנַיִם, לֹא הַכֹּל מִמֶּנּוּ לְפָסְלָהּ.

נָתַן לָהּ גִּטָּהּ, אַשְׁכְּחוּנֵיהּ גֵּט בְּפִסּוּל, כְּפוֹנֵיהּ וְיהַב לַהּ חוֹרָן. אֲתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַבָּנִין, וְאַכְשְׁרוּן. וְלָא כֵן אִתְמַר, לֹא הַכֹּל מִמֶּנּוּ לְפָסְלָהּ? תַּמָּן לֹא הוּכַח פְּסוּל, הָכָא הוּכַח פְּסוּל. כַּהֲדָא׃ חִינְנָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַסִי הֲוָה מֵיסַן[ב], וְזָרַק גִּטָּא לְאִתְתֵּיהּ, אֲמַר לָהּ ׳הֲרֵי גִּטֵּךְ׳. צַוְחַת, וְעַלּוֹן מְגֵירָתָהּ. חַטְפֵיהּ מִנַּהּ וְיהַב לַהּ נְיָר חָלָק. אֲתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַבָּנִין, וְחַשְׁוון. וְלָא כֵן אָמַר רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן׃ נִבְדַּק הַשֵּׁם, וְנִמְצָא מִפִּי נָשִׁים וּמִפִּי קְטַנִּים – בָּטֵל הַשֵּׁם! תַּמָּן לֹא הֻזְכַּר הַשֵּׁם, בְּרַם הָכָא הֻזְכַּר שֵׁם הַגֵּט. וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר, הוּא אָמַר גֵּט כָּשֵׁר הָיָה, וְכֵיוָן דְּצַוְחַת וְעַלּוֹן מְגֵירָתָהּ, חַטְפֵיהּ מִנַּהּ וְיהַב לָהּ נְיָר חָלָק.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי׃ כְּתָבוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַחֲתָמוֹ בְּחוּצָה לָאָרֶץ, וְהָלַךְ לִתְּנוֹ לָהּ בְּחוּצָה לָאָרֶץ וְלֹא מְצָאָהּ בְּחוּצָה לָאָרֶץ, וּבָא וּמְצָאָהּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר לָהּ ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳, מִפְּנֵי שֶׁכְּתָבוֹ בָּאֶרֶץ וַחֲתָמוֹ בְּחוּצָה לָאָרֶץ. אֲבָל נִכְתַּב בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנֶחְתַּם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהָלַךְ לִתְּנוֹ לָהּ בְּחוּצָה לָאָרֶץ וְלֹא מְצָאָהּ, וּבָא וּמְצָאָהּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳. נָתַן לָהּ אֶת גִּטָּהּ וְאַחַר כָּךְ אָמְרָה׃ ׳תְּזוּכֶה לִי חֲצֵרִי שֶׁבְּעַכּוֹ׳? אָמַר רַבִּי חִינְנָא׃ נַעֲשֵׂית כְּמִי שֶׁהָיְתָה יָדָהּ אֲרֻכָּה, אִלּוּ מִי שֶׁהָיְתָה יָדָהּ אֲרֻכָּה וְהוֹשִׁיטָה אֶת יָדָהּ וּנְטָלַתּוּ, שֶׁמָּא אֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וְנֶחְתַּם? אָמַר רַבִּי אַבָּא׃

[ב] הֲיָה לוֹ רִיב עִם אִשְׁתּוֹ

[ד:]

מַן אָמַר דְּלָא?

רַבִּי עֻזְרָא בָּעֵי קֳמֵי רַבִּי מָנָא: אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁהָיוּ תְּפוּשִׁין בְּגֵט, הִיא אוֹמֶרֶת זָכִיתִי. וְהוּא אוֹמֵר לֹא זָכִיתָה. תַּפְלוּגְתָּא דְרַבִּי וּדְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דְּאִתְפַּלְגוּן: הַמַּלְוֶה וְהַלֹּוֶה שֶׁהָיוּ תְּפוּשִׁין בִּשְׁטָר, הַמַּלְוֶה אוֹמֵר: שֶׁלִּי הוּא שֶׁאָבַד מִמֶּנִּי. וְהַלֹּוֶה אוֹמֵר: שֶׁלִּי הוּא שֶׁפָּרַעְתִּיו לְךָ. יִתְקַיֵּם הַשְּׁטָר בְּחוֹתְמָיו, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יַחְלְקוּ. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַתָּפוּשׁ בְּעֵדִים. מַה פְּלִיגִין? כְּשֶׁכְּתָבוֹ לְאֵרֶךְ, וּשְׁנֵיהֶן תְּפוּשִׁין בְּעֵדִים. אָמַר לֵהּ: דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא הָכָא. אֲפִלּוּ כֻּלּוֹ בְּיָדוֹ וְחוֹט אֶחָד בְּיָדָהּ, אֵינוֹ גֵּט, דִּכְתִיב (דְּבָרִים כד, א): "וְנָתַן בְּיָדָהּ", עַד שֶׁיְּהֵא כֻּלּוֹ בְּיָדָהּ.

מְתִיב רַבִּי לְעָזָר לְרַבָּנִין: כְּמָא דְּאִית לְכוֹן הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינָה לִמְדִינָה בִּמְדִינַת הַיָּם צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם', אַף אֲנָא אִית לִי הַמֵּבִיא מִמְּדִינָה לִמְדִינָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם'.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר זַבְדִּי: מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהֵבִיא אֶת הַגֵּט מִלְּמֵינָהּ[ג] שֶׁל קֵיסָרִין. אֲתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי אַבָּהוּ, אָמַר לֵהּ: אֵין, צָרִיךְ לוֹמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם'. וְאֵין לְמֵינָהּ שֶׁל קֵיסָרִין כְּקֵיסָרִין? אָמַר רַבִּי אָבִין: סְפִינָה מְפֻרֶשֶׁת הָיְתָה. וְתָנֵי כֵּן: הַמֵּבִיא גֵּט מִן הַסְּפִינָה כְּמֵבִיא מִחוּצָה לָאָרֶץ, וְצָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם'.

הָיְתָה הֶגְמוֹנְיָא אַחַת וְנַעֲשֵׂית שְׁתַּיִם, אֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם', וְכֵן שְׁתַּיִם וְנַעֲשׂוּ אַחַת.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מֵרֶקֶם וּלְמִזְרָח, וְרֶקֶם כַּמִּזְרָח; מֵאַשְׁקְלוֹן וּלְדָרוֹם, וְאַשְׁקְלוֹן כַּדָּרוֹם; מֵעַכּוֹ וּלְצָפוֹן, וְעַכּוֹ כַּצָּפוֹן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: עַכּוֹ כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְגִטִּין.

גְּמָרָא: רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לְצִפּוֹרַיָּא: אַתּוּן אָמְרִין בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה אַף הַמֵּבִיא מִבָּבֶל לְכָאן אֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם', וַאֲנִי אוֹמֵר שֶׁהוּא צָרִיךְ, דְּהֵיא מַתְנִיתָא: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

[ג] מֵהַנָּמָל

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת עֲקָצִין פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. הָעוֹקֵץ עֹנֶב - מְטַמֵּא וּמְטַמֵּא וּמְצָטָרֵף. עֲלֵי שׁוּם וַעֲלֵי בְצָלִים וְהַקְּלוּטוֹת לַחִין - מְטַמְּאִין וּמְטַמְּאִין וְאֵין מְצָטָרְפִים. שָׂרְשֵׁי הַשֶּׁבֶת - מְטַמְּאִין וּמְטַמְּאִין וּמְצָטָרְפִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַנּוֹגֵעַ בָּעֲמוּד - טָמֵא. בַּסִּיב וּבַשֵּׁעָר - טָהוֹר.

ב. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַסִּיג שֶׁל אֶשְׁכּוֹל שֶׁל רַצָּפָת - מְצָטָרְפִין, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שׁוֹמֵר אֶת הָאֶכֶל. שָׂרְשֵׁי כָל הַנִּקְצָרִים - לֹא מְטַמְּאִין וְלֹא מְטַמְּאִין וְלֹא מְצָטָרְפִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַלְעִין שֶׁל שְׁבָלִים כָּל שֶׁהֵן - מְצָטָרְפִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נִכְסָסִין. אָגַד אֶת הַכִּרְיָה, בֵּין לִפְנִים מִכַּשְׁעוּר בֵּין יָתֵר מִכַּשְׁעוּר - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא כַּשִּׁעוּר בִּלְבַד. וְהַמְקַטֵּף מְלִילוֹת לְהַכְנִיסָן לְתוֹךְ בֵּיתָן - שִׁעוּרָן טָפַח. מִכְבֶּדֶת שֶׁל תְּמָרָה שֶׁשִּׁיֵּר בָּהֶן תְּמָרָה אַחַת - טְמֵאָה. וְכֵן הַיָּד חִבּוּר לָהּ, וְהַשַּׁרְבִיטִין - אֵינָן חִבּוּר זֶה לָזֶה.

ג. יַד הַפַּרְכִּיל כָּל שֶׁהוּא. יְתֵרָה טָפַח מִכָּאן וְטָפַח מִכָּאן. יַד מִכְבֶּדֶת שֶׁל תְּמָרָה שֶׁהִיא יְתֵרָה מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים, וְכֵן שְׁאָר כָּל הַנִּקְצָרִים - לֹא מְטַמְּאִין, וְלֹא מְטַמְּאִין, וְלֹא מְצָטָרְפִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם לִקְטָן לְתַלּוֹתָן בְּחָפְתּוֹ אוֹ עַל פֶּתַח חֲנוּתוֹ - הֲרֵי אֵלּוּ מְטַמְּאִין. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: עֲקֵצֵי הָאֲגָסִים, וְהַתַּפּוּחִים, וְהָאֲתְרוֹגִים, שֶׁלִּקְּטָן לְתַלּוֹתָן עַל פֶּתַח חֲנוּתוֹ - הֲרֵי אֵלּוּ הֵן טְמֵאִין. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שָׂרְשֵׁי חֲלִפּוֹת הַתַּרְדִּין - טְמֵאִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נִמְכָּרִין עִמָּהֶן. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: עֹקֶץ דְּלַעַת - טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁלַק עִמָּהּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עֹקֶץ מְרַחֲפוֹת - טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁנֶּאֱכָל עִמָּהּ. וְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: עֹקֶץ הַקִּתְרֵס שְׁלֹשָׁה טְפָחִים.

ד. תְּבוּאָה שֶׁבִּסְּתָהּ בַּגֹּרֶן - לֹא מִטַּמְּאָה, וְלֹא מְטַמְּאָה, וְלֹא מִצְטָרֶפֶת. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְטַמְּאָה וּמִטַּמְּאָה, מִפְּנֵי שֶׁהוֹפְכָהּ בְּעֶתֶר. קְלִפָּה שֶׁל שׁוּם שֶׁנָּפַל מַשְׁקִין עַל אֶחָד מֵהֶן,

הַשָּׁלֵם

הוּא טָמֵא וַחֲבֵרוֹ טָהוֹר, שֶׁאֵין חִבּוּר אָדָם חִבּוּר. אֶתְרוֹג שֶׁנִּפְרַץ וְתָחֲבוֹ בְּכוּשׁ אוֹ בְּקֵיסָם - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ חִבּוּר, שֶׁאֵין חִבּוּרֵי אָדָם חִבּוּר. עִסָּה שֶׁנִּלּוֹשָׁה בְּמֵי פֵּרוֹת - הֲרֵי זוֹ טְהוֹרָה, שֶׁאֵין לְךָ שֶׁהוּא מְחַבֵּר אֶת הָאוֹכְלִין אֶלָּא שִׁבְעָה מַשְׁקִין בִּלְבַד. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יוֹסֵי: לֹא יַד וְלֹא שׁוֹמֵר הִיא, לֹא מְטַמְּאָה, וְלֹא מִטַּמְּאָה וְלֹא מִצְטָרֶפֶת עִמָּהֶן. עֹקֶץ הָרִימוֹן - טָמֵא. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַנּוֹגֵעַ בָּעֲמוּד - טָמֵא. בַּשֵּׁעָר וּבַמַּסְרֵק - טָהוֹר.

מַסֶּכֶת עֲקָצִין פֶּרֶק שֵׁנִי

א. רֹטֶב שֶׁנֶּאֱכַל חֶצְיוֹ וְחֶצְיוֹ קַיָּם, גַּרְעִין שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הָאֹכֶל - מִצְטָרֵף. שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הָאֹכֶל - אֵין מִצְטָרֵף. בַּיְבָּשָׁה כְּנֶגֶד הָאֹכֶל - טָמֵא. שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הָאֹכֶל - טָהוֹר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בַּיְבָּשָׁה - הַכֹּל טָהוֹר. הָרֹטֶב שֶׁנִּמּוֹחַ חֶצְיוֹ וְחֶצְיוֹ קַיָּם, שֶׁכְּנֶגֶד הָאֹכֶל - מִצְטָרֵף, שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הָאֹכֶל - אֵין מִצְטָרֵף. אֵיזֶהוּ כְּנֶגֶד הָאֹכֶל? רַבִּי אוֹמֵר: עַד חָלָל. חֲבִילֵי אֲזוֹב, וְהַסִּיאָה, וְהַקּוֹרָנִית, כְּנֶגֶד הָאֹכֶל - מִצְטָרֵף, שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הָאֹכֶל - אֵין מִצְטָרֵף. אֵיזֶה כְּנֶגֶד הָאֹכֶל? רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עַד חָלָל. עֵצֶם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו בָּשָׂר. וְכֵן מֹחַ שֶׁבְּרֹאשׁ, וְשֶׁבַּקּוּלִית, כְּנֶגֶד הָאֹכֶל - מִצְטָרֵף. שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הָאֹכֶל - אֵין מִצְטָרֵף, וְאֵיזֶהוּ כְּנֶגֶד הָאֹכֶל? אִם יֵשׁ שָׁם חָלָל - עַד הֶחָלָל. וְאִם אֵין שָׁם חָלָל - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא חִסּוּם הָעֶלְיוֹן בִּלְבַד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קוֹלִית שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ כַּזַּיִת בָּשָׂר - גּוֹרֵר אֶת כֻּלָּהּ לְטֻמְאָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עָלֶיהָ אֶלָּא כְּפוֹל, גּוֹרֵר אֶת כֻּלָּהּ לְטֻמְאָה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הַבָּשָׂר שֶׁעָלֶיהָ, שֶׁאִם יִמָּתַח וְיֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהַקִּיפוֹ בְּחוּט הָעֵרֶב - כְּנֶגְדּוֹ מִצְטָרֵף.

ב. הָעֲצָמוֹת, וְהַגִּידִין, הַקְּרָנַיִם, וְהַטְּלָפַיִם - מִצְטָרְפִין לְטַמֵּא טֻמְאַת אוֹכְלִין, אֲבָל לֹא טֻמְאַת נְבֵלוֹת. אֲבָל נַעֲשִׂין הֵן יָדוֹת לְטַמֵּא טֻמְאַת נְבֵלוֹת. הָרֹטֶב שֶׁנִּתְּנוּ עַל גַּבֵּי

תּוֹסֶפְתָּא

חֲתִיכוֹת לְהַקְפוֹתָן, וְכֵן גְּרִיסִין שֶׁנְּתָנָן עַל גַּבֵּי פְּרוּסוֹת לְלוֹתָתָן, הַנּוֹגֵעַ, בֵּין בָּרִטָּב, בֵּין בַּחֲתִיכוֹת, בֵּין בַּמִּקְפָּה, בֵּין בַּגְּרִיסִין - כֻּלּוֹ חִבּוּר. הַתְּמָרִים וְהַגְּרוֹגָרוֹת שֶׁשְּׁלָקָן וְנַעֲשׂוּ אוֹם - הֲרֵי אֵלּוּ חִבּוּר. רַבִּי אוֹמֵר: אִם לְלוֹתָתָן - חִבּוּר, אִם לְהוֹצִיא אֶת מֵימֵיהֶן - אֵינָן חִבּוּר. הָרִימוֹן תְּפוּחָה - מְשַׁעֲרָהּ כְּמוֹ שֶׁהִיא, וְאִם הוּא חָלָל - צָרִיךְ לְמַעֵךְ. הָאֱגוֹז וְהַשָּׁקֵד וְהַתְּמָרָה הַמְקַשְׁקְשִׁים - מְשַׁעֲרִין כְּמוֹת שֶׁהֵן.

ג. הַמְּחַתֵּךְ לְבַשֵּׁל, כֵּיוָן שֶׁקָּרְצוֹ - אֵינוֹ חִבּוּר. לְכָבּוֹשׁ וּלְשָׁלוֹק וּלְהַנִּיחַ עַל הַשֻּׁלְחָן - חִבּוּר, עַד שֶׁיַּתְחִיל לְפָרֵק. קְלִיפֵּי פּוֹלִין וּקְלִפֵּי תּוּרְמוֹסִין, זָרָק - אֵין מְטַמְּאִין טֻמְאַת אוֹכָלִין. כְּנָסָן לְאוֹכָלִין - מְטַמְּאִין טֻמְאַת אוֹכָלִין. קְלִיפֵּי מְלָפְפִין, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן אוֹכָלִין - מְטַמְּאִין טֻמְאַת אוֹכָלִין. גַּרְעִינֵי זֵיתִים וְגַרְעִינֵי תְּמָרִים, אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁלָקָן לְאוֹכָלִין - אֵינָן מְטַמְּאִין טֻמְאַת אוֹכָלִין. גַּרְעִינֵי חָרוּבִין אַף עַל פִּי שֶׁכְּנָסָן לְאוֹכָלִין - אֵין מְטַמְּאִין טֻמְאַת אוֹכָלִין. שְׁלָקָן לְאוֹכָלִין - מְטַמְּאִין טֻמְאַת אוֹכָלִין. הַחַרְצַנִּין וְהַזָּגִין, אַף עַל פִּי שֶׁכְּנָסָן לְמַשְׁקֶה - בָּטְלָה דַּעְתּוֹ. יְרָקוֹת שֶׁיָּבְשׁוּ בְּאִיבֵּיהֶן, כְּגוֹן כְּרוּב וּדְלַעַת - אֵין מְטַמְּאִין טֻמְאַת אוֹכָלִין. לְקָטָן וְיִבְּשָׁן - מְטַמְּאִין טֻמְאַת אוֹכָלִין.

ד. אֵילָן שֶׁנִּפְשַׁח וּבוֹ פֵּרוֹת - הֲרֵי הֵן כִּתְלוּשִׁין, יָבֵשׁ וּבוֹ פֵּרוֹת - הֲרֵי הֵן כִּמְחֻבָּרִין. שֶׁנִּמּוֹק חֲצָיָהּ וְחֲצָיָהּ קַיָּם - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ חִבּוּר. נִמּוֹק הָאֶמְצָעִי וְהַצְּדָדִין קַיָּמִין - אֵין הַצְּדָדִין חִבּוּר זֶה לָזֶה. רִמּוֹן שֶׁנִּמּוֹק חֲצָיוֹ וְחֲצָיוֹ קַיָּם - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ חִבּוּר. נִמּוֹק הָאֶמְצָעִי וְהַצְּדָדִין קַיָּמִין - אֵין הַצְּדָדִין חִבּוּר זֶה לָזֶה. הִתְחִיל לְפָרֵק בָּאֱגוֹזִין וּלְפַקֵּל בַּבְּצָלִים, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לְפָנָיו מֵאָה כּוֹר, הִתְחִיל בְּאֶחָד מֵהֶן - אֵינוֹ חִבּוּר. הָיוּ שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה וְהִתְחִיל בְּאֶחָד מֵהֶן, זֶה שֶׁהִתְחִיל בּוֹ אֵינוֹ חִבּוּר, וְהַשְּׁאָר חִבּוּר. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: טְהָרוּ שִׁלְשְׁתָּן.

הַשָּׁלֵם

ה. מְלָפְפִין שֶׁחָתְכוֹ וּנְתָנוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן - חִבּוּר עַד שֶׁיַּתְחִיל לְפָרֵק, הִתְחִיל לְפָרֵק - חֲתִיכָה וְכָל הָעוֹלֶה עִמָּהּ - חִבּוּר. וְהַשְּׁאָר - אֵינוֹ חִבּוּר. פִּיקָה הַתַּחְתּוֹנָה - חִבּוּר הִיא לְעַצְמָהּ, וְאֵינָהּ חִבּוּר לִשְׁאָר הַחֲתִיכוֹת. הָיוּ שְׁנַיִם וְשָׁלֹשׁ, וְהִתְחִיל בְּאַחַת מֵהֶן, זוֹ שֶׁהִתְחִיל בָּהּ אֵינוֹ חִבּוּר, וְהַשְּׁאָר חִבּוּר. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: טְהָרוּ שִׁלְשְׁתָּן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֲפִלּוּ אָמַר חֻצְיוֹ אֲנִי אוֹכֵל שַׁחֲרִית, וְחֻצְיוֹ אֲנִי אוֹכֵל בֵּין הָעַרְבַּיִם - זוֹ שֶׁהִתְחִיל בָּהּ אֵינָהּ חִבּוּר וְהַשְּׁאָר חִבּוּר. הָאֱגוֹזִין וְהַשְּׁקֵדִים, אַף עַל פִּי שֶׁרִיסֵּס חִבּוּר, עַד שֶׁיַּתְחִיל לְפָרֵק.

ו. בֵּיצַת טוּרְמִיטָה אַף עַל פִּי שֶׁרִיסֵּס - חִבּוּר, עַד שֶׁיַּגִּיעַ לְקַלַּח. בֵּיצָה שֶׁנִּתְבַּשְּׁלָה בְּקִלְפָּתָהּ - כֻּלָּהּ חִבּוּר. צֶמֶר שֶׁבְּרָאשֵׁי כְּבָשִׂים וְשֵׂעָר שֶׁבְּזָקָן תְּיָשִׁים, אַף עַל פִּי שֶׁפִּשְׁפְּשָׁן בָּאוּר - חִבּוּר, עַד שֶׁיַּתְחִיל לְתְלֹשׁ. כַּנְפֵי חֲגָבִים וְקַשְׁקַשֵּׁי דָּגִים, אַף עַל פִּי שֶׁהֶעֱבִיר סַכִּין עֲלֵיהֶן - חִבּוּר, עַד שֶׁיַּתְחִיל לְקַלַּח.

ז. עָצִיץ נָקוּב שֶׁנְּתָנוֹ עַל גַּבֵּי שְׁתֵּי יְתֵדוֹת, אֲפִלּוּ גָּבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ אַמָּה - אֵינוֹ מַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? מִלְּמַטָּה, אֲבָל מִן הַצַּד - הֲרֵי זֶה מַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים. אִם יֵשׁ עַל גַּב הַנָּקֵב עָפָר כָּל שֶׁהוּא - אֵינוֹ מַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים.

ח. טַבְלָא שֶׁיֵּשׁ לָהּ לְבַזְבֵּזִין וְהִטָּהּ עַל צִדָּהּ - מַכְשֶׁרֶת אֶת הַזְּרָעִים, הָיָה מַשְׁקֶה בְּעָצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב, וְנָפְלוּ מַשְׁקִין עַל גַּבֵּי הַקְּשׁוּת וְנִטְמְאוּ. הִגְדִּילָהּ וְיָצָאת חוּץ לֶעָצִיץ - טְהוֹרָה.

מַסֶּכֶת עֲקָצִין פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. דָּגִים טְהוֹרִין וַחֲגָבִים טְהוֹרִין בְּכָל מָקוֹם, דָּגִים טְמֵאִין וַחֲגָבִים טְמֵאִין בַּכְּפָרִין - צְרִיכִים הֶכְשֵׁר וְאֵין צְרִיכִים מַחֲשָׁבָה. חֲלֵב מֻתָּה בְּכָל מָקוֹם - צְרִיכָה הֶכְשֵׁר וְאֵין צְרִיכָה מַחֲשָׁבָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִגּוּפָהּ. חֲלֵב שְׁחוּטָה בַּכְּפָרִים - צְרִיכָה מַחֲשָׁבָה וְהֶכְשֵׁר.

תּוֹסֶפְתָּא

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּתְּחִלָּה הָיָה רַבִּי עֲקִיבָא שׁוֹנֶה ׳חֵלֶב שְׁחוּטָה בַּכְּפָרִים צְרִיכָה מַחֲשָׁבָה וְאֵין צְרִיכָה הֶכְשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁהַכְשֵׁר בִּשְׁחִיטָה׳. אָמַרְתִּי לְפָנָיו: רַבִּי! לִמַּדְתַּנִי עֲלִשִּׁין שֶׁלִּקְּטָן לַבְּהֵמָה וְאַחַר כָּךְ חִשֵּׁב עֲלֵיהֶן לְאָדָם, שֶׁאֵין צְרִיכִין הֶכְשֵׁר שֵׁנִי, אִם יֵשׁ עֲלֵיהֶן מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ - הֶכְשְׁרוּ, חָזַר רַבִּי עֲקִיבָא לִהְיוֹת שׁוֹנֶה כִּדְבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

ב. חֵלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה - הֲרֵי זֶה טָמֵא. חֵלֶב חַיָּה, בֵּין טְמֵאָה בֵּין טְהוֹרָה הֲרֵי הִיא כְּגוּפָהּ. חֵלֶב נְבֵלָה וַחֲלֵב וּטְרֵפָה - טָהוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז, כד): "וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל מְלָאכָה". הַחוֹתֵךְ כַּזַּיִת בָּשָׂר מֵאֵבֶר מִן הַחַי וְאַחַר כָּךְ חִשֵּׁב עָלָיו - צָרִיךְ הֶכְשֵׁר. חִשֵּׁב עָלָיו וְאַחַר כָּךְ חָתְכוֹ - אֵינוֹ צָרִיךְ הֶכְשֵׁר.

ג. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ נִבְלַת הָעוֹף טָהוֹר אֵינָהּ צְרִיכָה הֶכְשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְטַמְּאָה טְמֵאָה חֲמוּרָה, וְכָל הַמְּטַמֵּא טְמֵאָה חֲמוּרָה - אֵינוֹ צָרִיךְ הֶכְשֵׁר.

ד. וְאֵלּוּ הֵן, פְּרִיצֵי זֵיתִים וַעֲנָבִים הַיּוֹצְאִין מִתַּחַת הַגֶּפֶת וּמִתַּחַת הַזָּגִין, חִשֵּׁב עֲלֵיהֶן לְאוֹכְלִין - אֵין מְטַמְּאִין טְמֵאַת אוֹכְלִין, כְּנָסָן לְאוֹכְלִין - מְטַמְּאִין טְמֵאַת אוֹכְלִין. הַחַרְצַנִּין וְהַזָּגִין, אַף עַל פִּי שֶׁכְּנָסָן לְאוֹכְלִין - בָּטְלָה דַּעְתּוֹ. מוֹדֶה רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, בְּפַגִּין וּבְסֹר שֶׁשִּׁלְקָן עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת, שֶׁהֵן מְטַמְּאִין טְמֵאַת אוֹכְלִין. פַּגֵּי הַשִּׁיפּוֹת - מְטַמְּאִין טְמֵאַת אוֹכְלִין. פַּגֵּי הָאַגְסִין, וְהַקְּרוּסְטְמִלִּין, וְהַפְּרִישִׁין, וְהָעֲזָרְדִין, בְּעוֹנָתָן לְמַעֲשֵׂר - מְטַמְּאִין טְמֵאַת אוֹכְלִין. פְּחוֹת מִכָּאן אוֹ שֶׁשִּׁלְקָן - מְטַמְּאִין טְמֵאַת אוֹכְלִין. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: זֵיתִים וּבְסֹר שֶׁסְּחָטָן עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת - מַשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מֵהֶן טָהוֹר, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא שָׁרָף.

ה. לוּלְבֵי הַזְּרָדִין וְהַחֲרוּבִין עַד שֶׁלֹּא הִמְתִּיקוּ - אֵין מְטַמְּאִין טְמֵאַת אוֹכְלִין, מִשֶּׁהִמְתִּיקוּ - מְטַמְּאִין טְמֵאַת אוֹכְלִין. אֲבָל הַלּוּף וְהַחַרְדָּל וְהַתּוּרְמוּסִים וּשְׁאָר כָּל הַנִּכְבָּשִׁים, בֵּין שֶׁהִמְתִּיקָן בֵּין עַד שֶׁלֹּא הִמְתִּיקָן - מְטַמְּאִין טְמֵאַת אוֹכְלִין.

הַשָּׁלֵם

ו. קוּר נִקַּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכְלִין. כַּפְנִיּוֹת נִקָּחוֹת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, וּמְטַמְּאִין טְמֵאַת אוֹכְלִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּכֻלָּן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קוּר הֲרֵי הוּא כָּעֵץ לְכָל דָּבָר, אֶלָּא שֶׁנִּקַּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. כַּפְנִיּוֹת הֲרֵי הֵן כִּפְרִי לְכָל דִּבְרֵיהֶן, אֶלָּא שֶׁהֵן פְּטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשֵׂר.

ז. עָרְלָה, וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם, וְשׁוֹר הַנִּסְקָל, וְעֶגְלָה עֲרוּפָה, וְצִפֳּרֵי מְצוֹרָע, וּפֶטֶר חֲמוֹר, וּבָשָׂר בֶּחָלָב - כֻּלָּן הֵן מְטַמְּאִין טְמֵאַת אוֹכְלִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כֻּלָּן אֵין מְטַמְּאִין טְמֵאַת אוֹכְלִין. וּמוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּבָשָׂר וְחָלָב, שֶׁמְּטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכְלִין. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יֵשׁ נוֹתָר שֶׁמְּטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכְלִין. וְיֵשׁ נוֹתָר שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכְלִין, כֵּיצַד? לֶן לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים - אֵין מְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכְלִין. לֶן לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים - מְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכְלִין. פִּגּוּל מִקְדָּשֵׁי קָדָשִׁים וּמִקְדָּשִׁים קַלִּים - אֵינוֹ מְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכְלִין. כַּרְשִׁינִין - מְטַמְּאִין טְמֵאַת אוֹכְלִין; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵין מְטַמְּאִין טְמֵאַת אוֹכְלִין. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: יֵשׁ לְךָ דָּבָר שֶׁהוּא חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת וְאֵינוֹ מְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכְלִין? אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן: יֵשׁ לְךָ דָּבָר שֶׁאֵין מְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכְלִין וְחַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אַף אַתָּה כָּפַרְתָּ בַּהֲלָכָה.

ח. תִּלְתָן, הַכֹּל מוֹדִין שֶׁהוּא מְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכְלִין. בּוּקִי - אֵינוֹ מְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכְלִין. קוּר שֶׁשְּׁלָקוֹ - מְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכְלִין. הַתְּמָרִים וְהַגְּרוֹגָרוֹת שֶׁנְּתָנָן בִּקְדֵרָה לְתַבְלִין - מְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכְלִין, עַד שֶׁיִּפְסְלוּ מִלֶּאֱכֹל אָדָם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חֲגָבִים שֶׁנְּתָנָן בִּקְדֵרָה לְתַבְלִין - מְטַמְּאִין טְמֵאַת אוֹכְלִין עַד שֶׁיִּפְסְלוּ מִלֶּאֱכֹל לְאָדָם.

ט. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲכָמִים עַל חַלּוֹת דְּבַשׁ שֶׁאֵינָן מְקַבְּלוֹת

תּוֹסֶפְתָּא

טָמְאָה בְּאִיבֵּיהֶן. וּמִימֵיהֶם שֶׁל כֹּהֲנִים לֹא נִמְנְעוּ מִלִּהְיוֹת בּוֹדְקִין עֲלֵיהֶן יַיִן בְּטָמְאָה וְרוֹדִין אוֹתָן בְּטָהֳרָה, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל הַשַּׁבָּת וְעַל הַשְּׁבִיעִית, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הֲרֵי הִיא כְּקַרְקַע. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הֲרֵי הוּא כִּכְלִי. וְאִם הָיָה מְחֻבָּר בְּטִיט - הַכֹּל מוֹדִין שֶׁהוּא כְּקַרְקַע לְכָל דָּבָר. הָיָה נָתוּן עַל גַּבֵּי שְׁתֵּי יְתֵדוֹת - הַכֹּל מוֹדִין שֶׁהוּא כִּכְלִי לְכָל דָּבָר.

מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת

פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. מֵאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּעַרְבִית? מִשָּׁעָה שֶׁבְּנֵי אָדָם נִכְנָסִין לֶאֱכוֹל פִּיתָּן בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִשָּׁעָה שֶׁהַכֹּהֲנִים זַכָּאִין לֶאֱכוֹל בִּתְרוּמָתָן, סְתָם לַדָּבָר - צֵאת הַכּוֹכָבִים וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר, זֵכֶר לַדָּבָר (נחמיה ד, טו): "וְחֶצְיָם מַחֲזִיקִים בָּרְמָחִים מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים":

ב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: פְּעָמִים שֶׁאָדָם קוֹרֵא אוֹתָהּ שְׁתֵּי פְּעָמִים בַּלַּיְלָה, אַחַת קֹדֶם שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר וְאַחַת מִשֶּׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר, וְנִמְצָא יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָה שֶׁל יוֹם וְשֶׁל לַיְלָה:

ג. רַבִּי אוֹמֵר: אַרְבַּע מִשְׁמָרוֹת הֵוֵי הַלַּיְלָה. עוֹנָה - אַחַת מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע לְשָׁעָה. וְהָעֵת - אַחַת מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע לָעוֹנָה. וְהָרֶגַע - אַחַת מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע בָּעֵת. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ אַשְׁמוּרוֹת בַּלַּיְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שופטים ז, ט): "רֹאשׁ הָאַשְׁמֹרֶת הַתִּיכוֹנָה", אֵין תִּיכוֹנָה אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ:

ד. מֵאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית? אֲחֵרִים אוֹמְרִים: כְּדֵי שֶׁיְּהֵא רוֹאֶה חֲבֵרוֹ בְּרָחוֹק אַרְבַּע אַמּוֹת וּמַכִּירוֹ. מִצְוָתָהּ עִם

הַשָּׁלֵם

הָנֵץ הַחַמָּה, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא סוֹמֵךְ גְּאוּלָּה לִתְפִלָּה, וְנִמְצָא מִתְפַּלֵּל בַּיּוֹם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ אַחַר רַבִּי עֲקִיבָא וְאַחַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, כִּמְדֻמֶּה אֲנִי שֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ מִלִּקְרוֹת, אֶלָּא שֶׁעוֹסְקִין בְּצָרְכֵי צִבּוּר. קָרִיתִי וְשָׁנִיתִי, וְאַחַר כָּךְ הִתְחִילוּ הֵן, וּכְבָר נִרְאָתָה חַמָּה עַל רָאשֵׁי הֶהָרִים:

ה. הַחַתָּנִים וְכָל הָעוֹסְקִין בְּמִצְוֹת - פְּטוּרִין מִקְּרִיאַת שְׁמַע, וּמִן הַתְּפִלָּה וּמִן הַתְּפִלִּין, שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּשָׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ" - פָּרַט לַחֲתָנִים. "וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ" - פָּרַט לָעֲסוּקִין בְּמִצְוֹת:

ו. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל וּבְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, שֶׁהָיוּ שְׁרוּיִין בְּמָקוֹם אֶחָד, וְהָיָה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מֻטֶּה וְרַבִּי אֶלְעָזָר זָקוּף. וְהִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, וְנִזְקַף רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְהִטָּה רַבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: "מַה זֶּה אֶלְעָזָר"?! אָמַר לוֹ: "יִשְׁמָעֵאל אָחִי! אוֹמְרִים לְאֶחָד: מִפְּנֵי מַה זָקַנְתָּ מְגֻדָּל? אָמַר לָהֶם: יְהִיֶה כְּנֶגֶד הַמַּשְׁחִיתִים! אֲנִי שֶׁהָיִיתִי זָקוּף - הִטֵּיתִי. אַתָּה שֶׁהָיִית מֻטֶּה - זָקַפְתָּ"?! אָמַר לוֹ: "אַתָּה הִטֵּיתָה - לְקַיֵּם כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, אֲנִי נִזְקַפְתִּי - לְקַיֵּם דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל". דָּבָר אַחֵר: שֶׁלֹּא יִרְאוּ הַתַּלְמִידִים וְיִקְבְּעוּ כְּדָבָרֶיךָ הֲלָכָה לְדוֹרוֹת:

ז. לָמָּה אָמְרוּ 'אַחַת אֲרֻכָּה וְאַחַת קְצָרָה'? מָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַאֲרִיךְ - אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַצֵּר, לְקַצֵּר - אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַאֲרִיךְ, לַחְתֹּם - אֵינוֹ רַשַּׁאי שֶׁלֹּא לַחְתֹּם, שֶׁלֹּא לַחְתֹּם - אֵינוֹ רַשַּׁאי לַחְתֹּם, לִפְתֹּחַ בִּבְרוּךְ - אֵינוֹ רַשַּׁאי שֶׁלֹּא לִפְתֹּחַ בִּבְרוּךְ, שֶׁלֹּא לִפְתֹּחַ בִּבְרוּךְ - אֵינוֹ רַשַּׁאי לִפְתֹּחַ בִּבְרוּךְ, לָשׁוּחַ - אֵינוֹ רַשַּׁאי שֶׁלֹּא לָשׁוּחַ, שֶׁלֹּא לָשׁוּחַ - אֵינוֹ רַשַּׁאי לָשׁוּחַ:

ח. אֵלּוּ בְּרָכוֹת שֶׁמְּקַצְּרִין בָּהֶן: הַמְּבָרֵךְ עַל הַפֵּרוֹת וְעַל מִצְוַת בְּרִכַּת הַזְּמַן וּבְרָכָה אַחֲרוֹנָה שֶׁבִּקְרִיאַת שְׁמַע וְשֶׁבִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן. אֵלּוּ בְּרָכוֹת שֶׁמַּאֲרִיכִין בָּהֶן: בִּרְכַּת תַּעֲנִית וּבִרְכוֹת שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבִרְכוֹת יוֹם

תּוֹסֶפְתָּא

הַכְּפוּרִים, מְבָרְכוֹת שֶׁל אָדָם נִכָּר אִם בּוּר הוּא, אִם תַּלְמִיד חָכָם הוּא:

ט. אֵלּוּ בְּרָכוֹת שֶׁאֵין חוֹתְמִין בָּהֶן בְּבָרוּךְ: הַמְבָרֵךְ עַל הַפֵּרוֹת וְעַל הַמְצוֹת בִּרְכַּת הַזִּמּוּן וּבְרָכָה אַחֲרוֹנָה שֶׁבִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הָיָה חוֹתֵם בִּבְרָכָה אַחֲרוֹנָה שֶׁבִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן וּמַאֲרִיךְ בָּהּ:

י. אֵלּוּ בְּרָכוֹת שֶׁפּוֹתְחִין בָּהֶן בְּבָרוּךְ: כָּל הַבְּרָכוֹת כֻּלָּן פּוֹתְחִין בְּבָרוּךְ, חוּץ מִן הַבְּרָכָה הַסְּמוּכָה לִשְׁמַע, וּבְרָכָה הַסְּמוּכָה לִבְרָכָה אַחֶרֶת, שֶׁאֵין פּוֹתְחִין בָּהֶן בְּבָרוּךְ:

יא. אֵלּוּ בְּרָכוֹת שֶׁשּׁוֹתְחִין בָּהֶן: בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה תְּחִלָּה וְסוֹף, וּבְמוֹדִים תְּחִלָּה וְסוֹף. וְהַשּׁוֹחֶה בְּכָל בְּרָכָה וּבְרָכָה - מְלַמְּדִין אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁחֶה. וְאֵין עוֹנִים עִם הַמְבָרֵךְ; רַבִּי יְהוּדָה הָיָה עוֹנֶה עִם הַמְבָרֵךְ (יְשַׁעְיָה ו, ג): "קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ"; (יְחֶזְקֵאל ג, יב): "וּבָרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ"; כָּל אֵלּוּ הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עִם הַמְבָרֵךְ:

יב. מַזְכִּירִין יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּילוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: הֲרֵינִי כְּבֶן שִׁבְעִים שָׁנָה, וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֵּאָמֵר יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּילוֹת, עַד שֶׁדָּרָשָׁהּ בֶּן זוֹמָא, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים טז, ג): "לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ"; "יְמֵי חַיֶּיךָ" - הַיָּמִים. "כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ" - הַלֵּילוֹת; אֲלּוּ דִּבְרֵי בֶן זוֹמָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: "יְמֵי חַיֶּיךָ" - הָעוֹלָם הַזֶּה. "כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ" - לְהָבִיא לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. אָמַר לָהֶם בֶּן זוֹמָא לַחֲכָמִים: וְכִי מַזְכִּירִים יְצִיאַת מִצְרַיִם לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ? הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (יִרְמְיָה כג, ז): "לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם ה'" וְגוֹ'?! אָמְרוּ לוֹ: לֹא שֶׁתַּעֲקֹר יְצִיאַת מִצְרַיִם מִמְּקוֹמָהּ, אֶלָּא שֶׁתֵּאָמֵר יְצִיאַת מִצְרַיִם מוּסָף עַל הַמַּלְכֻיּוֹת, וּמַלְכֻיּוֹת עִקָּר, וִיצִיאַת מִצְרַיִם טְפֵלָה. כַּיּוֹצֵא בּוֹ (בְּרֵאשִׁית לה, ה): "לֹא יִקָּרֵא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב" וְגוֹ'; לֹא שֶׁתֵּעָקֵר שֵׁם יַעֲקֹב מִמֶּנּוּ, אֶלָּא שֶׁתְּהֵא שֵׁם יַעֲקֹב מוּסָף עַל יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל עִקָּר וְיַעֲקֹב טְפֵלָה:

הַשָּׁלֵם

יג. כַּיּוֹצֵא בּוֹ (יְשַׁעְיָה מג, יח): "אַל תִּזְכְּרוּ רִאשֹׁנוֹת". "אַל תִּזְכְּרוּ רִאשֹׁנוֹת" - אֵלּוּ עֹל מַלְכֻיּוֹת. "וְקַדְמֹנִיּוֹת אַל תִּתְבֹּנָנוּ" - אֵלּוּ עֹל מִצְרַיִם. "הִנְנִי עֹשֶׂה חֲדָשָׁה עַתָּה תִצְמָח הֲלֹא תֵדָעוּהָ" - אֵלּוּ מִלְחֶמֶת גּוֹג. מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְאֶחָד שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ, וּפָגַע בּוֹ זְאֵב וְנִצַּל מִמֶּנּוּ, וְהָיָה מְסַפֵּר מַעֲשֵׂה הַזְּאֵב. חָזַר וּפָגַע בּוֹ אֲרִי וְנִצַּל מִמֶּנּוּ, וְהָיָה מְסַפֵּר מַעֲשֵׂה אֲרִי. וּפָגַע בּוֹ נָחָשׁ וְנִצַּל מִמֶּנּוּ. שָׁכַח מַעֲשֵׂה שְׁנֵיהֶם וְהָיָה מְסַפֵּר מַעֲשֵׂה נָחָשׁ. כָּךְ יִשְׂרָאֵל - צָרוֹת אַחֲרוֹנוֹת מְשַׁכְּחוֹת אֶת הָרִאשׁוֹנוֹת:

יד. כַּיּוֹצֵא בּוֹ (בְּרֵאשִׁית יז, טו): "שָׂרַי אִשְׁתְּךָ לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמָהּ שָׂרָי כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ"; בַּתְּחִלָּה הִיא שָׂרַי לְאֻמָּתָהּ, עַכְשָׁו הָיְתָה שָׂרָה לְכָל הָאֻמּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ". כַּיּוֹצֵא בּוֹ (שָׁם שָׁם ה): "לֹא יִקָּרֵא עוֹד שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם"; בַּתְּחִלָּה הֲרֵי אַתָּה אַב לְכָל אֲרָם, וּלְבַסּוֹף הֲרֵי אַתָּה אַב לְכָל הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): "כִּי אַב הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ":

טו. אַף עַל פִּי שֶׁחוֹזֵר וְקוֹרֵא "אַבְרָהָם" - 'אַבְרָם', אֵינוֹ לְגַנַּאי אֶלָּא לְשֶׁבַח. לְ"יְהוֹשֻׁעַ" - 'הוֹשֵׁעַ', אֵינוֹ לְגַנַּאי אֶלָּא לְשֶׁבַח. הוּא אַבְרָם עַד שֶׁלֹּא נִדְבַּר עִמּוֹ הוּא אַבְרָם מִשֶּׁנִּדְבַּר עִמּוֹ, הוּא הוֹשֵׁעַ עַד שֶׁלֹּא נִכְנַס לְגֶדֶלָּה הוּא הוֹשֵׁעַ מִשֶּׁנִּכְנַס לְגֶדֶלָּה. מֹשֶׁה מֹשֶׁה, אַבְרָהָם אַבְרָהָם, יַעֲקֹב יַעֲקֹב, שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל - כֻּלָּן לְשׁוֹן חִבָּה לְשׁוֹן זֵרוּז. הֵן הֵן עַד שֶׁלֹּא נִדְבַּר עִמָּהֶן וְהֵן הֵן מִשֶּׁנִּדְבַּר עִמָּהֶן, הֵן הֵן עַד שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ לְגֶדֶלָּה וְהֵן הֵן מִשֶּׁנִּכְנְסוּ לְגֶדֶלָּה:

טז. כַּיּוֹצֵא בּוֹ (תְּהִלִּים עו, ג): "וַיְהִי בְשָׁלֵם סֻכּוֹ"; וְכִי מַה רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲזִיר לָהּ שֵׁם הָרִאשׁוֹן? לְפִי שֶׁהוּא אוֹמֵר (יִרְמְיָה לב, לא): "עַל אַפִּי וְעַל חֲמָתִי הָיְתָה לִי הָעִיר הַזֹּאת לְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּנוּ אוֹתָהּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה, לַהֲסִירָהּ מֵעַל פָּנָי"; יָכוֹל אַף

תּוֹסֶפְתָּא

עַכְשָׁו הֲרֵי הִיא בְּחֵמָה? תַּלְמוּד לוֹמַר (תְּהִלִּים סח, יז): "הָהָר חָמַד אֱלֹהִים לְשָׁבְתּוֹ", הֲרֵי הִיא בְּחֶמְדָּה וּבְתַאֲוָה, מְלַמֵּד שֶׁכִּפֵּר לָהּ חֲרָבָתָהּ, שֶׁאֵין שְׁכִינָה חוֹזֶרֶת עַד שֶׁתֵּעָשֶׂה הַר, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ג, כה): "הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן". "וַיְהִי בְשָׁלֵם סֻכּוֹ"; מָצִינוּ כְּשֶׁהִיא שָׁלֵם קְרוּיָה הַר, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כב, יד): "וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם ה' יִרְאֶה" וְגוֹ'; וְאוֹמֵר (תְּהִלִּים קלז, ז): "זְכֹר ה' לִבְנֵי אֱדוֹם". מֵאֵימָתַי? מִשֶּׁנֶּעֶקְרוּ יְסוֹדוֹתֶיהָ מִמֶּנָּה. "הָאוֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ".

מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

א. הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע - צָרִיךְ לְהַזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם בֶּ'אֱמֶת וְיַצִּיב'. רַבִּי אוֹמֵר: צָרִיךְ לְהַזְכִּיר בָּהּ מַלְכוּת. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: צָרִיךְ לְהַזְכִּיר בָּהּ מַכַּת בְּכוֹרוֹת וּקְרִיעַת יַם סוּף:

ב. הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע - צָרִיךְ שֶׁיְּכַוֵּן אֶת לִבּוֹ. רַבִּי אַחַאי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה: אִם כִּוֵּן לִבּוֹ בְּפֶרֶק רִאשׁוֹן, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כִוֵּן אֶת לִבּוֹ בְּפֶרֶק אַחֲרוֹן - יָצָא:

ג. הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע לְמַפְרֵעַ - לֹא יָצָא. וְכֵן בְּהַלֵּל. וְכֵן בִּתְפִלָּה. וְכֵן בִּמְגִלָּה:

ד. הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע וְטָעָה, וְהִשְׁמִיט בָּהּ פָּסוּק אֶחָד - לֹא יַחֲזֹר וְיִקְרָא אֶת הַפָּסוּק בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֶלָּא מַתְחִיל בְּאוֹתוֹ פָּסוּק, וְגוֹמֵר עַד סוֹף. וְכֵן בְּהַלֵּל. וְכֵן בִּמְגִלָּה. וְכֵן בִּתְפִלָּה. הַנִּכְנָס לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וּמָצָאָן שֶׁקָּרְאוּ חֲצִיָּהּ, וְגָמַר עִמָּהֶן - לֹא יַחֲזֹר וְיִקְרָא מֵרֹאשָׁהּ עַד אוֹתוֹ מָקוֹם, אֶלָּא מַתְחִיל מֵרֹאשׁ, וְגוֹמֵר עַד סוֹף. וְכֵן בְּהַלֵּל. וְכֵן בִּתְפִלָּה. וְכֵן בִּמְגִלָּה:

ה. הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע וְטָעָה, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ הֵיכָן טָעָה - חוֹזֵר לְרֹאשׁ הַפֶּרֶק. טָעָה בֵּין כְּתֵיבָה רִאשׁוֹנָה לָאַחֲרוֹנָה - חוֹזֵר לִכְתֵיבָה רִאשׁוֹנָה:

ו. כּוֹתְבֵי סְפָרִים תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת - מַפְסִיקִין לִקְרוֹת שְׁמַע, וְאֵין מַפְסִיקִין לִתְפִלָּה. רַבִּי אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁאֵין מַפְסִיקִין לִתְפִלָּה - כָּךְ אֵין מַפְסִיקִין לִקְרִיאַת שְׁמַע. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲקִיבָה אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁמַּפְסִיקִין לִקְרִיאַת שְׁמַע - כָּךְ מַפְסִיקִין לִתְפִלָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק: כְּשֶׁהָיָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּבֵית דִּינוֹ בְּיַבְנֶה, הָיוּ עֲסוּקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר - לֹא הָיוּ מַפְסִיקִין, שֶׁלֹּא לְהַסִּיעַ מִלִּבָּן:

ז. הַכַּתָּף, אַף עַל פִּי שֶׁמַּשָּׂאוֹ עַל כְּתֵפוֹ - הֲרֵי זֶה קוֹרֵא. אֲבָל בְּשָׁעָה שֶׁפּוֹרֵק וְטוֹעֵן - לֹא יִקְרָא, לְפִי שֶׁאֵין לִבּוֹ מִתְכַּוֵּן. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא יִתְפַּלֵּל עַד שֶׁיִּפָּרֵק:

ח. פּוֹעֲלִין - קוֹרִין בְּרֹאשׁ הָאִילָן, וּמִתְפַּלְּלִין בְּרֹאשׁ הַזַּיִת אוֹ בְּרֹאשׁ הַתְּאֵנָה. וּשְׁאָר כָּל הָאִילָנוֹת - יוֹרְדִין לְמַטָּה וּמִתְפַּלְּלִין. בַּעַל הַבַּיִת - בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יוֹרֵד לְמַטָּה וּמִתְפַּלֵּל. פּוֹעֲלִין - קוֹרִין אֶת שְׁמַע וּמְבָרְכִין לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ. אוֹכְלִין אֶת פִּתָּן וּמְבָרְכִין לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ. וּמִתְפַּלְּלִין שָׁלֹשׁ פְּעָמִים שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. אֲבָל אֵין יוֹרְדִין לִפְנֵי הַתֵּבָה:

ט. הַשּׁוֹשְׁבִינִין וְכָל בְּנֵי הַחֻפָּה - פְּטוּרִין מִן הַתְּפִלָּה וּמִן הַתְּפִלִּין כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים. וְחַיָּבִין בִּקְרִיאַת שְׁמַע. רַבִּי שִׁילָא אוֹמֵר: חָתָן - פָּטוּר, וְכָל בְּנֵי הַחֻבּוּרָה - חַיָּבִין:

י. קָבְרוּ אֶת הַמֵּת וְעָמְדוּ בַּשּׁוּרָה, שׁוּרָה הָרוֹאָה אֶת הַפְּנִימִית - פְּטוּרָה. וְשֶׁאֵינָהּ רוֹאָה אֶת הַפְּנִימִית - חַיֶּבֶת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם אֵין שָׁם אֶלָּא שׁוּרָה אַחַת, הָעוֹמְדִים שָׁם לְשֵׁם כָּבוֹד - חַיָּבִין. לְשֵׁם אֵבֶל - פְּטוּרִין. יָרְדוּ לַהֶסְפֵּד, הָרוֹאִין אֶת הַפְּנִימִית - פְּטוּרִין. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: וּשְׁנֵיהֶם לָהֶם. וְשֶׁאֵין רוֹאִין אֶת הַפְּנִימִית - חַיָּבִין. הַסּוֹפֵד וְכָל הָעוֹסְקִים בַּהֶסְפֵּד - מַפְסִיקִין לִקְרִיאַת שְׁמַע, וְאֵין מַפְסִיקִין לִתְפִלָּה. מַעֲשֶׂה שֶׁהִפְסִיקוּ רַבּוֹתֵינוּ לִקְרִיאַת שְׁמַע וְלִתְפִלָּה:

יא. בַּעַל קֶרִי חוֹלֶה שֶׁנָּתַן עָלָיו תִּשְׁעָה קַבִּין מַיִם - הֲרֵי זֶה קוֹרֵא. אֲבָל אֵינוֹ מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן עַד שֶׁיָּבֹא בְּאַרְבָּעִים

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

סְאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַרְבָּעִים סְאָה מִכָּל מָקוֹם:

יב. הַזָּבִין וְהַזָּבוֹת וְהַנִּדּוֹת וְהַיּוֹלְדוֹת – מַתְרִין לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה, וְלִשְׁנוֹת בַּמִּשְׁנָה, בַּמִּדְרָשׁ, בַּהֲלָכוֹת וּבְאַגָּדוֹת. וּבַעֲלֵי קְרִיין – אֲסוּרִין בְּכֻלָּן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שׁוֹנֶה הוּא בַּהֲלָכוֹת הָרְגִילוֹת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַצִּיעַ אֶת הַמִּשְׁנָה:

יג. בַּעַל קֶרִי שֶׁאֵין לוֹ מַיִם לִטְבֹּל – הֲרֵי זֶה קוֹרֵא אֶת שְׁמַע וְאֵינוֹ מַשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ, וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וְלֹא לְאַחֲרֶיהָ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: קוֹרֵא אֶת שְׁמַע וּמַשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ, וּמְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: פַּעַם אַחַת הָיִינוּ יוֹשְׁבִין לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָה בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְהָיִינוּ קוֹרִין אֶת שְׁמַע, וְלֹא הָיִינוּ מַשְׁמִיעִים לְאָזְנֵינוּ מִפְּנֵי קַסְדּוֹר אֶחָד שֶׁהָיָה עוֹמֵד עַל הַפֶּתַח. אָמְרוּ לוֹ: אֵין שְׁעַת הַסַּכָּנָה רְאָיָה:

יד. הֲרֵי שֶׁהָיָה עוֹמֵד בַּשָּׂדֶה עָרֹם, אוֹ שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה מְלַאכְתּוֹ עָרֹם – הֲרֵי זֶה מְכַסֶּה אֶת עֶצְמוֹ בַּטִּיט וּבַקַּשׁ וּבְכָל דָּבָר, וְקוֹרֵא. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: אֵין שִׁבְחוֹ שֶׁל אָדָם לִהְיוֹת יוֹשֵׁב עָרֹם, זֶה – מְכַסֶּה עַצְמוֹ בַּטִּיט וּבַקַּשׁ וּבְכָל דָּבָר, וְקוֹרֵא. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם – לֹא בָרְאוֹ עָרוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב לח, ט): **"בְּשׂוּמִי עָנָן לְבֻשׁוֹ וַעֲרָפֶל חֲתֻלָתוֹ"**. **עָנָן לְבֻשׁוֹ** – זֶה הַשְּׁפִיר. **וַעֲרָפֶל חֲתֻלָתוֹ** – זֶה הַשִּׁלְיָא. הֲרֵי שֶׁהָיְתָה מִטְפַּחַת שֶׁל בֶּגֶד וְשֶׁל עוֹר חֲגוּרָה לוֹ עַל מָתְנָיו – הֲרֵי זֶה קוֹרֵא. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ – לֹא יִתְפַּלֵּל עַד שֶׁיְּכַסֶּה לִבּוֹ:

טו. לֹא יַכְנִיס אָדָם אֶת רֹאשׁוֹ לְתוֹךְ קִבּוֹ[1] וְיִקְרָא אֶת שְׁמַע. וְאִם הָיְתָה אֲפַרְקְסוּתוֹ[2] חֲגוּרָה לוֹ מִבִּפְנִים[3] – הֲרֵי זֶה מֻתָּר:

[1] לְתוֹךְ הָאֹהֶל שֶׁלּוֹ.

הַשָּׁלֵם

טז. שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ יְשֵׁנִים בְּטַלִּית אַחַת – אֵינָן רַשָּׁאִין לִקְרוֹת אֶת שְׁמַע. אֶלָּא: זֶה – מִתְכַּסֶּה בִּכְסוּתוֹ וְקוֹרֵא. וְזֶה – מִתְכַּסֶּה בִּכְסוּתוֹ וְקוֹרֵא. וְאִם הָיוּ בָּנָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ קְטַנִּים – הֲרֵי זֶה מֻתָּר:

יז. קָטָן שֶׁיָּכוֹל לֶאֱכוֹל כַּזַּיִת – פּוֹרְשִׁים מִצּוֹאָתוֹ וּמִמֵּי רַגְלָיו אַרְבַּע אַמּוֹת. אֵין פּוֹרְשִׁין אֶלָּא מִשֶּׁל אָדָם. וּמִשֶּׁל כְּלָבִים – בִּזְמַן שֶׁנָּתַן לְתוֹכָן עוֹרוֹת:

יח. גֶּרֶף שֶׁל רֹעִי וְעָבִיט שֶׁל מֵי רַגְלַיִם עִמּוֹ בַּבַּיִת – הֲרֵי זֶה מַרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת וְקוֹרֵא. שֶׁלִּפְנֵי הַמִּטָּה – נוֹתֵן לְתוֹכוֹ מַיִם כָּל שֶׁהוּא וְקוֹרֵא. וְאִם לָאו – לֹא יִקְרָא. רַבִּי זַכַּאי אוֹמֵר: אִם נָתַן לְתוֹכוֹ רְבִיעִית מַיִם – יִקְרָא. וְאִם לָאו – לֹא יִקְרָא. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שֶׁלִּפְנֵי הַמִּטָּה – לֹא יִקְרָא. שֶׁלְּאַחַר הַמִּטָּה – יִקְרָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֲפִלּוּ כָּל הַבַּיִת כֻּלּוֹ כְּעֶשֶׂר אַמּוֹת וּגְרַף שֶׁל רֹעִי מֻנָּח לְתוֹכוֹ – לֹא יִקְרָא עַד שֶׁיַּכְנִיסֶנּוּ, אוֹ יַנִּיחֶנּוּ תַּחַת הַמִּטָּה:

יט. לֹא יִכָּנֵס אָדָם בִּמְבוֹאוֹת הַמְּטֻנָּפוֹת וְיִקְרָא אֶת שְׁמַע. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כְּשֶׁהוּא קוֹרֵא – הֲרֵי זֶה מַפְסִיק עַד שֶׁיֵּצֵא מֵרְשׁוּת כָּל אוֹתוֹ מָקוֹם וְיִקְרָא. לֹא יַעֲמֹד אָדָם וְיִתְפַּלֵּל וְצָרִיךְ לְנַקְּבָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (עָמוֹס ד, יב): "הָכוֹן לִקְרַאת אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל":

כ. לֹא יִטּוֹל אֶת הַמַּיִם בְּמָקוֹם שֶׁמִּתְפַּלֵּל – אֶלָּא אִם כֵּן מַרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת. יָבְשׁוּ אוֹ נִבְלְעוּ – הֲרֵי זֶה מֻתָּר:

כא. הַנִּכְנָס לְבֵית הַמֶּרְחָץ, בְּמָקוֹם שֶׁבְּנֵי אָדָם עוֹמְדִין לְבוּשִׁין – יֵשׁ שָׁם מִקְרָא

[2] לְפִי רַשִּׁ"י בִּבְרָכוֹת כד ע"ב, הַפְּרוּשׁ סוּדָר שֶׁבְּרֹאשׁוֹ. וּלְפִי רַב הַאי גָּאוֹן הָיְנוּ בֶּגֶד תַּחְתּוֹן שֶׁלּוֹבֵשׁ תַּחַת חֲלוּקוֹ.

[3] הָיְנוּ שֶׁאֵין לִבּוֹ וְעֵינָיו רוֹאִים אֶת הָעֶרְוָה – מֻתָּר.

תּוֹסֶפְתָּא

וּתְפִלָּה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שְׁאֵלַת שָׁלוֹם. נוֹתֵן אֶת תְּפִלָּיו, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ חוֹלֵץ אֶת תְּפִלָּיו. מָקוֹם שֶׁבְּנֵי אָדָם עוֹמְדִין לְבוּשִׁין וַעֲרֻמִּין - יֵשׁ שָׁם שְׁאֵלַת שָׁלוֹם, וְאֵין שָׁם מִקְרָא וּתְפִלָּה, וְאֵינוֹ חוֹלֵץ אֶת תְּפִלָּיו, וְאֵינוֹ נוֹתֵן לְכַתְּחִלָּה. מָקוֹם שֶׁבְּנֵי אָדָם עוֹמְדִין עֲרֻמִּין - אֵין שָׁם שְׁאֵלַת שָׁלוֹם, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר מִקְרָא וּתְפִלָּה, וְחוֹלֵץ אֶת תְּפִלָּיו, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן:

כב. הִלֵּל הַזָּקֵן אוֹמֵר: אַל תֵּרָאֶה עָרֹם. אַל תֵּרָאֶה לָבוּשׁ. אַל תֵּרָאֶה עוֹמֵד. אַל תֵּרָאֶה יוֹשֵׁב. אַל תֵּרָאֶה שׂוֹחֵק. אַל תֵּרָאֶה בּוֹכֶה. שֶׁנֶּאֱמַר (קֹהֶלֶת ג, ד): "עֵת לִבְכּוֹת וְעֵת לִשְׂחֹק":

מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. כֵּשֵׁם שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה קֵבַע לִקְרוֹת שְׁמַע - כָּךְ נָתְנוּ חֲכָמִים קֵבַע לִתְפִלָּה. מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ: 'תְּפִלַּת הַשַּׁחַר עַד חֲצוֹת'? שֶׁכֵּן תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר הָיָה קָרֵב עַד חֲצוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד אַרְבַּע שָׁעוֹת, שֶׁכֵּן תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר קָרֵב וְהוֹלֵךְ עַד אַרְבַּע שָׁעוֹת. וּמִפְּנֵי מַה אָמְרוּ: 'תְּפִלַּת מִנְחָה עַד הָעֶרֶב'? שֶׁכֵּן תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם הָיָה קָרֵב עַד הָעֶרֶב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד פְּלַג הַמִּנְחָה, שֶׁהָרֵי תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם קָרֵב וְהוֹלֵךְ עַד פְּלַג הַמִּנְחָה. וּמִפְּנֵי מַה אָמְרוּ 'תְּפִלַּת הָעֶרֶב אֵין לָהּ קֶבַע'? שֶׁהָרֵי אֵבָרִין וּפַדָּרִין קָרְבִין וְהוֹלְכִין כָּל הַלַּיְלָה. וּמִפְּנֵי מַה אָמְרוּ 'תְּפִלַּת מוּסָפִין כָּל הַיּוֹם'? שֶׁהָרֵי קָרְבָּן מוּסָפִין קָרֵב וְהוֹלֵךְ כָּל הַיּוֹם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁבַע שָׁעוֹת, שֶׁהָרֵי קָרְבָּן שֶׁל מוּסָף קָרֵב וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁבַע שָׁעוֹת.

ב. וְאֵיזֶה הִיא מִנְחָה גְּדוֹלָה? מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּמֶחֱצָה וּלְמַעְלָה. וְכַמָּה הוּא פְּלַג הַמִּנְחָה? אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת חָסֵר רְבִיעַ. תְּפִלַּת הָעֶרֶב - אֵין לָהּ קֶבַע. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: עֵת נְעִילַת שְׁעָרִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר יוֹסֵי: אַבָּא הָיָה מִתְפַּלֵּל עִם נְעִילַת שְׁעָרִים. הַמִּתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמּוּסָפִין, בֵּין מִשֶּׁקָּרַב תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר, בֵּין עַד שֶׁלֹּא קָרַב תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר - יָצָא.

הַשָּׁלֵם

ג. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם שִׁגּוּרָה תְּפִלָּתוֹ בְּפִיו - סִימָן יָפֶה הוּא לוֹ. וְאִם לָאו - סִימָן רַע הוּא לוֹ.

ד. הוּא אוֹמֵר: כָּל שֶׁרוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הֵימֶנּוּ - רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הֵימֶנּוּ. וְכָל שֶׁאֵין רוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הֵימֶנּוּ - אֵין רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הֵימֶנּוּ. כָּל שֶׁרוּחַ עַצְמוֹ נוֹחָה בְּשֶׁלּוֹ - סִימָן יָפֶה לוֹ. אֵין רוּחַ עַצְמוֹ נוֹחָה בְּשֶׁלּוֹ - סִימָן רַע לוֹ.

ה. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: כָּל שֶׁלָּקָה בְּגוּפוֹ מִפְּנֵי חָכְמָתוֹ - סִימָן יָפֶה לוֹ. כָּל שֶׁלָּקָה בְּחָכְמָתוֹ מִפְּנֵי גוּפוֹ - סִימָן רַע לוֹ. הוּא הָיָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁנִּטְרְפָה דַּעְתּוֹ מִפְּנֵי חָכְמָתוֹ - סִימָן יָפֶה לוֹ. וְכָל שֶׁנִּטְרְפָה חָכְמָתוֹ מִפְּנֵי דַּעְתּוֹ - סִימָן רַע לוֹ:

ו. הַמִּתְפַּלֵּל - צָרִיךְ שֶׁיְּכַוֵּן אֶת לִבּוֹ. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: סִימָן לַדָּבָר (תְּהִלִּים י, יז): "תָּכִין לִבָּם תַּקְשִׁיב אָזְנֶךָ":

ז. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: כְּשֶׁהָיָה רַבִּי עֲקִיבָה מִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר - הָיָה מְקַצֵּר בִּפְנֵי כֻלָּן. כְּשֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ - הָיָה אָדָם מַנִּיחוֹ בְּצַד זֶה וּבָא וּמְצָאוֹ בְּצַד אַחֵר, מִפְּנֵי הַכְּרִיעוֹת וְהִשְׁתַּחֲוָיוֹת שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה:

ח. יָכוֹל יִתְפַּלֵּל כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ? כְּבָר פֵּרַשׁ דָּנִיֵּאל (דָּנִיֵּאל ו, יא): "וְזִמְנִין תְּלָתָה בְיוֹמָא הוּא בָּרֵךְ עַל בְּרְכוֹהִי". יָכוֹל יִתְפַּלֵּל לְכָל רוּחַ שֶׁיִּרְצֶה? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): "וְכַוִּין פְּתִיחָן לֵהּ בְּעִלִּיתֵהּ נֶגֶד יְרוּשְׁלֶם". יָכוֹל מִשֶּׁבָּא לַגּוֹלָה הוּחַל? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): "כְּכָל דֶּבֶל דִּי הֲוָא עָבֵד מִן קַדְמַת דְּנָה":

ט. יָכוֹל יְהֵא מַשְׁמִיעַ קוֹלוֹ בִּתְפִלָּתוֹ? פֵּרַשׁ בְּחַנָּה (שְׁמוּאֵל-א א, יג): "וְחַנָּה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ". יָכוֹל יְהֵא כּוֹלְלָן בְּבַת אַחַת? פֵּרַשׁ דָּוִד (תְּהִלִּים נה, יח): "עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם". **עֶרֶב** - זוֹ תְּפִלַּת עַרְבִית. **בֹּקֶר** - זוֹ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית. **וְצָהֳרַיִם** - זוֹ תְּפִלַּת מִנְחָה. יָכוֹל

תּוֹסֶפְתָּא

שׁוֹאֵל הוּא צְרָכָיו וְאַחַר כָּךְ מִתְפַּלֵּל וְיִסְתַּלֵּק? פֵּרֵשׁ שְׁלֹמֹה (מְלָכִים-א ח, כח): ״לִשְׁמֹעַ אֶל הָרִנָּה וְאֶל הַתְּפִלָּה״. **רִנָּה** - זוֹ רִנָּה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים לג, א): ״רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּה׳״. **תְּפִלָּה** - זוֹ בַּקָּשָׁה:

י. אֵין אוֹמְרִין דָּבָר אַחַר ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳. אֲבָל אוֹמְרִין דָּבָר אַחַר תְּפִלָּה אֲפִלּוּ כְּסֵדֶר וְדִוּי יוֹם הַכִּפּוּרִים:

יא. הָיָה מְהַלֵּךְ בְּמָקוֹם סַכָּנָה וְלִסְטִים - מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה. אֵיזוֹ הִיא תְּפִלָּה קְצָרָה? רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: ׳עֲשֵׂה רְצוֹנְךָ בַּשָּׁמַיִם, וְתֵן נַחַת לְיִרְאֶיךָ בָּאָרֶץ, וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה; בָּרוּךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה׳. רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר: ׳שְׁמַע צַעֲקַת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, וַעֲשֵׂה מְהֵרָה בַּקָּשָׁתָן; בָּרוּךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה׳. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: ׳צָרְכֵי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל מְרֻבִּין וְדַעְתָּן קְצָרָה, יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה׳ אֱלֹהֵינוּ, שֶׁתִּתֵּן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד צְרָכָיו, וּלְכָל גְּוִיָּה וּגְוִיָּה כְּדֵי מַחְסוֹרָהּ; בָּרוּךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה׳. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק: אַבָּא הָיָה מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת, ׳וּמֵאַהֲבָתְךָ ה׳ אֱלֹהֵינוּ׳. וְעַל הַכּוֹס אוֹמֵר: ׳אֲשֶׁר קִדֵּשׁ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת׳, וְאֵינוֹ חוֹתֵם:

יב. כִּבּוּד יוֹם כִּבּוּד לַיְלָה - כִּבּוּד יוֹם קֹדֶם לִכְבוֹד לַיְלָה. אִם אֵין לוֹ אֶלָּא כּוֹס אֶחָד - קְדֻשַּׁת הַיּוֹם קוֹדֶמֶת לִכְבוֹד יוֹם וְלִכְבוֹד לַיְלָה. לֵילֵי שַׁבָּתוֹת וְלֵילֵי יָמִים טוֹבִים - יֵשׁ לָהֶם קְדֻשַּׁת הַיּוֹם עַל הַכּוֹס, וְיֵשׁ לָהֶם הַזְכָּרַת הַיּוֹם בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן. שַׁבָּת וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד וְיוֹם טוֹב - יֵשׁ בָּהֶם הַזְכָּרַת הַיּוֹם בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן, וְאֵין לָהֶם קְדֻשַּׁת הַיּוֹם עַל הַכּוֹס:

יג. לֹא הִזְכִּיר גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים, וְלֹא שְׁאֵלָה בִּבְרָכַת הַשָּׁנִים - מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. לֹא אָמַר הַבְדָּלָה בְּ׳חוֹנֵן הַדַּעַת׳ - אוֹמְרָהּ עַל הַכּוֹס. וְאִם לֹא אָמַר - מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף מִי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר ׳בְּרִית׳ בִּבְרִכַת הָאָרֶץ - מַחֲזִירִין אוֹתוֹ:

הַשָּׁלֵם

יד. כָּל שֶׁאֵין בּוֹ מוּסָף, כְּגוֹן: חֲנֻכָּה וּפוּרִים, עַרְבִית, שַׁחֲרִית וּמִנְחָה - מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה וְאוֹמֵר מֵעֵין הַמְּאֹרָע בְּהוֹדָאָה. וְאִם לֹא אָמַר מֵעֵין הַמְּאֹרָע - אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. וְכָל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּסָף, כְּגוֹן: רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, שַׁחֲרִית וּמִנְחָה - מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, וְאוֹמֵר קְדֻשַּׁת הַיּוֹם בַּעֲבוֹדָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּהוֹדָאָה. וְאִם לָאו - מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. וּבַמּוּסָפִין - מִתְפַּלֵּל שֶׁבַע, וְאוֹמֵר קְדֻשַּׁת הַיּוֹם בְּאֶמְצַע. שַׁבָּת וְיוֹם הַכִּפּוּרִים - מִתְפַּלֵּל שֶׁבַע, וְאוֹמֵר קְדֻשַּׁת הַיּוֹם בְּאֶמְצַע. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמְרִים: כָּל מָקוֹם שֶׁמִּתְפַּלֵּל שֶׁבַע - אוֹמְרִים קְדֻשַּׁת הַיּוֹם בְּאֶמְצַע:

טו. וְיוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל בַּשַּׁבָּת - בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מִתְפַּלֵּל עֶשֶׂר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מִתְפַּלֵּל תֵּשַׁע. יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת - בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה. וְאוֹמֵר שֶׁל שַׁבָּת בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְשֶׁל יוֹם טוֹב בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וּמַתְחִיל בְּשֶׁל שַׁבָּת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מִתְפַּלֵּל שֶׁבַע, מַתְחִיל בְּשֶׁל שַׁבָּת, וּמְסַיֵּם בְּשֶׁל שַׁבָּת, וְאוֹמֵר קְדֻשַּׁת הַיּוֹם בְּאֶמְצַע. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: אַף חוֹתֵם - ׳בָּרוּךְ מְקַדֵּשׁ אֶת הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׳:

טז. סוּמָא, וּמִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְכַוֵּן אֶת הָרוּחוֹת - מְכַוְּנִים לִבָּן לִפְנֵי הַמָּקוֹם וּמִתְפַּלְּלִין, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים א ח, מד): ״וְהִתְפַּלְלוּ אֶל ה׳״. הָיָה עוֹמֵד בְּחוּצָה לָאָרֶץ - יְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם פְּסוּק מח): ״וְהִתְפַּלְלוּ אֶל ה׳ דֶּרֶךְ אַרְצָם״. הָיָה עוֹמֵד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - יְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): ״וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הָעִיר הַזֹּאת״. הָעוֹמְדִים בִּירוּשָׁלַיִם - מִתְפַּלְּלִין כְּנֶגֶד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): ״וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הַבַּיִת הַזֶּה״. הָעוֹמְדִים בַּמִּקְדָּשׁ - יְכַוְּנוּ אֶת לִבָּן כְּנֶגֶד בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים. שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): ״וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה״. נִמְצָאוּ: הָעוֹמְדִין לַצָּפוֹן - פְּנֵיהֶם לַדָּרוֹם. הָעוֹמְדִים בַּדָּרוֹם - פְּנֵיהֶם

תּוֹסֶפְתָּא

לַצָּפוֹן. הָעוֹמְדִים בַּמִּזְרָח - פְּנֵיהֶם לַמַּעֲרָב. הָעוֹמְדִים לַמַּעֲרָב - פְּנֵיהֶם לַמִּזְרָח. וְנִמְצְאוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מִתְפַּלְּלִין לְמָקוֹם אֶחָד:

יז. לֹא יַעֲמוֹד אָדָם לֹא עַל גַּבֵּי מִטָּה, וְלֹא עַל גַּבֵּי כִּסֵּא, וְלֹא עַל גַּבֵּי סַפְסָל, וְלֹא עַל גַּבֵּי מָקוֹם גָּבוֹהַּ וְיִתְפַּלֵּל, שֶׁאֵין גַּבְהוּת לִפְנֵי הַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קל, א): "מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה'". אִם הָיָה זָקֵן אוֹ חוֹלֶה - הֲרֵי זֶה מֻתָּר:

יח. הָיָה רוֹכֵב עַל גַּבֵּי הַחֲמוֹר, אִם יֵשׁ לוֹ מִי שֶׁיֹּאחַז אֶת חֲמוֹרוֹ - יֵרֵד לְמַטָּה וְיִתְפַּלֵּל. וְאִם לָאו - יֵשֵׁב בִּמְקוֹמוֹ וְיִתְפַּלֵּל. רַבִּי אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - יִתְפַּלֵּל בִּמְקוֹמוֹ, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא לִבּוֹ מְכַוָּן:

יט. הָיָה מַשְׂכִּים לָצֵאת לַדֶּרֶךְ - נוֹטֵל שׁוֹפָר וְתוֹקֵעַ. לוֹלֵב וּמְנַעֲנֵעַ. מְגִלָּה וְקוֹרֵא בָּהֶן. וּמִתְפַּלֵּל, וְלִכְשֶׁגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע - קוֹרֵא. וְכֵן מִי שֶׁהָיָה מַשְׂכִּים לֵישֵׁב בַּקָּרוֹן אוֹ בַּסְּפִינָה - מְבִיאִין לוֹ לוֹלֵב וּמְנַעֲנֵעַ. מְגִלָּה וְקוֹרֵא בָּהּ. וְלִכְשֶׁגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע - קוֹרֵא. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - קוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע וּמִתְפַּלֵּל:

כ. הָיָה עוֹמֵד בִּסְרַטְיָא וּבִפְלַטְיָא[4] - הֲרֵי זֶה עוֹבֵר. פְּנֵי חֲמוֹר וּפְנֵי חַמָּר וּפְנֵי קַדָּר - אֵינוֹ מַפְסִיק. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא: שֶׁהָיָה עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל, נְשָׁכוֹ עָרוֹד - וְלֹא הִפְסִיק. הָלְכוּ תַּלְמִידָיו וּמָצְאוּ מֵת עַל פִּי חוּרוֹ. אָמְרוּ: אוֹי לוֹ לְאָדָם שֶׁנְּשָׁכוֹ עָרוֹד, אוֹי לוֹ לְעָרוֹד שֶׁנְּשָׁכוֹ לְבֶן דּוֹסָא:

כא. אֵין עוֹמְדִין לְהִתְפַּלֵּל לֹא מִתּוֹךְ שְׂחָקָה, וְלֹא מִתּוֹךְ שְׂחוֹק, וְלֹא מִתּוֹךְ קַלּוּת רֹאשׁ, וְלֹא מִתּוֹךְ דְּבָרִים בְּטֵלִים, אֶלָּא מִתּוֹךְ דָּבָר שֶׁל חָכְמָה. וְכֵן לֹא יִפָּטֵר אָדָם מֵחֲבֵרוֹ, לֹא מִתּוֹךְ שִׂיחָה, וְלֹא מִתּוֹךְ שְׂחוֹק, וְלֹא מִתּוֹךְ דְּבָרִים בְּטֵלִים, וְלֹא מִתּוֹךְ קַלּוּת רֹאשׁ, אֶלָּא מִתּוֹךְ דִּבּוּר שֶׁל חָכְמָה. שֶׁכֵּן מָצִינוּ בִּנְבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים, שֶׁסִּימוּ אֶת דִּבְרֵיהֶם בְּדִבְרֵי שֶׁבַח וְתַנְחוּמִין:

כב. הַכּוֹתֵב אֶת הַשֵּׁם, אֲפִלּוּ הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ - לֹא יְשִׁיבֶנּוּ. הָיָה כּוֹתֵב חֲמִשָּׁה שֵׁמוֹת אוֹ שִׁשָּׁה, כֵּיוָן שֶׁגָּמַר אֶחָד מֵהֶם - מֵשִׁיב שְׁאֵלַת שָׁלוֹם:

כג. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לוֹמַר בִּרְכַּת אֲבֵלִים בִּשְׁלֹשׁ - אוֹמְרִים בִּשְׁלֹשׁ. בִּשְׁתַּיִם - אוֹמְרִים בִּשְׁתַּיִם. אַחַת - אוֹמְרִים אַחַת. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לוֹמַר בִּרְכַּת אֲבֵלִים בִּשְׁלֹשׁ - כּוֹלֵל אֶת הָרִאשׁוֹנָה בְּתְחִיַּת הַמֵּתִים, וְחוֹתֵם בָּהּ: מְחַיֶּה הַמֵּתִים. שְׁנִיָּה - בְּתַנְחוּמֵי אֲבֵלִים וְחוֹתֵם בָּהּ: מְנַחֵם עַמּוֹ בְּעִירוֹ. שְׁלִישִׁית - בִּגְמִילוּת חֲסָדִים, וְאֵינוֹ חוֹתֵם:

כד. הַמַּפְטִיר בְּבֵית עוֹלָמִים - אֵינוֹ חוֹתֵם:

כה. שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים - כְּנֶגֶד שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה אַזְכָּרוֹת שֶׁבְּ'הָבוּ לַה' בְּנֵי אֵלִים'. וְכוֹלֵל שֶׁל מִינִים בְּשֶׁל פְּרוּשִׁין. וְשֶׁל גֵּרִים בְּשֶׁל זְקֵנִים. וְשֶׁל דָּוִד בִּירוּשָׁלַיִם. וְאִם אָמַר אֵלּוּ לְעַצְמָן וְאֵלּוּ לְעַצְמָן - יָצָא:

כו. עוֹנִין אָמֵן אַחַר יִשְׂרָאֵל הַמְבָרֵךְ, וְאֵין עוֹנִין אָמֵן אַחַר כּוּתִי הַמְבָרֵךְ, עַד שֶׁיִּשְׁמַע כָּל הַבְּרָכָה כֻּלָּהּ:

מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

א. לֹא יִטְעֹם אָדָם כְּלוּם עַד שֶׁיְּבָרֵךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים כד, א): "לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ". הַנֶּהֱנֶה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא בְּרָכָה - מָעַל, עַד שֶׁיַּתִּירוּ לוֹ כָּל הַבְּרָכוֹת. לֹא יִרְחַץ אָדָם פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו - אֶלָּא לִכְבוֹד קוֹנֵהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי טז, ד): "כֹּל פָּעַל ה' לַמַּעֲנֵהוּ":

ב. דְּבַשׁ תְּמָרִים, וְיֵין תַּפּוּחִים, וְחֹמֶץ סְתָוְנִיּוֹת[5] - מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּבָרְכִין עַל הַמּוֹרִיס[6]:

---

[4] רְחוֹבוֹת גְּדוֹלִים שֶׁהֵם רְשׁוּת הָרַבִּים.

[5] שֶׁאֵין רְגִילוּת לְהִגָּמֵר עַד הַפְּתָיו, וּרְגִילִים לַעֲשׂוֹת מֵהֶם חֹמֶץ.

תּוֹסֶפְתָּא

ג. יַיִן חַי – מְבָרְכִין עָלָיו: ׳בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ׳, וְנוֹטְלִין הֵימֶנּוּ לַיָּדַיִם. נָתַן לְתוֹכוֹ מַיִם – מְבָרְכִין עָלָיו: ׳בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׳, וְנוֹטְלִין הֵימֶנּוּ לַיָּדַיִם; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה – מְבָרְכִין עָלָיו: ׳בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׳, וְאֵין נוֹטְלִין הֵימֶנּוּ לַיָּדַיִם:

ד. הֵבִיאוּ לְפָנָיו מִינֵי תַּרְגִּימָא[7] – מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן: ׳בּוֹרֵא מִינֵי כִּסְנִין׳:

ה. עַל הַזְּרָעִים הוּא אוֹמֵר: ׳בּוֹרֵא מִינֵי זְרָעִים׳. עַל הַדְּשָׁאִים הוּא אוֹמֵר: ׳בּוֹרֵא מִינֵי דְּשָׁאִים׳. וְעַל הַיְּרָקוֹת הוּא אוֹמֵר: ׳בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה׳. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: ׳בָּרוּךְ מַצְמִיחַ הָאֲדָמָה בִּדְבָרוֹ׳. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֲפִלּוּ רָאָה אֶת הַפַּת, וְאָמַר: ׳בָּרוּךְ שֶׁבָּרָא אֶת הַפַּת זוֹ, כַּמָּה נָאָה פַּת זוֹ׳! – הֲרֵי זוֹ בִּרְכָתָהּ. אֲפִלּוּ רָאָה תְּאֵנִים, וְאָמַר: ׳בָּרוּךְ מִי שֶׁבָּרָא תְּאֵנִים הַלָּלוּ, כַּמָּה נָאוֹת הֵן׳! – זוֹ הִיא בִּרְכָתָן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל הַמְשַׁנֶּה מִמַּטְבֵּעַ שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים בִּבְרָכוֹת – לֹא יָצָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מִבְּרִיָּתוֹ וְלֹא שִׁנָּה בִּרְכָתוֹ – לֹא יָצָא:

ו. הַכּוֹסֵס אֶת הַחִטִּים – מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן: ׳בּוֹרֵא מִינֵי זְרָעִים׳. אָפָאן וּבִשְּׁלָן, בְּזְמַן שֶׁהַפְּרוּסוֹת קַיָּמוֹת – מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן: ׳הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ׳ וְשָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת. אֵין הַפְּרוּסוֹת קַיָּמוֹת – מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן: ׳בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת׳, וּמְבָרֵךְ בִּרְכָה אַחַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ, אַחֲרֵיהֶן:

ז. הַכּוֹסֵס אֶת הָאֹרֶז – מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן: ׳בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה׳. אָפָאן וּבִשְּׁלָן, אַף עַל פִּי שֶׁהַפְּרוּסוֹת קַיָּמוֹת – מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן: ׳בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת׳. וְאֵין מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן כְּלוּם אַחֲרָיו. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁתְּחִלָּתוֹ הַמּוֹצִיא – מְבָרֵךְ אַחֲרָיו שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת:

[6] צִיר דָּגִים.

[7] מַאֲכָל הֶעָשׂוּי מֵחֲמִשָּׁה מִינִים.

הַשָּׁלֵם

ח. כֵּיצַד סֵדֶר הַסְּעוּדָה? אוֹרְחִין נִכְנָסִין וְיוֹשְׁבִין עַל גַּבֵּי סַפְסָלִים וְעַל גַּבֵּי קָתֶדְרָאוֹת, עַד שֶׁיִּכָּנְסוּ כֻּלָּן. נִכְנְסוּ כֻּלָּן, וְנָתְנוּ לָהֶם לַיָּדַיִם – כָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטֵל יָדוֹ אַחַת. מָזְגוּ לָהֶם אֶת הַכּוֹס – כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ. הֵבִיאוּ לָהֶם פַּרְפְּרִיּוֹת – כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ. עָלוּ וְהֻסַּבּוּ, נָתְנוּ לָהֶם לַיָּדַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹטֵל יָדוֹ אַחַת – נוֹתֵן לִשְׁתֵּי יָדָיו. מָזְגוּ לָהֶם אֶת הַכּוֹס, אַף עַל פִּי שֶׁבֵּרַךְ עַל הָרִאשׁוֹנָה – מְבָרֵךְ עַל הַשְּׁנִיָּה, וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְכֻלָּם. הֵבִיאוּ לִפְנֵיהֶם פַּרְפְּרִיּוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁבֵּרַךְ עַל הָרִאשׁוֹנָה – מְבָרֵךְ עַל הַשְּׁנִיָּה, וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְכֻלָּן. הֵבִיאוּ לְאַחַר שָׁלֹשׁ פַּרְפְּרִיּוֹת – אֵין לָאוֹרְחִים רְשׁוּת לִכָּנֵס. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִנְהָג גָּדוֹל הָיָה בִּירוּשָׁלַיִם, פּוֹרְסִין מִטְפָּחוֹת עַל גַּבֵּי פֶּתַח, בִּזְמַן שֶׁהַמִּטְפָּחוֹת פְּרוּסִים – אוֹרְחִין נִכְנָסִין. נִסְתַּלְּקוּ – אֵין רְשׁוּת לְאוֹרְחִין לִכָּנֵס. וְעוֹד מִנְהָג אַחֵר הָיָה בִּירוּשָׁלַיִם: מוֹסֵר סְעוּדָה לַטַּבָּח, נִתְקַלְקֵל דָּבָר בַּסְּעוּדָה – עוֹנְשִׁין אֶת הַטַּבָּח. הַכֹּל לְפִי כְּבוֹד בַּעַל הַבַּיִת, וְהַכֹּל לְפִי הָאוֹרְחִין:

ט. הָלְכָה בַּסְּעוּדָה: יוֹצֵא לְהַטִּיל מַיִם – נוֹטֵל יָדוֹ אַחַת. יָצָא לְרַצּוֹת אֶת חֲבֵרוֹ וְהִפְלִיג – נוֹטֵל שְׁתֵּי יָדָיו. לְהֵיכָן הוּא נוֹטֵל? בָּא וּמֵיסֵב בִּמְקוֹמוֹ וְנוֹטֵל הַמְטַפֵּחַ[8], וּמְחַזֵּר עַל הָאוֹרְחִין:

י. שָׁאֲלוּ אֶת בֶּן זוֹמָא: מִפְּנֵי מַה, בָּא לָהֶן יַיִן בְּתוֹךְ הַמָּזוֹן – כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ? אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי שֶׁאֵין בֵּית הַבְּלִיעָה פָּנוּי. הֵבִיאוּ לוֹ אֹרֶז וְיַיִן – מְבָרֵךְ עַל הָאֹרֶז וּפוֹטֵר אֶת הַיַּיִן. צָנוֹן וְנוֹבְלוֹת – מְבָרֵךְ עַל הַצָּנוֹן וּפוֹטֵר אֶת הַנּוֹבְלוֹת. מָלִיחַ

[8] יֵשׁ גּוֹרְסִים ׳**הַטַּפִּיחַ**׳, וְהוּא הַפַּךְ שֶׁיּוֹצְקִים מִמֶּנּוּ עַל הַיָּדַיִם, וּמַחֲזִירוֹ עַל הָאוֹרְחִים, וְאוֹמֵר: אוּלַי יֵשׁ בָּכֶם אֶחָד הָרָאוּי לִטּוֹל הַיָּדַיִם, וְהַכֹּל כְּדֵי לְהוֹדִיעַ שֶׁנָּטַל זֶה יָדָיו.

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

וּפְרוֹסָה - מְבָרֵךְ עַל הַמָּלִיחַ וּפוֹטֵר אֶת הַפְּרוֹסָה. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מָלִיחַ הַבָּא בַּתְּחִלָּה לִפְנֵי הַמָּזוֹן, וּפַת הַבָּא עִם הַמָּלִיחַ לְאַחַר הַמָּזוֹן - טְעוּנָה בְּרָכָה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: פְּרוּסוֹת - סִימָן גָּדוֹל לָאוֹרְחִין, כָּל זְמַן שֶׁהָאוֹרְחִין רוֹאִין אֶת הַפְּרוּסוֹת - יוֹדְעִין שֶׁדָּבָר אַחֵר בָּא לְאַחֲרֶיהָ. כִּכַּר שָׁלֵם - יוֹדְעִין שֶׁאֵין דָּבָר אַחֵר בָּא לְאַחֲרֶיהָ:

יא. דָּגָן וְקִטְנִיּוֹת - מְבָרְכִין עַל הַדָּגָן שֶׁהוּא מִן הַמֻּבְחָר. כֵּיצַד? שְׁלֵמָה שֶׁל גְּלוּסְקִין[9] וּשְׁלֵמָה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת - מְבָרֵךְ עַל שְׁלֵמָה שֶׁל גְּלוּסְקִין. פְּרוּסָה שֶׁל גְּלוּסְקִין וּשְׁלֵמָה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת - מְבָרֵךְ עַל הַשְּׁלֵמָה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. פַּת חִטִּין וּפַת שְׂעוֹרִין - מְבָרֵךְ עַל שֶׁל חִטִּין. פְּרוּסָה שֶׁל חִטִּין וּשְׁלֵמָה שֶׁל שְׂעוֹרִים - מְבָרֵךְ עַל פְּרוּסָה שֶׁל חִטִּין. פַּת כִּסְמִין וּפַת שְׂעוֹרִין - מְבָרֵךְ עַל שְׂעוֹרִים. וַהֲלֹא כִּסְמִין יָפִין מִן הַשְּׂעוֹרִין? אֶלָּא שֶׁהַשְּׂעוֹרִין מְמִין שִׁבְעָה, וְהַכִּסְמִין אֵינָם מִמִּין שִׁבְעָה. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא מִין שִׁבְעָה וּמִין דָּגָן - רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְבָרֵךְ אַחֲרָיו שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ:

יב. מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּזְקֵנִים שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין בִּירִיחוֹ, הֵבִיאוּ לִפְנֵיהֶם כּוֹתָבוֹת וַאֲכָלוּם, וְנָתַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל רְשׁוּת לְבָרֵךְ, קָפַץ רַבִּי עֲקִיבָה, וּבֵרַךְ בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ. אָמַר לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל: עֲקִיבָה! מַה לְּךָ אַתָּה מַכְנִיס רֹאשְׁךָ בֵּין הַמַּחֲלֹקֶת? אָמַר לוֹ: לְמַדְתָּנוּ רַבֵּנוּ (שְׁמוֹת כג, ב): "אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת", אַף עַל פִּי שֶׁאַתָּה אוֹמֵר כָּךְ, וַחֲבֵרֶיךָ אוֹמְרִים כָּךְ - הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הַמַּרְבִּין:

יג. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבָּן גַּמְלִיאֵל: כָּל שֶׁהוּא מִין שִׁבְעָה וְאֵינוֹ מִין דָּגָן, אוֹ מִין דָּגָן וְלֹא עֲשָׂאוֹ פַּת - רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְבָרֵךְ אַחֲרָיו שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ. כָּל שֶׁאֵינוֹ מִשִּׁבְעַת הַמִּינִין וְלֹא מִמִּין דָּגָן, כְּגוֹן פַּת אֹרֶז וּפַת דֹּחַן - רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מְבָרְכִין כְּלוּם:

יד. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי טַרְפוֹן שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּצִלּוֹ שֶׁל שׁוֹבָךְ בְּשַׁבָּת בְּמִנְחָה, הֵבִיאוּ לְפָנָיו דְּלִי שֶׁל צוֹנֵן, אָמַר לָהֶן רַבִּי טַרְפוֹן לְתַלְמִידָיו: הַשּׁוֹתֶה מַיִם לִצְמָאוֹ כֵּיצַד מְבָרֵךְ? אָמְרוּ לוֹ: לְמַדְתָּנוּ רַבֵּנוּ. אָמַר לָהֶם: 'בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת וְחֶסְרוֹנָן'. אָמַר לָהֶן: אֶשְׁאַל[10]? אָמְרוּ לוֹ: לַמְּדָנוּ רַבֵּנוּ. אָמַר לָהֶן: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית לז, כה): "וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכֹל לֶחֶם" וְגוֹ' - וַהֲלֹא אֵין דַּרְכָּן לְעֲרָבִיִּים לִהְיוֹת נוֹשְׂאִין אֶלָּא עוֹרוֹת רֵיחַ רַע וְעִטְרָן? אֶלָּא שֶׁנָּתְנוּ אֶת הַצַּדִּיק הַהוּא בֵּין דְּבָרִים הַחֲבִיבִין. וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר, וּמַה אִם בִּשְׁעַת כַּעֲסָן שֶׁל צַדִּיקִים - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְרַחֵם עֲלֵיהֶן, בִּשְׁעַת הָרַחֲמִים - עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה:

טו. כַּיּוֹצֵא בוֹ (וַיִּקְרָא י, ה): "וַיִּקְרְבוּ וַיִּשָּׂאֵם בְּכֻתָּנְתָם". וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר, וּמַה בִּשְׁעַת כַּעַס שֶׁל צַדִּיקִים - מְרַחֵמִין עֲלֵיהֶן, בִּשְׁעַת הָרַחֲמִים - עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. כַּיּוֹצֵא בוֹ (מְלָכִים א יג, כח): "לֹא אָכַל הָאַרְיֵה אֶת הַנְּבֵלָה וְלֹא שָׁבַר אֶת הַחֲמוֹר". וּמַה אִם בִּשְׁעַת כַּעֲסָן וְכוּ':

טז. אָמַר לָהֶם: אֶשְׁאַל? אָמְרוּ לוֹ: לַמְּדָנוּ רַבֵּנוּ. אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי מַה זָּכָה יְהוּדָה לִמְלוּכוּת? אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁהוֹדָה בְּתָמָר. מַעֲשֶׂה בְּאַרְבָּעָה זְקֵנִים שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין בְּבֵית שַׁעַר שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ; אֶלְעָזָר בֶּן מַתְיָא, חֲנִינָא בֶּן חֲכִינַאי, וְשִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, וְשִׁמְעוֹן הַתֵּימָנִי. וְהָיוּ עֲסוּקִין בְּמַה שֶׁשָּׁנָה לָהֶן רַבִּי טַרְפוֹן. אָמַר לָהֶן רַבִּי עֲקִיבָא: מִפְּנֵי מַה זָּכָה יְהוּדָה לְמַלְכוּת? מִפְּנֵי שֶׁהוֹדָה בְּתָמָר. הוֹסִיפוּ הֵן מֵעַצְמָן (אִיּוֹב טו,

---

[9] פַּת שֶׁל נַחְתּוֹם שֶׁעוֹשֶׂה לְמִכּוֹר וְהִיא חֲשׁוּבָה מִשֶּׁל בַּעַל הַבַּיִת.

[10] אֶפְתַּח עוֹד בִּדְבַר הֲלָכָה?

תּוֹסֶפְתָּא

יח-יט): "אֲשֶׁר חֲכָמִים יַגִּידוּ וְלֹא כִחֲדוּ מֵאֲבוֹתָם; לָהֶם לְבַדָּם נִתְּנָה הָאָרֶץ": אָמַר לָהֶם: וְכִי נוֹתְנִין שָׂכָר עַל הָעֲבָרָה? אָמְרוּ לוֹ: אֶלָּא מִפְּנֵי מַה זָּכָה יְהוּדָה לְמַלְכוּת? מִפְּנֵי שֶׁהִצִּיל אֶת אָחִיו מִן הַמִּיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית לז, כו): "וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל אֶחָיו מַה בֶּצַע" וְגוֹ'. וּכְתִיב (שָׁם שָׁם כז): "לְכוּ וְנִמְכְּרֶנּוּ לַיִּשְׁמְעֵאלִים". אָמַר לָהֶן: דַּיָּה לְהַצָּלָה שֶׁתְּכַפֵּר עַל הַמְּכִירָה. אֶלָּא מִפְּנֵי מַה זָּכָה יְהוּדָה לְמַלְכוּת? מִפְּנֵי הָעֲנָוָה, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית מד, לג): "וְעַתָּה יֵשֶׁב נָא עַבְדְּךָ". אַף שָׁאוּל לֹא זָכָה לְמַלְכוּת אֶלָּא מִפְּנֵי הָעֲנָוָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל-א ט, ה): "פֶּן יֶחְדַּל אָבִי מִן הָאֲתוֹנוֹת וְדָאַג לָנוּ" - שֶׁקַּל עַבְדּוֹ בּוֹ. אֲבָל שְׁמוּאֵל אֵינוֹ כֵן, אֶלָּא (שְׁמוּאֵל-א י, ב): "נָטַשׁ אָבִיךָ אֶת דִּבְרֵי הָאֲתוֹנוֹת וְדָאַג לָכֶם לֵאמֹר מַה אֶעֱשֶׂה לִבְנִי" - שֶׁהוּא בּוֹרֵחַ מִן הַשָּׂרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל-א י, כב): "וַיִּשְׁאֲלוּ עוֹד בַּה' הֲבָא עוֹד הֲלֹם אִישׁ, וַיֹּאמֶר ה' הִנֵּה הוּא נֶחְבָּא אֶל הַכֵּלִים", אָמַר לָהֶם: וְלֹא עָרֵב הוּא? וְסוֹפוֹ שֶׁל עָרֵב לָצֵאת יְדֵי עַרְבוּתוֹ. אֶלָּא מִפְּנֵי מַה זָּכָה יְהוּדָה לְמַלְכוּת? אָמְרוּ לוֹ: לַמְּדֵנוּ רַבֵּנוּ. אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי שֶׁקִּדֵּשׁ שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכְּשֶׁעָלוּ שְׁבָטִים וְעָמְדוּ עַל הַיָּם, זֶה אוֹמֵר: 'אֵין אֲנִי יוֹרֵד'. וְזֶה אוֹמֵר: 'אֵין אֲנִי יוֹרֵד תְּחִלָּה', קָפַץ שִׁבְטוֹ שֶׁל יְהוּדָה וְיָרְדוּ בַּתְּחִלָּה, וְקִדְּשׁוּ שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְעַל אוֹתָהּ הַשָּׁעָה הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים סט, ב): "הוֹשִׁיעֻנִי אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ" וְגוֹ', וְכֵן הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים קיד, א): "בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְגוֹ' הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ", יְהוּדָה קִדֵּשׁ שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַיָּם - לְכָךְ זָכָה, וְנַעֲשׂוּ "יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו":

יז. עָקְרוּ לְהָבִיא אֶת הֶחָתָן וְאֶת הַכַּלָּה, הִנִּיחוּ שָׁם זָקֵן אוֹ חוֹלֶה - אֵין צְרִיכִין לְבָרֵךְ לְמַפְרֵעַ. וּכְשֶׁהֵן חוֹזְרִין - אֵין צְרִיכִין לְבָרֵךְ לְכַתְּחִלָּה. לֹא הִנִּיחוּ שָׁם זָקֵן אוֹ חוֹלֶה - צְרִיכִין לְבָרֵךְ לְמַפְרֵעַ. וּכְשֶׁהֵן חוֹזְרִין - צְרִיכִין לְבָרֵךְ לְכַתְּחִלָּה:

הַשָּׁלֵם

יח. בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהָיָה מֵסֵב וְאוֹכֵל, קָרָאוֹ חֲבֵרוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ - אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ לְמַפְרֵעַ. וּכְשֶׁהוּא חוֹזֵר אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ לְכַתְּחִלָּה. הִפְלִיג - צָרִיךְ לְבָרֵךְ לְמַפְרֵעַ. וּכְשֶׁהוּא חוֹזֵר - צָרִיךְ לְבָרֵךְ לְכַתְּחִלָּה:

יט. פּוֹעֲלִין שֶׁהָיוּ עוֹדְרִין בַּתְּאֵנִים, וְגוֹדְרִין בַּתְּמָרִים, וּמוֹסְקִין בַּזֵּיתִים, אַף עַל פִּי שֶׁמַּפְסִיקִין וְאוֹכְלִין, מַפְסִיקִין וְאוֹכְלִין - אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ לְמַפְרֵעַ. וּכְשֶׁהֵן חוֹזְרִין - אֵין צְרִיכִין לְבָרֵךְ לְכַתְּחִלָּה. הִפְלִיגוּ - צְרִיכִין לְבָרֵךְ לְמַפְרֵעַ. וּכְשֶׁהֵן חוֹזְרִין - צְרִיכִין לְבָרֵךְ לְכַתְּחִלָּה:

איוב פרק ל

א וְעַתָּה | שָׂחֲקוּ עָלַי צְעִירִים מִמֶּנִּי לְיָמִים
אֲשֶׁר־מָאַסְתִּי אֲבוֹתָם לָשִׁית עִם־כַּלְבֵי צֹאנִי:
ב גַּם־כֹּחַ יְדֵיהֶם לָמָּה לִי עָלֵימוֹ אָבַד כֶּלַח:
ג בְּחֶסֶר וּבְכָפָן גַּלְמוּד הָעֹרְקִים צִיָּה אֶמֶשׁ
שׁוֹאָה וּמְשֹׁאָה:
ד הַקֹּטְפִים מַלּוּחַ עֲלֵי־שִׂיחַ וְשֹׁרֶשׁ רְתָמִים
לַחְמָם:
ה מִן־גֵּו יְגֹרָשׁוּ יָרִיעוּ עָלֵימוֹ כַּגַּנָּב:
ו בַּעֲרוּץ נְחָלִים לִשְׁכֹּן חֹרֵי עָפָר וְכֵפִים:
ז בֵּין־שִׂיחִים יִנְהָקוּ תַּחַת חָרוּל יִסָּפָחוּ:
ח בְּנֵי־נָבָל גַּם־בְּנֵי בְלִי־שֵׁם נִכְאוּ מִן־הָאָרֶץ:
ט וְעַתָּה נְגִינָתָם הָיִיתִי וָאֱהִי לָהֶם לְמִלָּה:
י תִּעֲבוּנִי רָחֲקוּ מֶנִּי וּמִפָּנַי לֹא־חָשְׂכוּ רֹק:
יא כִּי־יִתְרוֹ יִתְּרִי פִתַּח וַיְעַנֵּנִי וְרֶסֶן מִפָּנַי
שִׁלֵּחוּ:
יב עַל־יָמִין פִּרְחַח יָקוּמוּ רַגְלַי שִׁלֵּחוּ וַיָּסֹלּוּ עָלַי
אָרְחוֹת אֵידָם:
יג נָתְסוּ נְתִיבָתִי לְהַוָּתִי יְעִילוּ לֹא עֹזֵר לָמוֹ:
יד כְּפֶרֶץ רָחָב יֵאָתָיוּ תַּחַת שֹׁאָה הִתְגַּלָּלוּ:
טו הָהְפַּךְ עָלַי בַּלָּהוֹת
תִּרְדֹּף כָּרוּחַ נְדִבָתִי וּכְעָב עָבְרָה יְשֻׁעָתִי:
טז וְעַתָּה עָלַי תִּשְׁתַּפֵּךְ נַפְשִׁי יֹאחֲזוּנִי יְמֵי־עֹנִי:
יז לַיְלָה עֲצָמַי נִקַּר מֵעָלָי וְעֹרְקַי לֹא יִשְׁכָּבוּן:
יח בְּרָב־כֹּחַ יִתְחַפֵּשׂ לְבוּשִׁי כְּפִי כֻתָּנְתִּי
יַאַזְרֵנִי:
יט הֹרָנִי לַחֹמֶר וָאֶתְמַשֵּׁל כֶּעָפָר וָאֵפֶר:
כ אֲשַׁוַּע אֵלֶיךָ וְלֹא תַעֲנֵנִי עָמַדְתִּי וַתִּתְבָּנֶן בִּי:
כא תֵּהָפֵךְ לְאַכְזָר לִי בְּעֹצֶם יָדְךָ תִּשְׂטְמֵנִי:
כב תִּשָּׂאֵנִי אֶל־רוּחַ תַּרְכִּיבֵנִי וּתְמֹגְגֵנִי
תשוה תֻּשִׁיָּה:
כג כִּי־יָדַעְתִּי מָוֶת תְּשִׁיבֵנִי וּבֵית מוֹעֵד לְכָל־חָי:
כד אַךְ לֹא־בְעִי יִשְׁלַח־יָד אִם־בְּפִידוֹ לָהֶן שׁוּעַ:
כה אִם־לֹא בָכִיתִי לִקְשֵׁה־יוֹם עָגְמָה נַפְשִׁי
לָאֶבְיוֹן:
כו כִּי טוֹב קִוִּיתִי וַיָּבֹא רָע וַאֲיַחֲלָה לְאוֹר וַיָּבֹא
אֹפֶל:
כז מֵעַי רֻתְּחוּ וְלֹא־דָמּוּ קִדְּמֻנִי יְמֵי־עֹנִי:
כח קֹדֵר הָלַכְתִּי בְּלֹא חַמָּה קַמְתִּי בַקָּהָל
אֲשַׁוֵּעַ:
כט אָח הָיִיתִי לְתַנִּים וְרֵעַ לִבְנוֹת יַעֲנָה:
ל עוֹרִי שָׁחַר מֵעָלָי וְעַצְמִי־חָרָה מִנִּי־חֹרֶב:
לא וַיְהִי לְאֵבֶל כִּנֹּרִי וְעֻגָבִי לְקוֹל בֹּכִים:

איוב פרק לא

א בְּרִית כָּרַתִּי לְעֵינָי וּמָה אֶתְבּוֹנֵן עַל־בְּתוּלָה:
ב וּמֶה | חֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמָּעַל וְנַחֲלַת שַׁדַּי
מִמְּרֹמִים:
ג הֲלֹא־אֵיד לְעַוָּל וְנֵכֶר לְפֹעֲלֵי אָוֶן:
ד הֲלֹא־הוּא יִרְאֶה דְרָכָי וְכָל־צְעָדַי יִסְפּוֹר:
ה אִם־הָלַכְתִּי עִם־שָׁוְא וַתַּחַשׁ עַל־מִרְמָה
רַגְלִי:
ו יִשְׁקְלֵנִי בְמֹאזְנֵי־צֶדֶק וְיֵדַע אֱלוֹהַּ תֻּמָּתִי:
ז אִם תִּטֶּה אֲשֻׁרִי מִנִּי הַדָּרֶךְ
וְאַחַר עֵינַי הָלַךְ לִבִּי וּבְכַפַּי דָּבַק מאום:
ח אֶזְרְעָה וְאַחֵר יֹאכֵל וְצֶאֱצָאַי יְשֹׁרָשׁוּ:
ט אִם־נִפְתָּה לִבִּי עַל־אִשָּׁה וְעַל־פֶּתַח רֵעַי
אָרָבְתִּי:
י תִּטְחַן לְאַחֵר אִשְׁתִּי וְעָלֶיהָ יִכְרְעוּן אֲחֵרִין:

יא כִּי־הוּא הָיָא זִמָּה והיא [וְהִוא] עָוֹן פְּלִילִים:
יב כִּי אֵשׁ הִיא עַד־אֲבַדּוֹן תֹּאכֵל וּבְכָל־ תְּבוּאָתִי תְּשָׁרֵשׁ:
יג אִם־אֶמְאַס מִשְׁפַּט עַבְדִּי וַאֲמָתִי בְּרִבָם עִמָּדִי:
יד וּמָה אֶעֱשֶׂה כִּי־יָקוּם אֵל וְכִי־יִפְקֹד מָה אֲשִׁיבֶנּוּ:
טו הֲלֹא־בַבֶּטֶן עֹשֵׂנִי עָשֵׂהוּ וַיְכֻנֵנוּ בָּרֶחֶם אֶחָד:
טז אִם־אֶמְנַע מֵחֵפֶץ דַּלִּים וְעֵינֵי אַלְמָנָה אֲכַלֶּה:
יז וְאֹכַל פִּתִּי לְבַדִּי וְלֹא־אָכַל יָתוֹם מִמֶּנָּה:
יח כִּי מִנְּעוּרַי גִּדְּלַנִי כְאָב וּמִבֶּטֶן אִמִּי אַנְחֶנָּה:
יט אִם־אֶרְאֶה אוֹבֵד מִבְלִי לְבוּשׁ וְאֵין כְּסוּת לָאֶבְיוֹן:
כ אִם־לֹא בֵּרְכוּנִי חֲלָצָו וּמִגֵּז כְּבָשַׂי יִתְחַמָּם:
כא אִם־הֲנִיפוֹתִי עַל־יָתוֹם יָדִי כִּי־אֶרְאֶה בַּשַּׁעַר עֶזְרָתִי:
כב כֶּתֶפִי מִשְׁכְּמָה תִּפּוֹל וְאֶזְרֹעִי מִקָּנָה תִּשָּׁבֵר:
כג כִּי פַחַד אֵלַי אֵיד אֵל וּמִשְּׂאֵתוֹ לֹא אוּכָל:
כד אִם־שַׂמְתִּי זָהָב כִּסְלִי וְלַכֻּתֶם אָמַרְתִּי מִבְטַחִי:
כה אִם־אֶשְׂמַח כִּי־רַב חֵילִי וְכִי־כַבִּיר מָצְאָה יָדִי:
כו אִם־אֶרְאֶה אוֹר כִּי יָהֵל וְיָרֵחַ יָקָר הֹלֵךְ:
כז וַיִּפְתְּ בַּסֵּתֶר לִבִּי וַתִּשַּׁק יָדִי לְפִי:
כח גַּם־הִוא עָוֹן פְּלִילִי כִּי־כִחַשְׁתִּי לָאֵל מִמָּעַל:
כט אִם־אֶשְׂמַח בְּפִיד מְשַׂנְאִי וְהִתְעֹרַרְתִּי כִּי־ מְצָאוֹ רָע:
ל וְלֹא־נָתַתִּי לַחֲטֹא חִכִּי לִשְׁאֹל בְּאָלָה נַפְשׁוֹ:
לא אִם־לֹא אָמְרוּ מְתֵי אָהֳלִי מִי־יִתֵּן מִבְּשָׂרוֹ לֹא נִשְׂבָּע:
לב בַּחוּץ לֹא־יָלִין גֵּר דְּלָתַי לָאֹרַח אֶפְתָּח:
לג אִם־כִּסִּיתִי כְאָדָם פִּשָׁעָי לִטְמֹן בְּחֻבִּי עֲוֹנִי:
לד כִּי אֶעֱרוֹץ | הָמוֹן רַבָּה וּבוּז־מִשְׁפָּחוֹת יְחִתֵּנִי וָאֶדֹּם לֹא־אֵצֵא פָּתַח:
לה מִי יִתֶּן־לִי | שֹׁמֵעַ לִי הֵן־תָּוִי שַׁדַּי יַעֲנֵנִי וְסֵפֶר כָּתַב אִישׁ רִיבִי:
לו אִם־לֹא עַל־שִׁכְמִי אֶשָּׂאֶנּוּ אֶעְנְדֶנּוּ עֲטָרוֹת לִי:
לז מִסְפַּר צְעָדַי אַגִּידֶנּוּ כְּמוֹ־נָגִיד אֶקְרְבֶנּוּ:
לח אִם־עָלַי אַדְמָתִי תִזְעָק וְיַחַד תְּלָמֶיהָ יִבְכְּיוּן:
לט אִם־כֹּחָהּ אָכַלְתִּי בְלִי־כֶסֶף וְנֶפֶשׁ בְּעָלֶיהָ הִפָּחְתִּי:
מ תַּחַת חִטָּה | יֵצֵא חוֹחַ וְתַחַת־שְׂעֹרָה בָּאְשָׁה תַּמּוּ דִּבְרֵי אִיּוֹב:

איוב פרק לב

א וַיִּשְׁבְּתוּ שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה מֵעֲנוֹת אֶת־אִיּוֹב כִּי הוּא צַדִּיק בְּעֵינָיו:
ב וַיִּחַר אַף | אֱלִיהוּא בֶן־בַּרַכְאֵל הַבּוּזִי מִמִּשְׁפַּחַת רָם בְּאִיּוֹב חָרָה אַפּוֹ עַל־צַדְּקוֹ נַפְשׁוֹ מֵאֱלֹהִים:
ג וּבִשְׁלֹשֶׁת רֵעָיוֹ חָרָה אַפּוֹ עַל אֲשֶׁר לֹא־מָצְאוּ מַעֲנֶה וַיַּרְשִׁיעוּ אֶת־אִיּוֹב:
ד וֵאֱלִיהוּ חִכָּה אֶת־אִיּוֹב בִּדְבָרִים כִּי זֵקְנִים־ הֵמָּה מִמֶּנּוּ לְיָמִים:

ה וַיִּרְא אֱלִיהוּא כִּי אֵין מַעֲנֶה בְּפִי שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים וַיִּחַר אַפּוֹ׃
ו וַיַּעַן | אֱלִיהוּא בֶּן־בַּרַכְאֵל הַבּוּזִי וַיֹּאמַר צָעִיר אָנִי לְיָמִים וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים עַל־כֵּן זָחַלְתִּי וָאִירָא | מֵחַוֹּת דֵּעִי אֶתְכֶם׃
ז אָמַרְתִּי יָמִים יְדַבֵּרוּ וְרֹב שָׁנִים יֹדִיעוּ חָכְמָה׃
ח אָכֵן רוּחַ־הִיא בֶּאֱנוֹשׁ וְנִשְׁמַת שַׁדַּי תְּבִינֵם׃
ט לֹא־רַבִּים יֶחְכָּמוּ וּזְקֵנִים יָבִינוּ מִשְׁפָּט׃
י לָכֵן אָמַרְתִּי שִׁמְעָה־לִּי אֲחַוֶּה דֵּעִי אַף־אָנִי׃
יא הֵן הוֹחַלְתִּי | לְדִבְרֵיכֶם אָזִין עַד־תְּבוּנֹתֵיכֶם עַד־תַּחְקְרוּן מִלִּין׃
יב וְעָדֵיכֶם אֶתְבּוֹנָן וְהִנֵּה אֵין לְאִיּוֹב מוֹכִיחַ עוֹנֶה אֲמָרָיו מִכֶּם׃
יג פֶּן־תֹּאמְרוּ מָצָאנוּ חָכְמָה אֵל יִדְּפֶנּוּ לֹא־אִישׁ׃
יד וְלֹא־עָרַךְ אֵלַי מִלִּין וּבְאִמְרֵיכֶם לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ׃
טו חַתּוּ לֹא־עָנוּ עוֹד הֶעְתִּיקוּ מֵהֶם מִלִּים׃
טז וְהוֹחַלְתִּי כִּי־לֹא יְדַבֵּרוּ כִּי עָמְדוּ לֹא־עָנוּ עוֹד׃
יז אֲעֻנֶּה אַף־אֲנִי חֶלְקִי אֲחַוֶּה דֵּעִי אַף־אָנִי׃
יח כִּי מָלֵתִי מִלִּים הֶצִיקַתְנִי רוּחַ בִּטְנִי׃
יט הִנֵּה־בִטְנִי כְיַיִן לֹא־יִפָּתֵחַ כְּאֹבוֹת חֲדָשִׁים יִבָּקֵעַ׃
כ אֲדַבְּרָה וְיֵרָוַח־לִי אֶפְתַּח שְׂפָתַי וְאֶעֱנֶה׃
כא אַל־נָא אֶשָּׂא פְנֵי־אִישׁ וְאֶל־אָדָם לֹא אַכַּנֶּה׃
כב כִּי לֹא יָדַעְתִּי אֲכַנֶּה כִּמְעַט יִשָּׂאֵנִי עֹשֵׂנִי׃

איוב פרק לג

א וְאוּלָם שִׁמְעָ־נָא אִיּוֹב מִלָּי וְכָל־דְּבָרַי הַאֲזִינָה׃
ב הִנֵּה־נָא פָּתַחְתִּי פִּי דִּבְּרָה לְשׁוֹנִי בְחִכִּי׃
ג יְשָׁר־לִבִּי אִמְרֵי וְדַעַת שְׂפָתַי בָּרוּר מִלֵּלוּ׃
ד רוּחַ־אֵל עָשָׂתְנִי וְנִשְׁמַת שַׁדַּי תְּחַיֵּנִי׃
ה אִם־תּוּכַל הֲשִׁיבֵנִי עֶרְכָה לְפָנַי הִתְיַצָּבָה׃
ו הֵן־אֲנִי כְפִיךָ לָאֵל מֵחֹמֶר קֳרַצְתִּי גַּם־אָנִי׃
ז הִנֵּה אֵמָתִי לֹא תְבַעֲתֶךָ וְאַכְפִּי עָלֶיךָ לֹא־יִכְבָּד׃
ח אַךְ אָמַרְתָּ בְאָזְנָי וְקוֹל מִלִּין אֶשְׁמָע׃
ט זַךְ אֲנִי בְּלִי פָשַׁע חַף אָנֹכִי וְלֹא עָוֹן לִי׃
י הֵן תְּנוּאוֹת עָלַי יִמְצָא יַחְשְׁבֵנִי לְאוֹיֵב לוֹ׃
יא יָשֵׂם בַּסַּד רַגְלָי יִשְׁמֹר כָּל־אָרְחֹתָי׃
יב הֶן־זֹאת לֹא־צָדַקְתָּ אֶעֱנֶךָּ כִּי־יִרְבֶּה אֱלוֹהַּ מֵאֱנוֹשׁ׃
יג מַדּוּעַ אֵלָיו רִיבוֹתָ כִּי כָל־דְּבָרָיו לֹא יַעֲנֶה׃
יד כִּי־בְאַחַת יְדַבֵּר־אֵל וּבִשְׁתַּיִם לֹא יְשׁוּרֶנָּה׃
טו בַּחֲלוֹם | חֶזְיוֹן לַיְלָה בִּנְפֹל תַּרְדֵּמָה עַל־אֲנָשִׁים בִּתְנוּמוֹת עֲלֵי מִשְׁכָּב׃
טז אָז יְגַלֶּה אֹזֶן אֲנָשִׁים וּבְמוֹסָרָם יַחְתֹּם׃
יז לְהָסִיר אָדָם מַעֲשֵׂהוּ וְגֶבֶר מִגֵּבֶר יְכַסֶּה׃
יח יַחְשֹׂךְ נַפְשׁוֹ מִנִּי־שָׁחַת וְחַיָּתוֹ מֵעֲבֹר בַּשֶּׁלַח׃
יט וְהוּכַח בְּמַכְאוֹב עַל־מִשְׁכָּבוֹ וְרִיב וְרוֹב עֲצָמָיו אֵתָן׃
כ וְזָהֲמַתּוּ חַיָּתוֹ לֶחֶם וְנַפְשׁוֹ מַאֲכַל תַּאֲוָה׃
כא יֻכַל בְּשָׂרוֹ מֵרְאִי וּשפי וְשֶׁפִוּ עַצְמֹתָיו לֹא רֹאוּ׃

כב וַתִּקְרַב לַשַּׁחַת נַפְשׁוֹ וְחַיָּתוֹ לַמְמִתִים:
כג אִם־יֵשׁ עָלָיו | מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי־
אָלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יָשְׁרוֹ:
כד וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר פְּדָעֵהוּ מֵרֶדֶת שָׁחַת מָצָאתִי
כֹפֶר:
כה רֻטְפַשׁ בְּשָׂרוֹ מִנֹּעַר יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו:
כו יֶעְתַּר אֶל־אֱלוֹהַּ | וַיִּרְצֵהוּ וַיַּרְא פָּנָיו
בִּתְרוּעָה
וַיָּשֶׁב לֶאֱנוֹשׁ צִדְקָתוֹ:
כז יָשֹׁר | עַל־אֲנָשִׁים וַיֹּאמֶר חָטָאתִי וְיָשָׁר
הֶעֱוֵיתִי וְלֹא־שָׁוָה לִי:
כח פָּדָה נפשי נַפְשׁוֹ מֵעֲבֹר
בַּשָּׁחַת וחיתי וְחַיָּתוֹ בָּאוֹר תִּרְאֶה:
כט הֵן־כָּל־אֵלֶּה יִפְעַל־אֵל פְּעָמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם־
גָּבֶר:
ל לְהָשִׁיב נַפְשׁוֹ מִנִּי־שָׁחַת לֵאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים:
לא הַקְשֵׁב אִיּוֹב שְׁמַע־לִי הַחֲרֵשׁ וְאָנֹכִי אֲדַבֵּר:
לב אִם־יֵשׁ־מִלִּין הֲשִׁיבֵנִי דַּבֵּר כִּי־חָפַצְתִּי
צַדְּקֶךָּ:
לג אִם־אַיִן אַתָּה שְׁמַע־לִי הַחֲרֵשׁ וַאֲאַלֶּפְךָ
חָכְמָה:

איוב פרק לד

א וַיַּעַן אֱלִיהוּא וַיֹּאמַר:
ב שִׁמְעוּ חֲכָמִים מִלָּי וְיֹדְעִים הַאֲזִינוּ לִי:
ג כִּי־אֹזֶן מִלִּין תִּבְחָן וְחֵךְ יִטְעַם לֶאֱכֹל:
ד מִשְׁפָּט נִבְחֲרָה־לָּנוּ נֵדְעָה בֵינֵינוּ מַה־טּוֹב:
ה כִּי־אָמַר אִיּוֹב צָדַקְתִּי וְאֵל הֵסִיר מִשְׁפָּטִי:
ו עַל־מִשְׁפָּטִי אֲכַזֵּב אָנוּשׁ חִצִּי בְלִי־פָשַׁע:
ז מִי־גֶבֶר כְּאִיּוֹב יִשְׁתֶּה־לַּעַג כַּמָּיִם:
ח וְאָרַח לֶחֱבָרָה עִם־פֹּעֲלֵי אָוֶן וְלָלֶכֶת עִם־
אַנְשֵׁי־רֶשַׁע:
ט כִּי־אָמַר לֹא יִסְכָּן־גֶּבֶר בִּרְצֹתוֹ עִם־אֱלֹהִים:
י לָכֵן | אַנְשֵׁי לֵבָב שִׁמְעוּ לִי
חָלִלָה לָאֵל מֵרֶשַׁע וְשַׁדַּי מֵעָוֶל:
יא כִּי פֹעַל אָדָם יְשַׁלֶּם־לוֹ וּכְאֹרַח אִישׁ
יַמְצִאֶנּוּ:
יב אַף־אָמְנָם אֵל לֹא־יַרְשִׁיעַ וְשַׁדַּי לֹא־יְעַוֵּת
מִשְׁפָּט:
יג מִי־פָקַד עָלָיו אָרְצָה וּמִי שָׂם תֵּבֵל כֻּלָּהּ:
יד אִם־יָשִׂים אֵלָיו לִבּוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו
יֶאֱסֹף:
טו יִגְוַע כָּל־בָּשָׂר יָחַד וְאָדָם עַל־עָפָר יָשׁוּב:
טז וְאִם־בִּינָה שִׁמְעָה־זֹּאת הַאֲזִינָה לְקוֹל מִלָּי:
יז הַאַף שׂוֹנֵא מִשְׁפָּט יַחֲבוֹשׁ וְאִם־צַדִּיק כַּבִּיר
תַּרְשִׁיעַ:
יח הַאָמַר לְמֶלֶךְ בְּלִיָּעַל רָשָׁע אֶל־נְדִיבִים:
יט אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא | פְּנֵי שָׂרִים וְלֹא נִכַּר־שׁוֹעַ
לִפְנֵי־דָל
כִּי־מַעֲשֵׂה יָדָיו כֻּלָּם:
כ רֶגַע | יָמֻתוּ וַחֲצוֹת לָיְלָה
יִגְעַשׁוּ עָם וְיַעֲבֹרוּ וְיָסִירוּ אַבִּיר לֹא בְיָד:
כא כִּי־עֵינָיו עַל־דַּרְכֵי־אִישׁ וְכָל־צְעָדָיו יִרְאֶה:
כב אֵין־חֹשֶׁךְ וְאֵין צַלְמָוֶת לְהִסָּתֵר שָׁם פֹּעֲלֵי
אָוֶן:
כג כִּי לֹא עַל־אִישׁ יָשִׂים עוֹד לַהֲלֹךְ אֶל־אֵל
בַּמִּשְׁפָּט:
כד יָרַע כַּבִּירִים לֹא־חֵקֶר וַיַּעֲמֵד אֲחֵרִים
תַּחְתָּם:

כה לָכֵן יַבִּיר מַעְבְּדֵיהֶם וְהָפַךְ לַיְלָה וְיִדַּכְּאוּ:
כו תַּחַת־רְשָׁעִים סְפָקָם בִּמְקוֹם רֹאִים:
כז אֲשֶׁר עַל־כֵּן סָרוּ מֵאַחֲרָיו וְכָל־דְּרָכָיו לֹא הִשְׂכִּילוּ:
כח לְהָבִיא עָלָיו צַעֲקַת־דָּל וְצַעֲקַת עֲנִיִּים יִשְׁמָע:
כט וְהוּא יַשְׁקֹט | וּמִי יַרְשִׁיעַ וְיַסְתֵּר פָּנִים וּמִי יְשׁוּרֶנּוּ
וְעַל־גּוֹי וְעַל־אָדָם יָחַד:
ל מֶמְלֹךְ אָדָם חָנֵף מִמֹּקְשֵׁי עָם:
לא כִּי־אֶל־אֵל הֶאָמַר נָשָׂאתִי לֹא אֶחְבֹּל:
לב בִּלְעֲדַי אֱחֶזֶה אַתָּה הֹרֵנִי אִם־עָוֶל פָּעַלְתִּי לֹא אֹסִיף:
לג הֶמֵעִמְּךָ יְשַׁלְּמֶנָּה | כִּי־מָאַסְתָּ כִּי־אַתָּה תִבְחַר וְלֹא־אָנִי וּמַה־יָּדַעְתָּ דַבֵּר:
לד אַנְשֵׁי לֵבָב יֹאמְרוּ לִי וְגֶבֶר חָכָם שֹׁמֵעַ לִי:
לה אִיּוֹב לֹא־בְדַעַת יְדַבֵּר וּדְבָרָיו לֹא בְהַשְׂכֵּיל:
לו אָבִי יִבָּחֵן אִיּוֹב עַד־נֶצַח עַל־תְּשֻׁבֹת בְּאַנְשֵׁי־אָוֶן:
לז כִּי יֹסִיף עַל־חַטָּאתוֹ פֶּשַׁע בֵּינֵינוּ יִסְפֹּק וְיַרֶב אֲמָרָיו לָאֵל:

איוב פרק לה

א וַיַּעַן אֱלִיהוּא וַיֹּאמַר:
ב הֲזֹאת חָשַׁבְתָּ לְמִשְׁפָּט אָמַרְתָּ צִדְקִי מֵאֵל:
ג כִּי־תֹאמַר מַה־יִּסְכָּן־לָךְ מֶה־אֹעִיל מֵחַטָּאתִי:
ד אֲנִי אֲשִׁיבְךָ מִלִּין וְאֶת־רֵעֶיךָ עִמָּךְ:
ה הַבֶּט שָׁמַיִם וּרְאֵה וְשׁוּר שְׁחָקִים גָּבְהוּ מִמֶּךָּ:
ו אִם־חָטָאתָ מַה־תִּפְעָל־בּוֹ וְרַבּוּ פְשָׁעֶיךָ מַה־תַּעֲשֶׂה־לּוֹ:
ז אִם־צָדַקְתָּ מַה־תִּתֶּן־לוֹ אוֹ מַה־מִּיָּדְךָ יִקָּח:
ח לְאִישׁ־כָּמוֹךָ רִשְׁעֶךָ וּלְבֶן־אָדָם צִדְקָתֶךָ:
ט מֵרֹב עֲשׁוּקִים יַזְעִיקוּ יְשַׁוְּעוּ מִזְּרוֹעַ רַבִּים:
י וְלֹא־אָמַר אַיֵּה אֱלוֹהַ עֹשָׂי נֹתֵן זְמִרוֹת בַּלָּיְלָה:
יא מַלְּפֵנוּ מִבִּהֲמוֹת אָרֶץ וּמֵעוֹף הַשָּׁמַיִם יְחַכְּמֵנוּ:
יב שָׁם יִצְעֲקוּ וְלֹא יַעֲנֶה מִפְּנֵי גְּאוֹן רָעִים:
יג אַךְ־שָׁוְא לֹא־יִשְׁמַע | אֵל וְשַׁדַּי לֹא יְשׁוּרֶנָּה:
יד אַף כִּי־תֹאמַר לֹא תְשׁוּרֶנּוּ דִּין לְפָנָיו וּתְחוֹלֶל לוֹ:
טו וְעַתָּה כִּי־אַיִן פָּקַד אַפּוֹ וְלֹא־יָדַע בַּפַּשׁ מְאֹד:
טז וְאִיּוֹב הֶבֶל יְפַצֶּה־פִּיהוּ בִּבְלִי־דַעַת מִלִּין יַכְבִּר:
ק וְיֶרֶב אֲמָרָיו לָאֵל:

איוב פרק לו

א וַיֹּסֶף אֱלִיהוּא וַיֹּאמַר:
ב כַּתֵּר־לִי זְעֵיר וַאֲחַוֶּךָּ כִּי עוֹד לֵאלוֹהַּ מִלִּים:
ג אֶשָּׂא דֵעִי לְמֵרָחוֹק וּלְפֹעֲלִי אֶתֵּן־צֶדֶק:
ד כִּי־אָמְנָם לֹא־שֶׁקֶר מִלָּי תְּמִים דֵּעוֹת עִמָּךְ:
ה הֵן־אֵל כַּבִּיר וְלֹא יִמְאָס כַּבִּיר כֹּחַ לֵב:
ו לֹא־יְחַיֶּה רָשָׁע וּמִשְׁפַּט עֲנִיִּים יִתֵּן:
ז לֹא־יִגְרַע מִצַּדִּיק עֵינָיו וְאֶת־מְלָכִים לַכִּסֵּא וַיּוֹשִׁיבֵם לָנֶצַח וַיִּגְבָּהוּ:
ח וְאִם־אֲסוּרִים בַּזִּקִּים יִלָּכְדוּן בְּחַבְלֵי־עֹנִי:
ט וַיַּגֶּד לָהֶם פָּעָלָם וּפִשְׁעֵיהֶם כִּי יִתְגַּבָּרוּ:
י וַיְגַל אָזְנָם לַמּוּסָר וַיֹּאמֶר כִּי־יָשׁוּבוּן מֵאָוֶן:
יא אִם־יִשְׁמְעוּ וְיַעֲבֹדוּ יְכַלּוּ יְמֵיהֶם בַּטּוֹב וּשְׁנֵיהֶם בַּנְּעִימִים:

יב וְאִם־לֹא יִשְׁמְעוּ בְּשֶׁלַח יַעֲבֹרוּ וְיִגְוְעוּ בִּבְלִי־
דָעַת:
יג וַחֲנֻפֵי־לֵב יָשִׂימוּ אָף לֹא יְשַׁוְּעוּ כִּי אָסָרָם:
יד תָּמֻת בַּנֹּעַר נַפְשָׁם וְחַיָּתָם בַּקְּדֵשִׁים:
טו יְחַלֵּץ עָנִי בְעָנְיוֹ וְיִגֶל בַּלַּחַץ אָזְנָם:
טז וְאַף הֲסִיתְךָ | מִפִּי־צָר רַחַב לֹא־מוּצָק
תַּחְתֶּיהָ
וְנַחַת שֻׁלְחָנְךָ מָלֵא דָּשֶׁן:
יז וְדִין־רָשָׁע מָלֵאתָ דִּין וּמִשְׁפָּט יִתְמְכוּ:
יח כִּי־חֵמָה פֶּן־יְסִיתְךָ בְּסֶפֶק וְרָב־כֹּפֶר אַל־
יַטֶּךָּ:
יט הֲיַעַרְךָ שׁוּעֲךָ לֹא בְצָר וְכֹל מַאֲמַצֵי־כֹחַ:
כ אַל־תִּשְׁאַף הַלַּיְלָה לַעֲלוֹת עַמִּים תַּחְתָּם:
כא הִשָּׁמֶר אַל־תֵּפֶן אֶל־אָוֶן כִּי־עַל־זֶה בָּחַרְתָּ
מֵעֹנִי:
כב הֵן־אֵל יַשְׂגִּיב בְּכֹחוֹ מִי כָמֹהוּ מוֹרֶה:
כג מִי־פָקַד עָלָיו דַּרְכּוֹ וּמִי־אָמַר פָּעַלְתָּ עַוְלָה:
כד זְכֹר כִּי־תַשְׂגִּיא פָּעֳלוֹ אֲשֶׁר שֹׁרְרוּ אֲנָשִׁים:
כה כָּל־אָדָם חָזוּ־בוֹ אֱנוֹשׁ יַבִּיט מֵרָחוֹק:
כו הֵן־אֵל שַׂגִּיא וְלֹא נֵדָע מִסְפַּר שָׁנָיו וְלֹא־
חֵקֶר:
כז כִּי יִגְרַע נִטְפֵי־מָיִם יָזֹקּוּ מָטָר לְאֵדוֹ:
כח אֲשֶׁר־יִזְלוּ שְׁחָקִים יִרְעֲפוּ עֲלֵי | אָדָם רָב:
כט אַף אִם־יָבִין מִפְרְשֵׂי־עָב תְּשָׁאוֹת סֻכָּתוֹ:
ל הֵן־פָּרַשׂ עָלָיו אוֹרוֹ וְשָׁרְשֵׁי הַיָּם כִּסָּה:
לא כִּי־בָם יָדִין עַמִּים יִתֶּן־אֹכֶל לְמַכְבִּיר:
לב עַל־כַּפַּיִם כִּסָּה־אוֹר וַיְצַו עָלֶיהָ בְּמַפְגִּיעַ:
לג יַגִּיד עָלָיו רֵעֹו מִקְנֶה אַף עַל־עוֹלָה:

הודפס לזכות

ולברכה והצלחה
וישועה של

מנחם מענדל בן
ציפורה מעהל

וכל משפחתו
ויוצאי חלציו

נתרם על ידי קופת צדקה
של מנחם מעהל

זכות הדפסת בי"ת
ומשניות זהר
יכול להיות שלך או
לעילוי נשמת קרוב
משפחתך!
אלפי דפי גמרא
אלפי פרקי משנה
ותוספתא
נ"ך ודפי זהר לזכותך!

זכות שבועית: 180 ₪

זכות חודשית: 520 ₪

להקדשות: 058-3273775

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת בא

כט	יום ראשון	**יום כיפור קטן, ערב ראש חודש שבט** עלות השחר (72 דק') ... 5:28 נץ החמה ..... 6:40 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:27 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:14 סו"ז תפילה ..... 10:05 חצות היום ..... 11:48 שקיעה ..... 4:56 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:09	**ליקוט יומי:** **בבלי:** מנחות ז **ירושלמי:** נזיר מה **תוספתא:** עקצין א **נ"ך:** איוב ל **משניות:** ערלה ג **זהר:** חלק ג עמ' רצה-רצו	18
א	יום שני	**ראש חודש שבט** עלות השחר (72 דק') ... 5:27 נץ החמה ..... 6:39 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:27 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:14 סו"ז תפילה ..... 10:06 חצות היום ..... 11:49 שקיעה ..... 4:57 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:10	**ליקוט יומי:** **בבלי:** מנחות ח **ירושלמי:** נזיר מו **תוספתא:** עקצין ב **נ"ך:** איוב לא **משניות:** ביכורים א **זהר:** חלק ג עמ' רצו-רחצ	19
ב	יום שלישי	עלות השחר (72 דק') ... 5:27 נץ החמה ..... 6:39 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:27 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:14 סו"ז תפילה ..... 10:06 חצות היום ..... 11:49 שקיעה ..... 4:58 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:11	**ליקוט יומי:** **בבלי:** מנחות ט **ירושלמי:** נזיר מז **תוספתא:** עקצין ג **נ"ך:** איוב לב **משניות:** ביכורים ב **זהר:** חלק ג עמ' רצט-ש	20
ג	יום רביעי	**תחילת מחזור כ"ה של לימוד תוספתא** עלות השחר (72 דק') ... 5:27 נץ החמה ..... 6:39 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:27 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:14 סו"ז תפילה ..... 10:06 חצות היום ..... 11:49 שקיעה ..... 4:59 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:12	**ליקוט יומי:** **בבלי:** מנחות י **ירושלמי:** גיטין א **תוספתא:** ברכות א **נ"ך:** איוב לג **משניות:** ביכורים ג **זהר:** חלק ג עמ' שא-שב	21
ד	יום חמישי	עלות השחר (72 דק') ... 5:26 נץ החמה ..... 6:38 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:27 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:14 סו"ז תפילה ..... 10:06 חצות היום ..... 11:50 שקיעה ..... 5:00 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:13	**ליקוט יומי:** **בבלי:** מנחות יא **ירושלמי:** גיטין ב **תוספתא:** ברכות ב **נ"ך:** איוב לד **משניות:** ביכורים ד **זהר:** חלק ג עמ' שג-שד	22
ה	יום שישי	עלות השחר (72 דק') ... 5:26 נץ החמה ..... 6:38 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:27 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:14 סו"ז תפילה ..... 10:06 חצות היום ..... 11:50 שקיעה ..... 5:01 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:14 **הדלקת נרות** (40 דק'): 4:21 (20 דק'): 4:41	**ליקוט יומי:** **בבלי:** מנחות יב **ירושלמי:** גיטין ג **תוספתא:** ברכות ג **נ"ך:** איוב לה **משניות:** שבת א **זהר:** חלק ג עמ' שה-שו	23
ו	שב"ק	**שבת קודש פרשת בא** עלות השחר (72 דק') ... 5:25 נץ החמה ..... 6:37 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:27 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:14 סו"ז תפילה ..... 10:06 חצות היום ..... 11:50 שקיעה ..... 5:02 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:15 **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 6:15**	**ליקוט יומי:** **בבלי:** מנחות יג **ירושלמי:** גיטין ד **תוספתא:** ברכות ד **נ"ך:** איוב לו **משניות:** שבת ב **זהר:** חלק ג עמ' שז-שח	24

מִי שֶׁהוּא מְקֹרָב לְרַבֵּנוּ, הוּא צָרִיךְ לְהִשְׁתּוֹקֵק לַמַּדְרֵגָה הַכִּי גְּדוֹלָה, וְיַחַד עִם זֹאת לֹא לִפֹּל בְּדַעְתּוֹ מֵהַמַּדְרֵגָה הַכִּי נְמוּכָה !

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)